

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร
จังหวัดปทุมธานี

นายพิบูลย์ อรุณสันติโรจน์

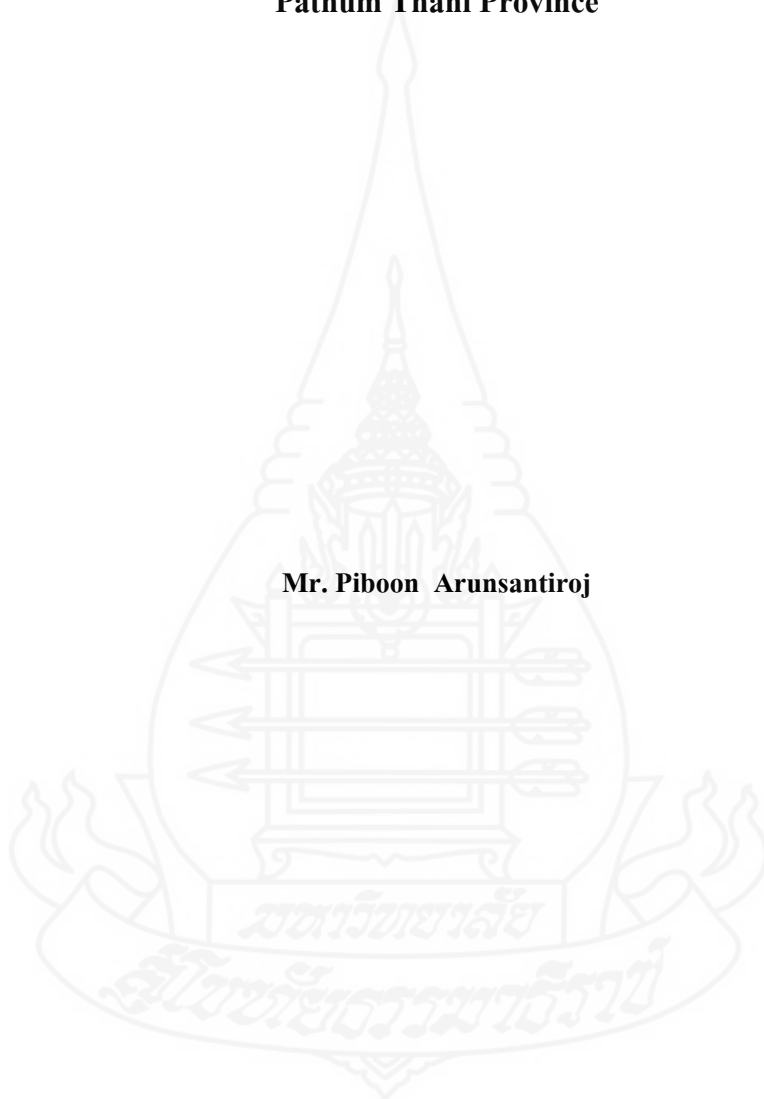
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

The Political Participation of Laborers in Navanakorn Industrial Estate

Pathum Thani Province

Mr. Piboon Arunsantiroj

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
จังหวัดปทุมธานี
ชื่อและนามสกุล นายพิบูลย์ อรุณสันติโรจน์
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำสำเร็จลุล่วงด้วยดีสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ เพราะด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้คำแนะนำด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และรองศาสตราจารย์ ฐปนรรต พรหมอินทร์ ประธานกรรมการสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. จุมพล หนิมพานิช อาจารย์พิเศษระดับปริญญาเอกด้านการสื่อสารทางการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก รองศาสตราจารย์ วิทยากร เชียงกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤษ ทองเลิศ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต รองคณบดีฝ่ายบริหาร ที่ได้ช่วยกรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการอย่างละเอียดดียิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณณรงค์ฤทธิ์ วิเศษรัตน์ คุณสุภาภรณ์ อรุณสันติโรจน์ ที่ช่วยจัดการด้านการพิมพ์ให้เรียบร้อย

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการร่วมมือจากทุกท่านที่กล่าวมา นอกจากนี้ยังมีท่านที่ไม่ได้กล่าวนามรวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารบริษัทต่าง ๆ ในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถามภายในโรงงาน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

พินุลย์ อรุณสันติโรจน์

กันยายน 2554

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร
จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัย นายพิบูลย์ อรุณสันติโรจน์ รหัสนักศึกษา 2498002209 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
(การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม
(2) รองศาสตราจารย์ ดร. เสนีย์ คำสุข **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณถึงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หัวหน้าแรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครจำนวน 16 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยภายใน ด้านค่าจ้าง/ค่าแรงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครในระดับมากที่สุด (2) ปัจจัยภายนอก ด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในรายละเอียดพบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกนั้นมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ ให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าผู้นำแรงงานได้ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกับกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณ โดยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจคือ ต้องเพิ่มบทบาทขององค์กรไตรภาคีอันประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง นายจ้างและรัฐบาล

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ใช้แรงงาน เขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

Thesis title: The Political Participation of Laborers in Navanakorn Industrial Estate Pathum Thani Province

Researcher: Mr. Piboon Arunsantiroj; **ID:** 2498002209; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr. Rungpong Jayanama, Associate Professor; (2) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The objective of this research was to study the internal and external factors that affected the political participation of laborers at Navanakorn Industrial Estate, Pathum Thani Province.

This was both a qualitative and quantitative research. For the quantitative portion, the sample population consisted of 400 laborers working at factories in the Navanakorn Industrial Estate. Data were collected using a questionnaire and analyzed using percentages, means, and standard deviation. For the qualitative portion, data were collected through guided interviews with a sample population of 16 key informants who were labor organization leaders at Navanakorn Industrial Estate, and data were analyzed descriptively.

The results showed that: (1) The internal factor of wages/pay rate had the most effect on the political participation of laborers at Navanakorn Industrial Estate. (2) The external factor of labor-related laws and Acts had the most effect on the political participation of laborers at Navanakorn Industrial Estate. (3) A statistically significant relationship ($p > 0.05$) was found between political participation and both internal and external factors. The samples' opinions about the internal and external factors had a strong effect on their decisions to participate in the political process. (4) The recommendations were to raise the wage rate to better match the cost of living, to pass legislation that would give laborers a better quality of life, and to seriously and continuously educate laborers about the political process. (5) Data from the qualitative portion of the research showed that the labor leaders were in agreement with the opinions that the majority of the laborers expressed in the questionnaires. They also recommended that the role of a tripartite body representing employees, employers and the government should be expanded.

Keywords: Political participation, Laborers, Navanakorn Industrial Estate, Pathum Thani Province

สารบัญ

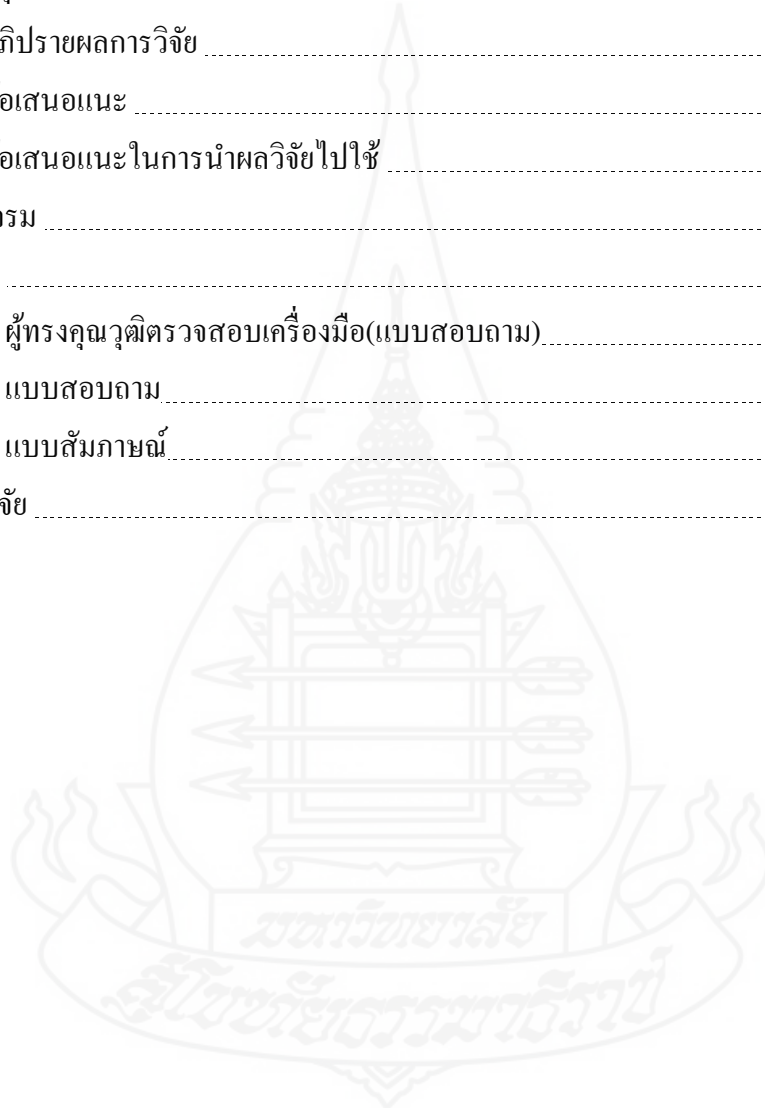
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	12
กรอบแนวคิดการวิจัย	13
สมมติฐานการวิจัย	14
ขอบเขตของการวิจัย	14
นิยามศัพท์เฉพาะ	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	20
ความทั่วไป	20
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	22
ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ส่วนที่หนึ่ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ผู้ใช้แรงงาน	63
ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล	63
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านระยะเวลาการทำงาน	64
ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง	65
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร	66
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง	67
ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน ในด้านปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร	67
ส่วนที่สอง ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขต อุตสาหกรรมนวนคร	69
ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน	69
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	70
ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง	72
ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง	74
ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน	76
ตอนที่ 6 ปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ/โรงงาน	78
ตอนที่ 7 ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	80
ตอนที่ 8 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง	82
ตอนที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจในการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร	83
ส่วนที่สาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างระดับผู้นำแรงงาน	84
ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้ แรงงาน	84
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นระดับผู้นำแรงงานเกี่ยวกับปัจจัยที่มี ผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
สรุปผลการวิจัย	87
อภิปรายผลการวิจัย	90
ข้อเสนอแนะ	101
ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	102
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	109
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ(แบบสอบถาม)	110
ข แบบสอบถาม	115
ค แบบสัมภาษณ์	120
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1.1	รายชื่อสถานประกอบการที่เกิดข้อขัดแย้ง การแก้ไข และผลการแก้ไขข้อขัดแย้ง	7
ตารางที่ 2.1	จำนวนคนต่างด้าวถูกกฎหมายคงเหลือทำงานอยู่ในประเทศไทย	35
ตารางที่ 2.2	การแบ่งรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	40
ตารางที่ 2.3	จำนวนประชากรจำแนกตามสถานภาพกำลังแรงงานและภาค ที่ว่าราชอาณาจักร ปี 2551	41
ตารางที่ 2.4	อัตราค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2551	42
ตารางที่ 3.1	เขตประกอบการอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี	53
ตารางที่ 3.2	ประเภทอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี	54
ตารางที่ 3.3	การนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากโรงงาน	56
ตารางที่ 4.1	ร้อยละของปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	63
ตารางที่ 4.2	ร้อยละของปัจจัยด้านระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรม นวนคร	64
ตารางที่ 4.3	ร้อยละของปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง ของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรม นวนคร	65
ตารางที่ 4.4	ร้อยละความคิดเห็นในด้านปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	66
ตารางที่ 4.5	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร	68
ตารางที่ 4.6	ร้อยละของปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้ใช้แรงงาน	69
ตารางที่ 4.7	ร้อยละของสื่อที่ผู้ใช้แรงงานเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	69
ตารางที่ 4.8	ร้อยละของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	70
ตารางที่ 4.9	ร้อยละของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	71
ตารางที่ 4.10	ร้อยละของปัจจัยด้านสถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของผู้ใช้แรงงาน	73
ตารางที่ 4.11	ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่า สถาบันทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจ)	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.12	ร้อยละของปัจจัยด้านผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้ใช้แรงงาน	75
ตารางที่ 4.13	ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่า ผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจ)	75
ตารางที่ 4.14	ร้อยละของปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	77
ตารางที่ 4.15	ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่า กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการตัดสินใจ)	77
ตารางที่ 4.16	ร้อยละของปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานที่มีผลต่อการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	78
ตารางที่ 4.17	ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่าขนาด ของสถานประกอบการ/โรงงานมีผลต่อการตัดสินใจ)	79
ตารางที่ 4.18	ร้อยละของปัจจัยด้านปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	81
ตารางที่ 4.19	ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่าปัจจัย ด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการ ตัดสินใจ)	81
ตารางที่ 4.20	ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 385$)	83
ตารางที่ 4.21	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับผลของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้ใช้แรงงาน	84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 การขอรับเงินทดแทน	3
ภาพที่ 1.2 แผนภาพแสดงการยื่นคำร้องของลูกค้า	5
ภาพที่ 2.1 แสดงถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน	33
ภาพที่ 3.1 การขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ (ก.ย.47-ม.ค.50)	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้าหากจะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เราต้องเข้าใจว่าผู้ใช้แรงงานมีอยู่หลากหลายสาขาอาชีพ ที่ในอดีตได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมือง จนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญหลายเหตุการณ์ และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานไทยในอดีตนั้น อาจจะมาจกปัจจัยในหลายๆ ด้าน เช่น การถูกเอารัดเอาเปรียบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานที่คิดว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านต่างๆ คิดทำการหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อทำการเรียกร้องสิ่งที่ต้องการ รวมทั้งคัดค้าน หรือสนับสนุน หรือกระทั่งทำการต่อต้านด้วยกำลังอาวุธ

การไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือความเสมอภาคของผู้ใช้แรงงานในอดีต ทำให้ต้องแสดงออกมาในรูปของการรวมตัวกันของแรงงานเพื่อทำการต่อต้านหรือคัดค้านหรือเรียกร้อง นายจ้างให้ทำตามข้อเรียกร้องของตนหรือของกลุ่ม เช่น ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ใช้แรงงานและชาวสวนยางจำนวนหนึ่งในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ร่วมกันจัดตั้งหน่วยศึกษามาร์กซิสต์ และจัดตั้ง “ชมรมอ่านหนังสือ” ในหมู่ผู้ใช้แรงงานชาวสวนยาง ดำเนินการนำการสไตร์คงานของผู้ใช้แรงงานในสวนยางของนายทุนชาวอังกฤษ จนฝ่ายนายทุนยอมรับเงื่อนไขขอเพิ่มค่าแรงและปรับปรุงสวัสดิการของผู้ใช้แรงงาน (คำริห์ เรื่องสุธรรม 2544: 202)

การที่ผู้ใช้แรงงานจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใดนั้นยังขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของสังคมไทยด้วย ที่มีส่วนในการผลักดันให้ผู้ใช้แรงงานในภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้แรงงานในภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม รัฐวิสาหกิจ ในภาครัฐ ตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามองค์ประกอบในด้านต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 โดยคณะราษฎร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ระบอบการปกครองที่กษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่ในช่วง 78 ปีที่ผ่านมาพัฒนาการทางการเมืองไทยไม่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ในทางเศรษฐกิจประเทศไทยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในระยะแรกแบบ

ทุนนิยมโดยรัฐ โดยมีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจจำนวนมาก และต่อมานับจาก พ.ศ.2501 ค่อยๆ เพิ่มบทบาทภาคเอกชนตามคำแนะนำของธนาคารโลกและโดยผ่านการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาจนถึงปัจจุบัน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเสรี และยิ่งเน้นแนวทางนี้มากขึ้น (โชคชัย สุทธาวาส 2549: 54)

การที่รัฐบาลได้เน้นและดำเนินนโยบายในด้านพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นแบบเสรีนิยมมากเพียงใด ช่องว่างทางสังคมย่อมถ่างออกจากกันมากขึ้นเท่านั้น เพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีนั้น ได้นำมาซึ่งการไหลบ่าของทุนข้ามชาติที่นำเข้ามาลงทุนในประเทศแล้วนำผลกำไรส่งกลับประเทศแม่ของบริษัทข้ามชาติเหล่านั้น มีผลประโยชน์เพียงน้อยนิดที่ตกแก่ผู้ใช้แรงงานผู้ใช้แรงงานของไทย เพราะนายทุนนั้นสามารถกำหนดค่าแรงงาน สวัสดิการ เวลาการทำงาน หรือค่าจ้างการทำงานล่วงเวลาให้กับผู้ใช้แรงงานหรือลูกจ้าง แม้จะเป็นไปตามกฎหมายแรงงานกำหนดหรือไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย แต่หากมองถึงผลกำไรของบริษัทนายทุนที่ได้เปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงานที่ผู้ใช้แรงงานผู้ใช้แรงงานได้รับมักจะไม่มี ความยุติธรรมต่อลูกจ้างแรงงานเหล่านั้นเท่าที่ควร

หากผู้ใช้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานมีการรวมกันยื่นข้อเรียกร้องในเรื่องการขอขึ้นค่าแรง การเพิ่มสวัสดิการให้กับแรงงานในด้านต่างๆ ต่อนายจ้างหรือเรียกร้องให้รัฐบาลเจรจากับสมาคมนายจ้างให้ช่วยเหลือผู้ใช้แรงงาน ผลที่ออกมามักไม่เป็นไปตามที่ผู้ใช้แรงงานเรียกร้องเท่าที่ควร นี่อาจเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานมีน้อยลง และนำมาสู่ความอ่อนแอของการเคลื่อนไหวของสหภาพแรงงานในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน และใช้เป็นช่องทางในการยื่นคำร้องหรือยื่นฟ้องต่อศาลแรงงานได้ กรณีเกิดข้อพิพาทแรงงานระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง แต่หากดูตามขั้นตอนของกฎหมายหรือพระราชบัญญัติต่างๆ แล้ว มักมีความซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจของผู้ใช้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงาน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เสียเปรียบจากสาเหตุในหลาย ๆ ด้านรวมทั้งเรื่องของการศึกษาที่มีอยู่ไม่มากนัก จึงทำให้มีความเสียเปรียบนายจ้างในกรณีที่มีข้อพิพาทกันเกิดขึ้น เช่น เรื่องการยื่นคำร้องการขอรับเงินทดแทน มีวิธีการดำเนินการหลายขั้นตอน และยุ่งยากคือ

1. เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้นายจ้างแจ้งแก่สำนักงานประกันสังคมแห่งท้องที่ (มาตรา 48) ภายใน 15 วัน

หากไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดตามมาตรา 62 คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

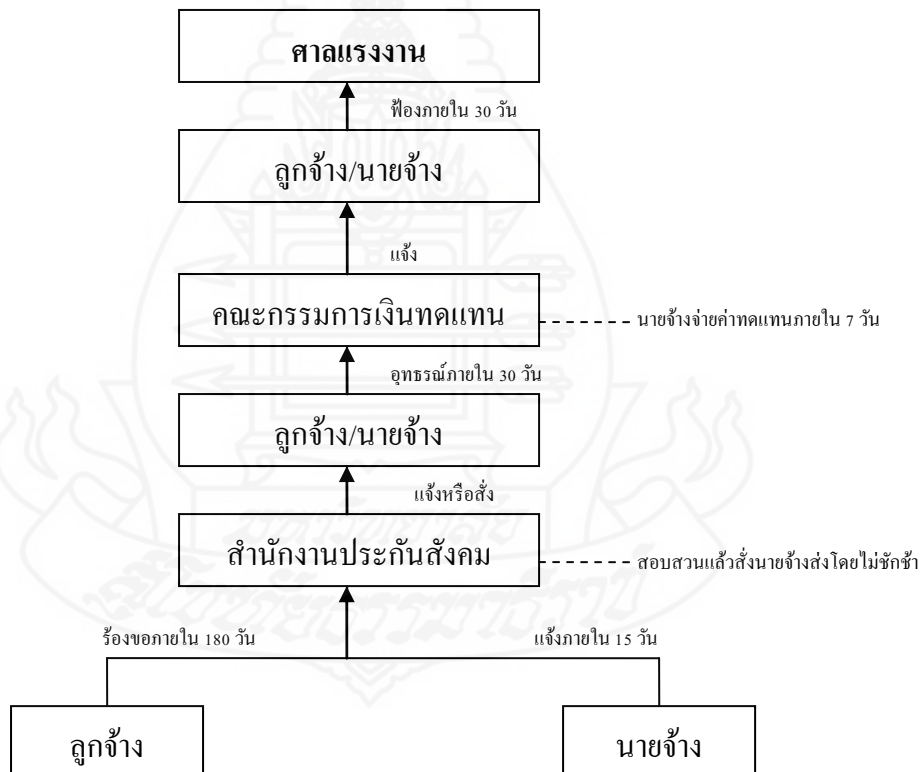
2. ให้ลูกจ้างยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนต่อสำนักงานแห่งท้องที่ภายใน 180 วัน นับแต่ประสพอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย (มาตรา 49)

3. พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการสอบสวน และออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้าง (มาตรา 50)

4. การอุทธรณ์ เมื่อลูกจ้างหรือนายจ้างไม่พอใจคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนภายใน 30 วัน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วให้แจ้งคำวินิจฉัยแก่ผู้อุทธรณ์ทราบ

5. เมื่อนายจ้างและลูกจ้างยังไม่พอใจอีกให้นำคดีขึ้นสู่ศาลแรงงานภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย (สมคิด บางโม 2550: 206)

สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 การขอรับเงินทดแทน

ที่มา : สมคิด บางโม (2550) *แรงงานสัมพันธ์และรวมกฎหมายแรงงาน* สำนักพิมพ์ยูเอ็นดีไอ

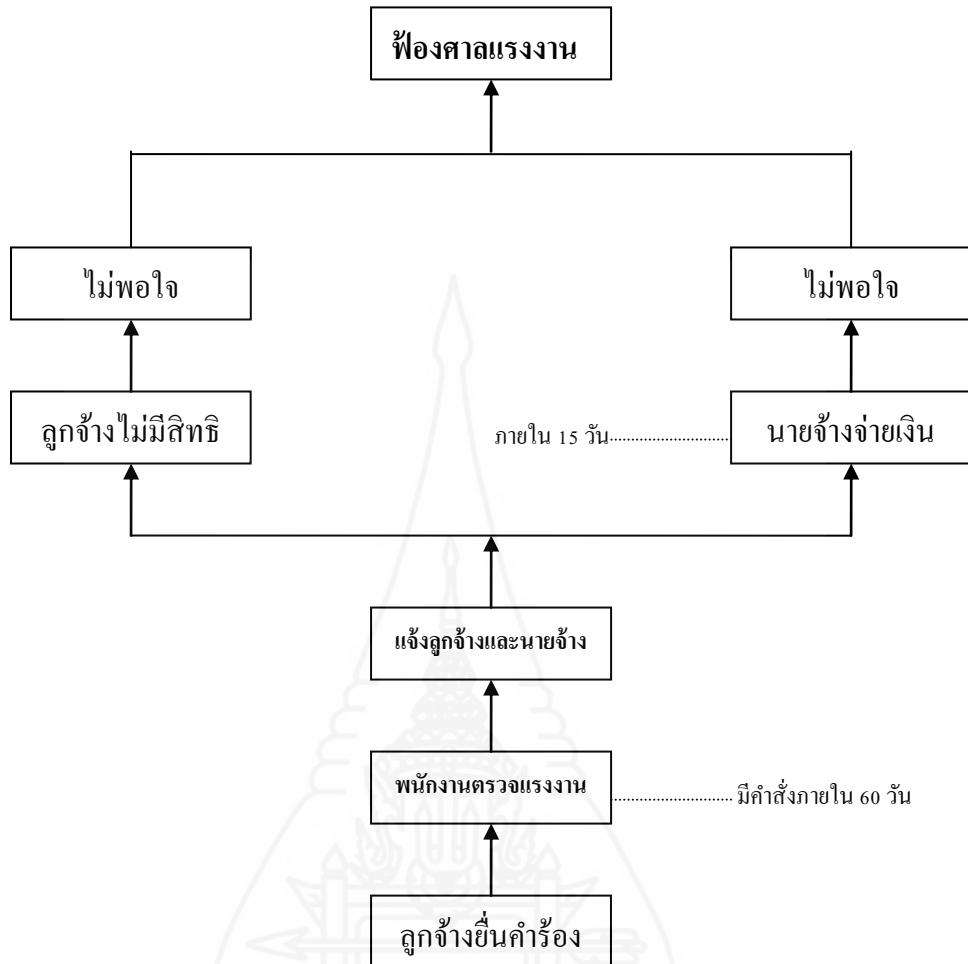
จะสังเกตได้ว่าหากนายจ้างไม่จ่ายเงินทดแทนให้กับลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงานในกรณีที่ยกมากล่าวข้างต้น ปัญหาการเรียกร้องขอเงินทดแทนก็จะตกอยู่กับลูกจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่ลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงานที่ใช้แรงงานในประเทศไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงาน และขั้นตอนการดำเนินการเพื่อเรียกร้องสิทธิ ในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายของผู้ใช้แรงงานดังกล่าว จึงทำให้เกิดช่องว่างในการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างที่ใช้แรงงาน

หรือกรณีที่นายจ้างไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ลูกจ้างมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานให้นายจ้างปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ได้ การยื่นคำร้องกรณีที่นายจ้างไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ตามมาตรา 123-125 กฎหมายกำหนดให้สามารถทำได้ ดังนี้

1. ยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงานในท้องที่
2. กรณีลูกจ้างถึงแก่ความตาย ทายาทโดยชอบธรรมมีสิทธิยื่นคำร้องหรือขอ
ดำเนินการต่อกรณีที่ได้ยื่นคำร้องไว้แล้ว
3. พนักงานตรวจแรงงานต้องสอบสวนและมีคำสั่งภายใน 60 วัน (อาจขอขยายเวลาออกไปได้อีก 30 วัน)
4. แจ้งให้ลูกจ้างหรือนายจ้างทราบ ถ้าลูกจ้างมีสิทธิได้รับเงินตามกฎหมาย นายจ้างต้องจ่ายเงินให้ลูกจ้างภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่ง
5. ถ้านายจ้างหรือลูกจ้างไม่พอใจคำสั่งพนักงานตรวจแรงงานก็มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลแรงงาน (ฟ้องศาล) ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่ง ถ้าไม่นำคดีขึ้นสู่ศาลภายในกำหนดถือว่าคำสั่งดังกล่าวถึงที่สุดจะนำมาฟ้องร้องอีกไม่ได้

ถ้านายจ้างเป็นฝ่ายนำคดีขึ้นสู่ศาล นายจ้างจะต้องวางเงินจำนวนที่ถึงกำหนดจ่ายตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานจึงจะมีสิทธิฟ้องคดีได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นการฟ้องคดีเพื่อประวิงเวลาการจ่ายเงินตามกฎหมาย (สมคิด บางโม 2550: 184)

การยื่นคำร้องกรณีที่นายจ้างไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังภาพที่ 1.2

ภาพที่ 1.2 แผนภาพแสดงการยื่นคำร้องของลูกจ้าง

ที่มา : สมคิด บางโม (2550) *แรงงานสัมพันธ์และรวมกฎหมายแรงงาน* สำนักพิมพ์ยูเอนด์ไอ

แม้ว่ากฎหมายจะให้ความคุ้มครองแก่แรงงานที่สามารถให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานแรงงานได้ ตามมาตรา 123-125 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 แต่ถ้าหากพนักงานแรงงานมีคำสั่งล่าช้าอาจไม่เกิดประโยชน์แก่แรงงานมากนัก คือกว่าจะจบขั้นตอนการฟ้องร้องได้ ต้องใช้เวลาถึงประมาณ 90 วัน ซึ่งเป็นเวลานานพอสมควรสำหรับแรงงานที่ต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ ดังนั้นกฎหมายที่มีอยู่จึงยังเป็นปัญหาสำหรับแรงงานในปัจจุบัน

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขบวนการแรงงาน หรือผู้ใช้แรงงานไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อแสดงออกทางการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากนักในช่วงเวลาที่ผ่านมามีสาเหตุทำให้ขบวนการแรงงานหรือสหภาพแรงงานอ่อนแอลง และขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในอดีตโดยเฉพาะก่อนปี 2540 ขบวนการแรงงานถูกจัดตั้งเป็นองค์กรต่าง ๆ เช่น สหภาพแรงงาน สภาแรงงาน องค์กรลูกจ้าง สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ สหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ฯลฯ ซึ่งองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากต่อสู้เรียกร้องค่าแรง สิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ของลูกจ้าง ผู้ใช้แรงงาน อันเป็นปัญหาพื้นฐานเฉพาะหน้าแล้ว ยังได้ทำหน้าที่อบรมกล่อมเกลากองการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ ขององค์กรและทางตรงระหว่างองค์กรต่าง ๆ กับลูกจ้าง พนักงาน ทำให้ขบวนการแรงงานมีความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น สามารถเรียกร้อง ต่อรอง และเป็นขบวนการผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง แต่ปัจจุบันผู้ใช้แรงงานได้ลอบทบาททางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองลง เหลือเพียงการเรียกร้องผลประโยชน์และมีความขัดแย้งโดยตรงกับกลุ่มทุน เช่น การต่อสู้เรียกร้องสวัสดิการ การประท้วงการปิดโรงงาน การเรียกร้องให้จ่ายเงินชดเชยจากการเลิกจ้าง เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือแรงงานไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถูกจำกัดบทบาทลง ปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุคือปัญหาการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกในระบอบทุนนิยม-เสรีนิยม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและการเมือง ในทางการเมืองก่อให้เกิดกลุ่มการเมืองที่หลากหลาย และส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงาน ทำให้โอกาสที่ผู้ใช้แรงงานจะเข้ามามีบทบาท หรือมีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย จึงเป็นไปได้น้อย ในส่วนของผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของขบวนการแรงงานก็ขาดผู้ให้การอบรมกล่อมเกลากองการเมือง การแบ่งชนชั้นในสังคม โดยเฉพาะในประเทศที่เจริญและพัฒนาทางเศรษฐกิจ-อุตสาหกรรม มีแนวโน้มลดลง จากการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์และการปรับตัวของระบอบทุนนิยม ซึ่งเกิดผลกระทบโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงานไทย การต่อสู้ทางชนชั้นโดยเฉพาะระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นผู้ใช้แรงงานลดลง ความขัดแย้งกลายเป็นเรื่องการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างนายทุนภายในชาติเดียวกัน หรือระหว่างนายทุนต่างชาติกับนายทุนชาติ และปัญหาเรื่องศาสนา เชื้อชาติเข้ามาแทนที่ปัญหาชนชั้น (โชคชัย สุทธาเวศ 2539: 8)

ดังนั้นปัญหาที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยลงในปัจจุบัน น่าจะเกิดมาจากปัจจัยในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือปัจจัยในด้านของกฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงาน ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง โครงสร้างของสหภาพแรงงาน ผู้นำสหภาพ สมาชิก และอุดมการณ์ของสหภาพแรงงาน ซึ่งปัจจัยในด้านต่างๆ เหล่านี้น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยลงในปัจจุบัน

จากประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร เนื่องมาจากผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมพันธกับผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผู้วิจัยได้พักอาศัยอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานีมากกว่า 25 ปี จึงมีความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

หนึ่งในปัจจุบันเขตอุตสาหกรรมนวนครมีโรงงานของบริษัทต่างๆ อยู่ 197 บริษัท มีผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครประมาณ 95,356 คน แบ่งเป็นแรงงานชาย 30,987 คน และแรงงานหญิง 64,369 คน ถือเป็นเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในประเทศไทยเป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ และได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากแรงงานที่ทำงานในโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่มีอยู่ทั้งหมด 197 โรงงาน มีเงินลงทุนกว่า 93,600 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี) และเป็นเขตอุตสาหกรรมแห่งแรกของไทย และภายในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้นผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานต่างๆ ภายในเขตอุตสาหกรรมนวนครได้มีการรวมตัวกันทำการเรียกร้องตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องในเรื่องของสวัสดิการของแรงงาน การโยกย้ายหน้าที่ในการทำงานที่ไม่เป็นธรรม การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง เงื่อนไขค่าจ้างและค่าล่วงเวลา วินัย/การลงโทษ การเลิกจ้าง ฯลฯ ดังตารางที่ 1.1 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 รายชื่อสถานประกอบการที่เกิดข้อขัดแย้ง การแก้ไข และผลการแก้ไขข้อขัดแย้ง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2550 ถึง 30 กันยายน พ.ศ.2552

ชื่อสถานประกอบการ	วันที่เกิดข้อขัดแย้ง	จำนวนลูกจ้างทั้งหมด (คน)	จำนวนลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง (คน)	ประเด็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง	ผลการแก้ไข					มีการผละงาน/ปิดงาน
					ตกลงกันได้	ถอนเรื่อง	นำคดีสู่ศาล	ยังไม่ยุติ	อื่นๆ	
บริษัท กามาคัสดี อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด	23/07/2551	419	419	เงื่อนไขการจ้าง	/					
บริษัท เอ็นอีซี อินฟรอนเทียร์ ไทย จำกัด	05/06/2551	885	885	อื่นๆ	/					
บริษัท พุจิคุระ (ประเทศไทย)	30/04/2551	6,574	6,574	อื่นๆ	/					

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ชื่อสถาน ประกอบการ	วันที่เกิดข้อ ขัดแย้ง	จำนวน ลูกจ้าง ทั้งหมด (คน)	จำนวน ลูกจ้าง เกี่ยวข้อง (คน)	ประเด็น ปัญหาที่ ทำให้เกิด ข้อ ขัดแย้ง	ผลการแก้ไข					มีการ ผล งาน/ ปิด งาน
					ตก ลง กัน ได้	ถอน เรื่อง	นำ คดีสู่ ศาล	ยัง ไม่ ยุติ	อื่ น	
จำกัด										
บริษัท เอฟ ซี ที	19/06/2551	74	74	อื่นๆ	/					
จำกัด										
บริษัท มิค เค็นซีโค เจียว (ไทยแลนด์)	12/03/2551	751	751	ค่าจ้าง	/					
จำกัด										
บริษัท มิซึกิ อิเลค โทรนิค (ประเทศ ไทย) จำกัด	16/05/2551	1,121	700	อื่นๆ	/					
บริษัท มิซึกิ อิเลค โทรนิค (ประเทศ ไทย) จำกัด	02/06/2551	1,121	1,121	เลิกจ้าง	/					
บริษัท อุซุฮา สยาม สตีล อินดัสทรีส์	11/02/2551	388	388	อื่นๆ	/					
จำกัด										
บริษัท โซดิก (ประเทศไทย) จำกัด	08/05/2551	1,282	1,282	การ โยกย้าย หน้าที่	/					
จำกัด										
บริษัท ฟุจิตสึ (ประเทศไทย)	20/06/2551	7,500	7,500	สวัสดิการ	/					
จำกัด										
บริษัท โอทีซี ได เฮ็น เอเชีย จำกัด	12/06/2551	365	365	อื่นๆ	/					
บริษัท บี.วี. ได มอนด์ โพลิชซิ่ง เวอร์คส์ จำกัด	25/12/2550	318	169	ไม่ปฏิบัติ ตาม ข้อตกลง	/					
บริษัท บี.วี. ได	16/11/2550	170	170	อื่นๆ	/					

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ชื่อสถาน ประกอบการ	วันที่เกิดข้อ ขัดแย้ง	จำนวน ลูกจ้าง ทั้งหมด (คน)	จำนวน ลูกจ้าง เกี่ยวข้อง (คน)	ประเด็น ปัญหาที่ ทำให้เกิด ข้อขัดแย้ง	ผลการแก้ไข					มีการ ผล งาน/ ปิด งาน
					ตก ลง กัน ได้	ถอน เรื่อง	นำคดี สู่ศาล	ยัง ไม่ ยุติ	อื่น ๆ	
มอนด์โพลิซซิ่ง เวอร์คส์ จำกัด บริษัท บี.วี. ไลด์	08/04/2551	170	170	อื่นๆ	/					
มอนด์โพลิซซิ่ง เวอร์คส์ จำกัด บริษัท ชัมโบ ซิน โค (ประเทศไทย) จำกัด	25/12/2550	394	394	วันและ เวลา ทำงาน	/					
บริษัท ชัมโบ ซิน โค (ประเทศไทย) จำกัด	27/04/2551	394	394	วันและ เวลา ทำงาน	/					
บริษัท เอ็มเอไอ พรีซิชั่น(ไทย แลนด์) จำกัด	01/10/2550	226	226	อื่นๆ	/					
บริษัท เอ็มเอไอ พรีซิชั่น(ไทย แลนด์) จำกัด	19/04/2551	226	226	อื่นๆ	/					
บริษัท คิตะมูระ เพ้นท์ติ้ง (ประเทศ ไทย) จำกัดจำกัด	15/11/2550	103	103	อื่นๆ	/					
บริษัท ไทย เลซิบ จำกัด	18/02/2551	129	99	อื่นๆ	/					
บริษัท ดี เอส เอ สยามวาลา (โรงงาน 1) จำกัด	19/09/2551	183	183	เงื่อนไข การจ้าง	/					
บริษัท อาร์พีเอส เทคโนโลยี จำกัด	02/06/2551	196	196	อื่นๆ	/					

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ชื่อสถาน ประกอบการ	วันที่เกิดข้อ ขัดแย้ง	จำนวน ลูกจ้าง ทั้งหมด (คน)	จำนวน ลูกจ้าง เกี่ยวข้อง (คน)	ประเด็น ปัญหาที่ ทำให้เกิด ข้อขัดแย้ง	ผลการแก้ไข					มีการ ผล งาน/ ปิด งาน
					ตก ลง กัน ได้	ถอน เรื่อง	นำ คดี สู่ ศาล	ยัง ไม่ ยุติ	อื่น ๆ	
บริษัท โออิชิ เทรดดิ้ง จำกัด	14/07/2551	459	459	เงื่อนไข การจ้าง	/					
บริษัท เอ็ม เอ็ม ไอ พริซิชั่น (ไทย แลนด์) จำกัด	16/04/2551	336	336	อื่นๆ	/					
บริษัท เอฟ ซี ที จำกัด	03/08/2552	187	33	วินัย/การ ลงโทษ, ไม่พอใจ การ จัดการ ฝ่าย บริหาร, เลิกจ้าง, ไม่ปฏิบัติ ตาม ข้อตกลง				/		
บริษัท มิค เด็นซี โคเจียว (ไทย แลนด์) จำกัด	02/07/2552	1,816	915	ไม่ปฏิบัติ ตาม ข้อตกลง				/		
บริษัท อุษา สยาม สตeel อินดัสตริยส์ จำกัด	28/01/2552	485	485	เงื่อนไข การจ้าง, การ โยกย้าย หน้าที่	/					
บริษัท อุษา สยาม สตeel อินดัสตริยส์	29/7/2552	0	0	วินัย/การ ลงโทษ	/					

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ชื่อสถานประกอบการ	วันที่เกิดข้อขัดแย้ง	จำนวนลูกจ้างทั้งหมด (คน)	จำนวนลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง (คน)	ประเด็นปัญหาที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง	ผลการแก้ไข					มีการผละงาน/ปิดงาน
					ตกลงกันได้	ถอนเรื่อง	นำคดีสู่ศาล	ยังไม่ยุติ	อื่นๆ	
จำกัด บริษัท ฟุจิตลี (ประเทศไทย)	05/01/2552	6,798	6,798	อื่นๆ	/					
จำกัด บริษัท ฟุจิตลี (ประเทศไทย)	22/06/2552	6,798	0	อื่นๆ						/
จำกัด บริษัท ฟุจิตลี (ประเทศไทย)	15/07/2552	6,798	1,660	เงื่อนไขการจ้าง/				/		
จำกัด บริษัท ไทยมิตชิคอร์ปอเรชั่น	26/11/2551	123	123	อื่นๆ	/					
จำกัด บริษัท สุนทรเมทัลแคน จำกัด	21/09/2552	180	180	สวัสดิการ/	/					
จำกัด บริษัท โออิชิ เทรคคิง จำกัด	17/07/2552	490	202	ไม่พอใจการจัดการ	/					
				จัดการฝ่ายบริหาร/						
				อื่นๆ						
บริษัท คิตะมูระ เพ้นท์ติ้ง (ประเทศไทย) จำกัดจำกัด	15/11/2550	103	103	อื่นๆ						/

ที่มา : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (<http://www.labour.go.th/th/>)

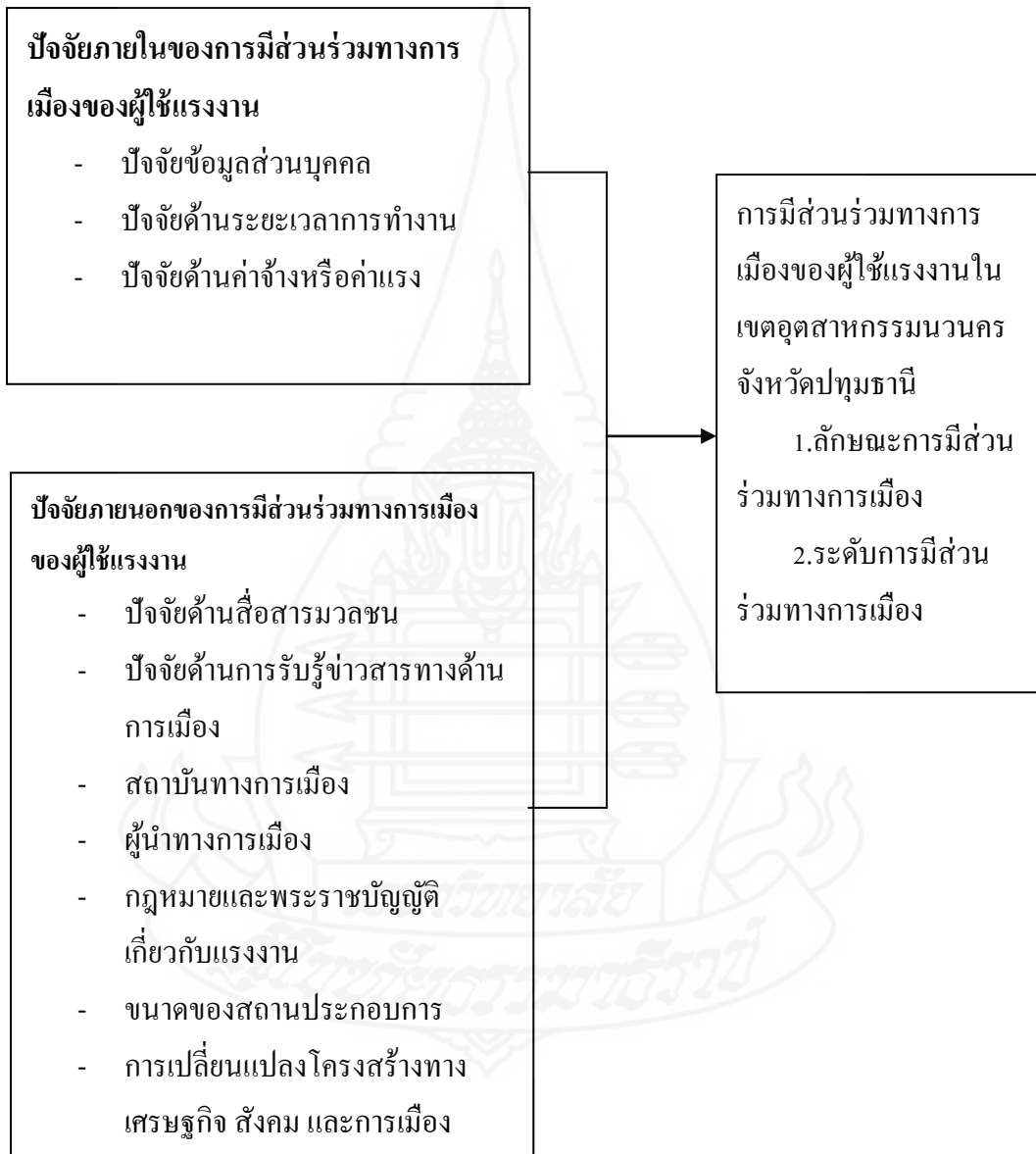
จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหากการเรียกร้องของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรม นวนครไม่สามารถที่จะทำการตกลงกันได้ระหว่างนายจ้างและแรงงาน ปัญหาที่มีความขัดแย้งหรือ เกิดข้อพิพาทจะได้รับการเรียกร้องให้หน่วยงานข้าราชการที่มีส่วนในการระงับข้อพิพาทดังกล่าว เข้ามาดำเนินการไกล่เกลี่ย ซึ่งหน่วยงานนั้นคือกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดปทุมธานี สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และหากเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ระหว่างแรงงานและนายจ้างได้ หรือการไกล่เกลี่ยนั้นไม่เป็นที่พอใจของแรงงาน แรงงานก็สามารถ ยื่นเรื่องข้อพิพาทแรงงานนั้นต่อศาลแรงงานต่อไป เพื่อให้ศาลแรงงานเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด ซึ่งจาก ตารางจะเห็นได้ว่าจากวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2550 ถึง 30 กันยายน พ.ศ.2552 เกิดข้อพิพาทหรือข้อ ขัดแย้งระหว่างผู้ใช้แรงงานและนายจ้างอยู่ 34 กรณี สามารถตกลงกันหรือยุติข้อพิพาทได้ 28 กรณี ยังไม่ยุติ 2 กรณี นำคดีขึ้นสู่ศาลแรงงาน 2 กรณี และอื่นๆ 2 กรณี และจากการสัมภาษณ์ นายนคร สุทธิประวัติ นายกสภาคการลูกจ้างเขตอุตสาหกรรมนวนคร ได้ให้ข้อมูลว่าการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของกรรมการในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้นส่วนใหญ่จะมีการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้อง ในเรื่องการขอสวัสดิการ ค่าจ้าง และการยื่นขอให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน โดยส่วนใหญ่ จะมีการรวมตัวกันในวันที่ 1 พฤษภาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันแรงงานแห่งชาติ และการรวมตัวกันก็ เป็นไปตามความสมัครใจของผู้ใช้แรงงานเอง ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้แรงงานในเขต อุตสาหกรรมนวนครนั้นได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองมาโดยตลอดและเป็นประจำทุกปีนับตั้งแต่มี การก่อตั้งเขตอุตสาหกรรมนวนครขึ้นมา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้คือผู้ใช้แรงงานใน เขตอุตสาหกรรมนวนครซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศไทย และมี แรงงานที่ทำงานอยู่จำนวนมากนั้น จึงนำมาเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้ ที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีการทำวิจัย เรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครมาก่อน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานใน เขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานใน เขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ระยะเวลาทำงาน ค่าจ้างหรือค่าแรง และปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน การรับรู้ข่าวสารด้านการเมือง กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน สถาบันทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง ขนาดของสถานประกอบการ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ทั้งในด้านลักษณะ และระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วม

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี” ในครั้งนี้ ใช้เขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมแห่งแรกของประเทศไทย ปัจจุบันเขตอุตสาหกรรมนวนครมีโรงงานของบริษัทต่างๆ อยู่ 197 บริษัท มีผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครประมาณ 95,356 คน แบ่งเป็นแรงงานชาย 30,987 คน และแรงงานหญิง 64,369 คน เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ และได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากแรงงานที่ทำงานใน โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่มีอยู่ทั้งหมด 197 โรงงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี) โดยได้ทำการแบ่งกลุ่ม โรงงานออกเป็น 4 กลุ่ม ตามขนาดของ โรงงานที่วัดจากจำนวนแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานนั้นๆ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ โรงงานที่มีแรงงานต่ำกว่า 2,000 คน ซึ่งมีอยู่ 141 โรงงาน กลุ่มที่ 2 คือ โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 2,000 คน ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 5,000 คน มีอยู่ 41 โรงงาน กลุ่มที่ 3 คือ โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 5,000 คน ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 10,000 คน มีอยู่ 9 โรงงาน และกลุ่มที่ 4 คือ โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไปซึ่งมีอยู่ 6 โรงงาน โดยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโรงงานมากลุ่มละ 1 โรงงาน โรงงานละ 100 คน คือ โรงงานเจวีซี เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 โรงงานคาวาซุมิตาบอราทอรี่ เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 โรงงานฟุจิคุระเอ็นจิเนียร์ริง เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 และ โรงงาน โตชิบาประเทศไทย เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 4 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี” สามารถนิยามศัพท์ได้ ดังนี้

6.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การดำเนินกิจกรรม การแสดงออก ด้วยการยื่นข้อเรียกร้อง ยื่นข้อเสนอ หรือ การรวมตัวกันเพื่อให้การสนับสนุนรัฐบาลในกรณีที่เห็นว่ารัฐบาลนั้นดำเนินนโยบายที่มีผลประโยชน์ในทางที่ดีต่อผู้ใช้แรงงาน หรือการคัดค้านรัฐบาลที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานนั้นเห็นว่า การดำเนินการในบางเรื่องกระทำการขัดผลประโยชน์หรืออาจเป็นโทษหรือไม่มีผลไปในทางที่ดีกลับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ดังนี้

6.1.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานโดยรวมตัวกันในรูปแบบต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ของผู้ใช้แรงงาน ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) **การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง** หมายถึง การที่ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมลงรายชื่อเพื่อคัดค้านหรือสนับสนุนการออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน อันอาจเกิดผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงาน หรือการออกจากโรงงานไปร่วมชุมนุมทางการเมืองเพื่อยื่นเสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือนายจ้าง

2) **การพูดถกเถียงทางการเมือง** หมายถึง การพูดคุย ได้เถียง วิพากษ์วิจารณ์ในเหตุการณ์บ้านเมือง นักการเมือง พรรคการเมือง และนโยบายของพรรคการเมือง ที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อม

3) **การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง** หมายถึง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่าน ๆ มา

6.1.2 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน หมายถึง ความมากน้อยของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร เพื่อให้สามารถรับรู้ว่าผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้นมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูงหรือต่ำมากน้อยเพียงใด โดยแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในระดับน้อย หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนานๆ ครั้ง หรือบางครั้งบางคราว หรือต้องมีผู้ชักชวนให้เข้ามีส่วนร่วมถึงจะเข้าร่วม

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในระดับปานกลาง หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานตามที่มีโอกาสเอื้ออำนวย ก็มักจะเข้าร่วมทุกครั้ง โดยไม่ต้องมีใครชักชวนให้เข้าร่วม

3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในระดับมาก หมายถึง ผู้ใช้แรงงานที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ มีการเสนอแนะแนวทางการเรียกร้อง การชุมนุม การเสนอข้อเรียกร้องต่างๆ และมีการให้ความรู้ในเรื่องสิทธิของผู้ใช้แรงงานที่พึงมีพึงได้จากการรวมกลุ่มชุมนุมเรียกร้องในเรื่องต่างๆ แก่ผู้ใช้แรงงาน และเป็นผู้ที่ติดตามผลของการเรียกร้อง การชุมนุมอยู่อย่างสม่ำเสมอ

6.2 เขตอุตสาหกรรม หมายถึง บริเวณที่มีการปฏิบัติการ โรงงานอุตสาหกรรมขึ้น และมีการดำเนินการรับคนงาน แรงงาน หรือผู้ใช้แรงงาน ลูกจ้าง เข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก และเขตอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้นมาต้องมีความพร้อมสำหรับนักลงทุนที่ต้องการเข้ามาลงทุนจัดตั้งโรงงานได้ทันที และเขตอุตสาหกรรมนั้นจะดำเนินการจัดตั้งและกำกับดูแลโดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) หรือ The Industrial Estate Authority of Thailand (IEAT) ซึ่งแบ่งพื้นที่เป็น 2 เขต คือ

6.2.1 เขตอุตสาหกรรมทั่วไป (General Industrial Zone: GIZ) เป็นพื้นที่สำหรับผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและ/หรือส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ

6.2.2 เขตอุตสาหกรรมส่งออก (Export Processing Zone: EPZ) เป็นพื้นที่สำหรับผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรม ผลิตสินค้า เพื่อส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ และสามารถจำหน่ายในประเทศได้เป็นบางส่วน

6.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี สามารถแยกเป็นปัจจัยได้ 2 ปัจจัยกว้างๆ ดังนี้

6.3.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

1) ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งงาน สถานะสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร

2) **ปัจจัยด้านระยะเวลาการทำงาน** หมายถึง เวลาที่ผู้ใช้แรงงานใช้ในการทำงานอยู่ในสถานประกอบการหรือโรงงาน ซึ่งเป็นเวลาที่ทำงานปกติและการทำงานล่วงเวลาของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งหากผู้ใช้แรงงานใช้เวลาჭุกการทำงานมาก ก็จะทำให้มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนทางการเมืองได้

3) **ปัจจัยในด้านค่าจ้าง** หมายถึง ค่าจ้างที่ผู้ใช้แรงงานได้รับจากการทำงานทั้งที่เป็นค่าจ้างรายวัน รายชั่วโมง รายเดือน หรือรายชิ้นงาน รวมถึงค่าล่วงเวลา ซึ่งอัตราค่าจ้างหรือค่าแรงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

6.3.2 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ได้แก่

1) **ปัจจัยด้านสื่อมวลชน** หมายถึง เครื่องมือที่ผู้ใช้แรงงานใช้ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ได้แก่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บันทึกวิดีโอ และอินเทอร์เน็ต

2) **ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร** หมายถึง การได้รับข่าวสารผ่านบุคคลากรที่มีความรู้ทางการเมือง เช่น ตัวแทนพรรคการเมือง นักการเมือง ผู้นำชุมชน ผู้นำผู้ใช้แรงงาน เพื่อนร่วมงาน และการจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ ที่เป็นการจัดการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

3) **ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง** หมายถึง นักการเมืองที่เข้าไปมีตำแหน่งหน้าที่ในการใช้อำนาจในการบริหารประเทศหรือการเป็นรัฐบาลนั้น สามารถที่จะแสดงความเป็นผู้นำให้เป็นที่ยอมรับต่อประชาชนและได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานและประชาชนโดยรวมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งมีผลต่อการให้การสนับสนุนหรือการคัดค้านการทำงานของรัฐบาลของกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วยเช่นกัน

4) **ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง** หมายถึง รัฐธรรมนูญ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร และสถาบันตุลาการ ที่ดำเนินการหรือดำเนินกิจกรรมไปตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้ใช้แรงงานหรือประชาชน เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ใช้แรงงานเกิดความไว้วางใจ และพร้อมที่จะสนับสนุนสถาบันทางการเมืองนั้นๆ จนนำมาสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

5) **ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทำให้สังคมไทยมีการแบ่งชนชั้นกันมากขึ้นระหว่างคนจนกับคนรวย ระหว่างนายทุนหรือนายจ้างกับแรงงานลูกจ้าง จนนำมาซึ่งการเอารัดเอาเปรียบด้านแรงงาน ทำให้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานมีค่าแรงงานเพียงเพื่อยังชีพ จนไม่สามารถที่จะยกระดับฐานะทางสังคมของตนและ

ครอบครัวได้ จนนำมาสู่การเรียกร้องขอความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ต่อนายจ้างหรือรัฐบาล ซึ่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานเพื่อรวมกลุ่มร้องเรียกขอความเป็นธรรมตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ของผู้ใช้แรงงาน

6) *ปัจจัยด้านสถานประกอบการหรือโรงงาน* หมายถึง ขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงานที่วัดจากจำนวนแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงาน ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการรวมกลุ่มของแรงงาน หรือขนาดของกลุ่มแรงงาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการต่อรองผลประโยชน์ของแรงงานกับนายจ้างและรัฐบาล

7) *ปัจจัยด้านกฎหมายแรงงานและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน* หมายถึง การตรากฎหมายออกมาเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของแรงงานในการรวมกลุ่ม การยื่นขอเรียกร้อง การชุมนุม การหยุดงาน ฯลฯ และเพื่อสวัสดิภาพและสวัสดิการของแรงงานในการดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี

6.4 *แรงงาน* หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ใช้กำลังร่างกายและกำลังทางความคิดในการทำงาน และสามารถนิยามความหมายเกี่ยวกับแรงงานได้ ดังนี้

6.4.1 *ความหมายอย่างแคบ* หมายถึง กำลังกายและกำลังทางความคิดของมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยทางการผลิตชนิดหนึ่ง รวมทั้งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ

6.4.2 *ความหมายอย่างกว้าง* หมายถึง การใช้กำลังกายและกำลังความคิดของมนุษย์ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจหมายถึงคนในวัยทำงาน (Labor Force) หรืออาจหมายถึง จำนวนวันหรือชั่วโมงทำงานที่คนทำงานได้ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้

6.5 *ขบวนการแรงงาน* หมายถึง สหภาพแรงงานที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายแรงงานหรือพระราชบัญญัติแรงงาน และมีการดำเนินกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแรงงานหรือสหภาพแรงงานในด้านต่าง เช่น เพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือนายจ้าง หรือสหภาพนายจ้าง การยื่นขอเสนอให้รัฐออกกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เป็นต้น

6.6 *บทบาททางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน* หมายถึง การที่ผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้รวมตัวกันในรูปแบบกลุ่มผู้ใช้แรงงาน สหพันธ์แรงงานหรือสหภาพแรงงาน ในการยื่นข้อเรียกร้องในสิทธิและผลประโยชน์ในส่วนที่กรรมการควรมีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบายของรัฐ หรือการรวมตัวกันคัดค้านหรือสนับสนุนนโยบายหรือแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ของรัฐบาล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้แรงงานและประชาชน โดยทั่วไป

6.7 กฎหมายแรงงาน หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานกับ นายจ้างที่มีการตราขึ้นมาใช้บังคับให้ผู้ใช้แรงงานและนายจ้างต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความเป็น ธรรมระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง รวมถึงกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับสมาคม สหพันธ์ สหภาพ ต่างๆ ที่มีผลผูกพันต่อนายจ้างและลูกจ้าง ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 (แก้ไข 2544) พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 พระราชบัญญัติศาลแรงงานฯ พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2542

6.8 ผู้ใช้แรงงาน หมายถึง บุคคลที่รับจ้างทำงานให้กับโรงงานในเขตอุตสาหกรรม นวนคร ทั้งที่เป็นลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว และเป็นแรงงานที่ถูกต้องกฎหมาย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหวังว่าผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ น่าจะมี ประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงานโดยทั่วไป สหภาพแรงงาน รัฐบาล สหภาพนายจ้าง และผู้ที่มีความสนใจ ที่จะทำการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน หรือเรื่องที่มีความเกี่ยวข้อง หรือเรื่องใกล้เคียงกันนี้ ไม่นมากก็น้อย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่

7.1 ให้ทราบถึงปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานใน เขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ว่ามีส่วนต่อการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยของไทยหรือไม่อย่างไร

7.2 ให้ทราบถึงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยด้วยสื่อมวลชน การรับรู้ข่าวสารทาง การเมือง กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน สถาบันทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง ขนาดของสถานประกอบการ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองว่า มีส่วนต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทยหรือไม่อย่างไร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความทั่วไป

การปฏิวัติเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดย “คณะราษฎร” เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 จากที่ประเทศไทยเคยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์มีอำนาจโดยสมบูรณ์ (Absolute Monarchy) มาเป็นระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ที่องค์พระมหากษัตริย์ถูกจำกัดอำนาจให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยคณะราษฎรมีความหวังที่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพื่อทำให้เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาคให้กับประชาชนชาวไทย แต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะตอบสนองในเรื่องดังกล่าวให้กับคนในสังคมไทยได้ตามเจตนารมณ์ของคณะราษฎร เพราะภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 แล้ว การต่อสู้แย่งชิงอำนาจระหว่างคณะราษฎร โดยเฉพาะระหว่างแกนนำคณะราษฎรฝ่ายทหารและคณะราษฎรฝ่ายพลเรือน ก็เกิดขึ้นมาโดยตลอด อาจจะเป็นเพราะคณะราษฎรขาดการวางแผนรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหลังการ “ปฏิวัติ” จึงส่งกระทบติดตามมา หรืออาจเรียกได้ว่าเกิด “ช่องว่าง” ในการใช้อำนาจการปกครองเกิดขึ้น จึงเปิดโอกาสให้ทหารหรือกองทัพซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันเหนียวแน่นและมั่นคงกว่ากลุ่มการเมืองกลุ่มอื่นๆ เข้ามาแสวงหาอำนาจทางการเมืองการปกครองไทยตลอดมาหลังมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (เรียบเรียงใน โสภณ ตันตขุณห์ 2520: ก-ง)

ประเทศไทยมีการปฏิวัติรัฐประหารและยึดอำนาจบ่อยครั้งติดต่อกันมา ซึ่งอาจเป็นเหตุทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเคยชินยอมรับและเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาไปก็ได้ ประกอบกับการขาดมติมหาชนที่เป็นกลุ่มก้อน ขาดกลุ่มผลประโยชน์ทางสังคมและกลุ่มอาชีพที่มั่นคง ถึงแม้จะมีอยู่บ้างก็อ่อนแอ อาทิ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในขณะนั้นยังไม่มีบทบาทในทางการเมืองมากนัก เพราะแม้แต่สนใจในอาชีพของพวกตนมากเกินไป ยังไม่ได้รวมตัวกันเข้าไปมีบทบาทในระบบการเมืองของประเทศและบ่อยครั้งที่ยังถูกกีดกัน เช่น การห้ามตั้งสหพันธ์ผู้ใช้แรงงาน ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปี 2501-2506 เป็นต้น โดยหลักการแล้วกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เหล่านี้ถ้าผนึกกำลังรวมกันเข้าเป็นปีกแผ่นแล้ว ก็อาจจะเป็นกำลังสำคัญที่จะต่อต้านการใช้กำลังยึดอำนาจปกครองของทหารได้ (โสภณ ตันตขุณห์ 2520: ก)

หลังจากสิ้นสุดยุคการต่อสู้แย่งชิงอำนาจภายในคณะราษฎร ก็เข้าสู่ยุคเรืองอำนาจของทหาร โดยเฉพาะในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อเนื่องมาถึงยุคจอมพลถนอม กิตติขจร หรือตั้งแต่ในราว พ.ศ.2500-2516 ในช่วงนี้มีมีการกำจัสดิสทิธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนอย่างมาก ทำให้ประชาชนไม่สามารถที่จะกระทำกิจกรรมหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้มากนัก ทำให้พัฒนาการทางการเมืองของไทยไม่สามารถที่จะดำเนินต่อเนื่องได้เป็นเวลากว่า 16 ปี (เรียบเรียงใน โสภณ ตัณฑชอุณห 2520: ก-ง)

สังคมไทยอยู่ในเส้นทางพัฒนาในระบบทุนนิยม โดยเฉพาะความพยายามเน้นย้ำอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากการมีกฎหมายส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 เป็นต้นมา แนวทางพัฒนาดังกล่าวทำให้มีการขยายตัวของทุนเพิ่มมากขึ้น เมื่อทุนขยายแรงงานก็ขยายเสมือนหนึ่งหัวก้อยของเหรียญ โดยที่แรงงานต้องยังชีพอยู่ด้วยการขายพลังแรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ สภาพแรงงานโดยทั่วไปได้ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพการดำรงชีพ ในสภาพการกดค่าจ้างแรงงานพิจารณาในทางทฤษฎี ก็คือ การถูกขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน นอกจากนี้แรงงานยังต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่อันตรายทั้งต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาในทางทฤษฎี ก็คือ การถูกกดขี่จากกระบวนการผลิต (สมชาย ตระการเกียรติ 2530: 1)

อีกปัญหาหนึ่งที่ประชาชนในสังคมไทยต้องตกอยู่ในสภาพการณ์ดังกล่าว คือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาดำและไม่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เพราะระบบการศึกษาของไทยไม่สามารถที่จะกระจายเข้าไปสู่สังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่สามารถที่จะรู้เท่าทันผู้ที่ได้รับการศึกษาดิ จึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผลประโยชน์ที่คอยแสวงหาประโยชน์จากจุดอ่อนหรือจุดด้อยที่มีอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่ไยดีหรือไม่เคยคิดว่าประชาชนจะเดือดร้อนหรือทุกข์สุขอย่างไร และทำให้ประชาชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมในทุกภาคส่วนไม่สามารถที่จะยกระดับชนชั้นทางสังคมได้เหมือนกับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาที่ดี หรือพวกนายทุนหรือชนชั้นกระฎุมพี ที่ปัจเจกชนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าและสามารถยกระดับชนชั้นทางสังคมได้ง่ายกว่าประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาดำที่เป็นแรงงานในทุกภาคส่วนของไทย (สมชาย ตระการเกียรติ 2530: 2)

การที่แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานในภาคส่วนต่างๆ ของไทย ไม่สามารถที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวได้ เพราะเกิดจากปัญหาการถูกกดขี่ขูดรีดหรือโดนเอารัดเอาเปรียบของนายจ้างหรือนายทุน ที่เป็นผู้กำหนดค่าแรง ชั่วโมงการทำงาน สวัสดิการต่างๆ ที่ยังไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพที่ถีบตัวสูงขึ้นตลอดเวลา ทำให้ผู้ใช้แรงงานผู้ขายแรงงานมีค่าจ้างแรงงานเพื่อยังชีพเท่านั้น จึงเป็นปัญหาอย่างมากต่อการที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานหรือผู้ขายแรงงาน ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะลำพังที่ตนเองและครอบครัวจะหาเลี้ยงชีพ หรือการดำรงชีพยังขาด

แทบจะไม่เพียงพอในแต่ละวันอยู่แล้ว การที่จะมีเวลาเพื่อติดตามข่าวสารการเมืองหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ผู้ใช้แรงงานไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะปัจจัยต่างๆ ไม่เอื้อให้กระทำการเช่นนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภูมิหลังของผู้ใช้แรงงาน การศึกษา อาชีพ ฯลฯ เพราะปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากประเด็นปัญหาและความเป็นมาที่มีอยู่ของผู้ใช้แรงงานต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน และอาจจะทำให้เข้าใจปัญหาที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานได้ดียิ่งขึ้น โดยจะทำการศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึง ระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และในเรื่องอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้เนื้อหา มีความครอบคลุมประเด็นในการวิจัยในครั้งนี้ให้มากที่สุด และจะได้ทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการศึกษาเรื่องการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น หากไม่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ได้ เพราะหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ให้สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจแตกต่างกัน ดังนั้น คำว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หรือ Political Participation ได้มีผู้เสนอแนวคิดและทฤษฎีของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างหลากหลาย แต่ในที่นี้ผู้วิจัยขอขยายอธิบายเพื่อความเข้าใจร่วมกันพอสังเขป ดังนี้

2.1.1 แนวคิดของมิลแบรท (Milbrath อ้างใน ประสิทธิ์ บุญลิขิต 2531: 14-15) ได้ประมวลแนวคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้โดยอธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพฤติกรรมสะสม กล่าวคือ บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง มักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เขาได้กำหนดแนวคิดในการอธิบายพฤติกรรม โดยพยายามอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นลักษณะของการเข้าร่วมทางการเมือง (Political Involvement) โดย

เห็นว่า การศึกษาพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ เป็นการพยายามศึกษาการเมืองเปรียบเทียบในระดับย่อย เพื่อตอบปัญหาว่าลักษณะของระบบการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอย่างไรบ้าง รวมทั้งปัญหาว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมดังกล่าวมีผลต่อการทำหน้าที่ของระบบการเมืองอย่างไร

2.1.2 ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democratic Theory) เป็นการให้คุณค่าต่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นคุณค่ามาตรฐานทางจริยธรรมของสังคมที่เป็นกลไกที่ใช้ในการตัดสินใจของสังคม ให้สมาชิกของสังคมมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตร่วมกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกตัดสินใจพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ด้วยตัวของตัวเอง โดยมีสมมติฐานที่เชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพ มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาดสามารถตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการทางประชาธิปไตยจะทำให้มีผลกระตุ้นให้มีการตัดสินใจที่ดี และเป็นการให้การศึกษาค้นคว้าพัฒนาสมาชิกของสังคม

กระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นการดำเนินไปขององค์การทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ในครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน ฯลฯ รูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมทางอ้อมคือผ่านการเลือกตั้งตัวแทน

ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการที่สังคมเน้นการมีส่วนร่วม คือ เป็นผลให้ในทุกระดับทุกองค์การสถาบันเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม การให้คุณค่าต่อการตัดสินใจที่มาจากความร่วมมือของสมาชิกแพร่ขยายไปในทุกๆ ส่วนของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ก็จะเสริมสร้างให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเสถียรภาพจากการตัดสินใจร่วมกัน

2.1.3 ทฤษฎีสังคมนิยม (Socialist Theory) ในระบบทุนนิยมที่ความสัมพันธ์ของมนุษย์ เกิดจากการทำงานในกระบวนการผลิต มนุษย์ถูกทำให้แปลกแยก เกิดความขัดแย้งเนื่องมาจากวิธีการผลิต (Mode of Production) แรงงาน เช่น ในสังคมนิยมเป็นเพียงปัจจัยการผลิตจากความสัมพันธ์ระหว่างทุนและแรงงานและการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ แรงงานสูญเสียการควบคุมกระบวนการทำงานอันเกิดจากการผลิตที่ถูกแบ่งย่อย ต้องทำงานอย่างซ้ำๆ อยู่เป็นประจำ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมได้ทำลายการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ แนวคิดสังคมนิยมนั้นต้องการให้มนุษย์มีอิสระเสรีภาพสามารถปลดปล่อยตนเองจาก ความสัมพันธ์ภายในกระบวนการผลิตแบบทุนนิยม โดยให้แรงงานเข้ามามีส่วนร่วมสร้างสรรค์และควบคุมกระบวนการผลิต ในระบบสังคมนิยมแบบมีส่วนร่วมจะเลิกความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างกับแรงงาน (Wage-Labor Relationships) เพื่อให้คนงานเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อควบคุมกำหนดกิจกรรมการผลิตเอง และผลที่จะเกิดในสังคมนิยมแบบมีส่วนร่วมจะสร้างและเปลี่ยนแปลงระบบสังคมทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์จะสร้างวัฒนธรรมของชนชั้นกรรมาชีพ (Proletarian Culture) ขึ้นมา โดยวัฒนธรรมของชนชั้นกรรมาชีพ

เป็นวัฒนธรรมที่มีการร่วมมือที่พลเมืองมีสิทธิ โอกาส และผลประโยชน์เท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้
มนุษย์พัฒนาตนเอง การผลิตเป็นเพียงปัจจัยที่ใช้ในการดำรงชีพให้อยู่รอด

2.1.4 พัฒนาการและการเติบโตของมนุษย์ (Human growth and Development)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ทั้งหลายมีจุดร่วมที่กล่าวถึงการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพ การ
พัฒนาศักยภาพของมนุษย์ แนวคิดนี้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นวิถีทาง
การพัฒนา และการเจริญเติบโตของมนุษย์ ทำให้แต่ละปัจเจกบุคคลเป็นผู้มีความกระตือรือร้น
ควบคุมตนเองได้ และเป็นอิสระ ถ้าปัจเจกบุคคลถูกควบคุมจากการบังคับบัญชาในองค์การมากไป
ทำให้คนไม่พึงพอใจที่จะพัฒนาศักยภาพของตน การสร้างแรงจูงใจต้องให้ปัจเจกบุคคล มีอิสระ มี
อิทธิพล และให้มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำอยู่ แนวคิดการพัฒนาและการเจริญเติบโตของมนุษย์
สนับสนุนในองค์การสร้างโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วม เพราะเป็นการพัฒนา
ทางด้านจิตวิทยาแก่ปัจเจกบุคคล และกลุ่มบุคคล (นาลินี ศรีภักติกุล 2536: 22-23)

2.1.5 Lawrence A. Scaff กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 2 แนวทาง

กล่าวคือ แนวทางที่หนึ่งอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะการกระทำเพื่อเป็นเครื่องมือ
ไปสู่เป้าหมาย ซึ่งจะเน้นให้ความสำคัญเกี่ยวพันของอิทธิพลและอำนาจเป็นการแบ่งปันอำนาจทางการเมือง
การเมืองในที่นี้จึงเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางอำนาจอันทรงคุณค่า
ในขณะที่แนวที่สองได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการปดสังสรรค์
ซึ่งเน้นความคิดในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม เป็นผู้ตระหนักตนในฐานะพลเมืองที่จะต้อง
มีส่วนร่วมได้รับความเป็นธรรม และมีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อส่วนรวมในฐานะพลเมืองดี
การเมืองในแนวทางนี้จึงเป็นชุดของกิจกรรมและความสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของ
สังคม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม และกระตุ้นให้มีการแสดงความคิด
เห็นผ่านสื่อมวลชน (สุจิต บุญบงการ 2537: 201)

2.1.6 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) แนวคิดของ

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกำเนิดขึ้นตั้งแต่กรีกโบราณ และศตวรรษที่ 18-20 ซึ่งได้เผยแพร่ใน
โลกตะวันตกอีกครั้งใน ค.ศ.1960 โดยการอด แพทแมน (Garol Patman) (อนЕК เหล่าธรรมทัศน์
2542: 131) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียกระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน ที่เปิด
โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง และในการตัดสินใจในระดับต่างๆ
มากขึ้น มิใช่ว่าประชาชนจะสามารถทำได้เพียงเลือกตั้งอย่างเดียว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วน
ร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เช่น การเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล
ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของการบริหารจัดการประเทศ โดยผู้ทำหน้าที่แทน
ประชาชน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลแก่ผู้ทำหน้าที่แทน

ประชาชนซึ่งขาดประสิทธิภาพ บกพร่องต่อหน้าที่ หรือไม่สุจริต แล้วแต่กรณี (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล 2541: 60)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) นั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองจะมีผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมือง (Political behavior) ของคนในสังคมนั้นๆ เช่น หากสังคมใดมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย การแสดงออกแห่งพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้น ก็จะเป็นแบบประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน คือ ประชาชนจะมีความใส่ใจต่อสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของตน และส่วนรวม จะมีการกระทำหรือแสดงออกทางการเมืองโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง จะทำให้การพัฒนาทางการเมืองของสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เข้มแข็ง และมีเสถียรภาพ แต่ถ้าหากสังคมใดคนในสังคมมีวัฒนธรรมเป็นแบบไพร่ฟ้า หรือมีจิตใจคับแคบ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมส่วนใหญ่ ก็จะเป็นไปในลักษณะของการยอมรับในอำนาจของรัฐ ยอมรับในอำนาจของผู้ปกครอง (Ruler) โดยที่ตนเองยอมเป็นผู้อยู่ใต้ปกครอง (Ruled) โดยไม่มีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือคิดว่าเรื่องการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองเท่านั้น ทำให้เป็นปัญหาต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก ทำให้การพัฒนาทางการเมืองในสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้า ไม่สามารถที่จะพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เหมือนกับสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยนั่นเอง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture Conceptual)

วัฒนธรรมทางการเมืองนั้นมีความหมายแตกต่างจากวัฒนธรรมโดยทั่วไปของสังคม คือ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นระบบย่อยของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดของสังคมแบบหนึ่งเท่านั้น มีนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” ไว้อย่างหลากหลาย ดังจะได้ยกตัวอย่างจากงานวิจัยของ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน ที่ได้สรุปนิยามความหมายของคำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” ของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ทั้งชาวไทย และต่างประเทศไว้ (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2521: 16-18; กมล สมวิเชียร 2514: 42; Gabriel A. Almond 1956: 398; William T. Bluhm 1974: 5-6) ดังนี้

1) กมล สมวิเชียร วัฒนธรรมทางการเมืองมีความหมายแตกต่างไปจากวัฒนธรรมโดยทั่วไป กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งหรือระบบย่อยของวัฒนธรรมทั้งหมด

2) กาเบรียล เอ อัลมอนด์ (Gabriel A. Almond) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติ และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองโดยจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) ความโน้มเอียงในการรับรู้ (Cognitive Orientation) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งความเชื่อที่มีต่อวัตถุและระบบการเมือง

(2) ความโน้มเอียงในความรู้สึกผูกพัน (Affective Orientation) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันที่มีต่อวัตถุและระบบการเมือง

(3) ความโน้มเอียงในเชิงประเมินค่า (Evaluative Orientation) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าเพื่อตัดสินและแสดงความคิดเห็น ที่มีต่อกิจกรรมหรือปรากฏการณ์ทางการเมือง

3) วิลเลียม ที. บลูม (William T. Bluhm) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึง ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโดยทั่วไปของสังคม โดยเฉพาะจะเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ค่านิยม (Value) ความเชื่อ (Believe) และ ทัศนคติทางอารมณ์ รวมทั้งการให้ความสนับสนุนโดยทั่วไป จากสมาชิกในระบบการเมือง

4) ปรีชญา เวสารัชช์ อธิบายว่า แนวคิดว่าด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองพัฒนาจากการศึกษารูปแบบของการปกครองที่แตกต่างกัน 2 รูปแบบ คือ การปกครองแบบเผด็จการกับการปกครองแบบประชาธิปไตย ในการปกครองทั้งสองนี้ผู้สนใจวัฒนธรรมการเมืองศึกษาพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวพันกับพฤติกรรมการเมือง ดังนี้

(1) ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน และลักษณะองค์การทางสังคมของประชาชน

(2) ความเชื่อของประชาชนว่าสามารถที่จะควบคุมรัฐบาลและผู้มีอำนาจในสังคม

(3) ความเต็มใจของประชาชนในการยอมรับสิ่งที่รัฐบาลกระทำ และยอมรับการชี้นำของรัฐบาล

(4) การยอมรับของประชาชนในวิธีการได้มาซึ่งอำนาจของผู้ปกครอง ว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการใช้อำนาจ (ปรีชญา เวสารัชช์ 2528: 4)

5) เซาว์ ไพร์พิร์ธ โรจน์ กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คนในสังคมหนึ่งๆ ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง ในการกำหนดแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น ซึ่งทำให้คนในสังคมเดียวกัน มีแบบแผนความเชื่อ มีทัศนคติ

ตลอดจนมีชนบทร่วมเนียบที่คล้ายคลึงกัน และมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากสังคมอื่นๆ ตัวอย่าง เช่น คนตะวันตกและคนตะวันออก ต่างก็มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ภายในสังคมไทยก็มีความแตกต่างกันไปบ้าง เช่น คนในภาคกลางอาจจะแตกต่างจากคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ และภาษา เป็นต้น หรือแม้แต่คนในภูมิภาคเดียวกันก็อาจมีพฤติกรรม และการดำเนินชีวิตแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของวัฒนธรรมย่อย (Subculture) นั่นเอง (เชาว์ ไพโรพิจรุณ โรจน์ อ่างใน นกคด สุคนธวิท 2539: 61)

2.2.2 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวิน 2548: 8-9) อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond & Verba) ได้จำแนกประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงอุดมคติ โดยใช้ปัจจัยเกี่ยวกับความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1) วัฒนธรรมดั้งเดิมแบบจำกัดวงแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมหล้าหลังหรือสังคมแบบจารีต เช่น สังคมชนเผ่า สังคมแบบชาวเขา เป็นต้น ลักษณะของสังคมทางการเมืองเป็นแบบไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องการเมือง และการปฏิบัติงานทางการเมือง

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม ที่มีระดับการพัฒนาก้าวหน้ากว่าสังคมแบบดั้งเดิม หรือสังคมแบบชนเผ่า/ชาวเขา ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง มีลักษณะของการยอมรับในฐานะและอำนาจของรัฐบาล โดยศรัทธา มีความสนใจและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองพอสมควร แต่ไม่สนใจที่จะแสดงออกทางการเมือง หรือเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมที่มีระดับการพัฒนาทางการเมืองสูง เช่น สังคมการเมืองที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นต้น ประชาชนจึงมีความสนใจการเมือง มีความสำนึกทางการเมือง และมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกทางการเมือง โดยการมีบทบาททางการเมืองและมีพฤติกรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ และการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

กล่าวโดยสรุป การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยในปัจจุบันนั้น ไม่สามารถที่จะแยกออกให้เป็นที่ไปตามประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง 3 รูปแบบได้อย่างชัดเจนอีกต่อไปในโลกการเมืองปัจจุบัน เพราะการเมืองการปกครองนั้น มีรูปแบบผสมผสานกันระหว่างรูปแบบต่างๆ เป็นไปตามบริบทของสังคมการเมืองประเทศนั้นๆ เพราะแต่ละประเทศมีความผูกพันกับประวัติศาสตร์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกันไปตามพื้นที่ทาง

ภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม หรือ การถ่ายทอด การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่แตกต่างกัน
ความคิด ความเชื่อ ทางปรัชญา/ศาสนาที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการแสดงออกซึ่ง
พฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน

2.3 การเกิดกลุ่มของผู้ใช้แรงงาน การเกิดกลุ่มหรือการรวมกลุ่มนั้น มักเกิดจากปัจเจก
บุคคลที่มีแนวความคิด ทศนคติ ความเชื่อ อุดมการณ์ หรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกันจึงมา
รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อมุ่งหวังจะได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ
รัฐบาล ดังนั้นจากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรม
นวนคร จังหวัดปทุมธานี” จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษากลุ่มหรือการรวมกลุ่มของ
ผู้ใช้แรงงานเพื่อให้เข้าใจว่าการเกิดกลุ่มหรือการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานนั้นมีเหตุผลมาจากสาเหตุ
ใดและเพื่ออะไร และได้มีผู้เสนอแนวคิด/ทฤษฎีในการเกิดกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ไว้
ในหลายแนวคิด ดังนี้

2.3.1 แนวคิดการเกิดกลุ่มในสังคมไทย การเกิดกลุ่มของคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับ
ความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวของบุคคลในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patron-Clients)
ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจ และความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์
เชิงอุปถัมภ์นี้มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบศักดินา
ที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของไทย ทำให้สภาพภาพของสมาชิก
ภายในกลุ่มไม่ทัดเทียมกัน โดยเฉพาะระหว่างผู้นำกับบรรดาสมาชิกภายในกลุ่ม ก่อให้เกิด
ความสัมพันธ์แบบพึ่งพา (Dependence) ต่อกันเป็นทอดๆ ความสัมพันธ์จึงเป็นไปอย่างไม่เสมอภาค
และไม่เท่าเทียมกัน โดยเหตุผลของอาวุโส ความมีบารมี หรือการมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง
กว่า จนกลายเป็นผู้อุปถัมภ์กลุ่มในด้านต่างๆ การเกิดกลุ่มของคนไทยจึงถือว่าเป็นผลผลิตของสังคม
ซึ่งยอมเป็นไปตาม โครงสร้างของสังคมไทย (นาตาชา วศินดิถ 2540: 35)

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ตัวแบบการแลกเปลี่ยน
(Exchange Model) ของทฤษฎีนี้มีสมมติฐานสำคัญว่า มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการอะไรหลาย
อย่างในชีวิต แต่ตัวเองไม่สามารถสนองความต้องการของตนด้วยตนเองทั้งหมดได้ จะต้องอาศัย
ผู้อื่นมาช่วยสนองความต้องการเหล่านั้นด้วยจึงจะครบ นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคนยังต้องการ
ผลตอบแทนจากการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ระหว่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เมื่อมนุษย์ต้องการ
สิ่งต่างๆ จากผู้อื่นจึงต้องเข้าสู่ความสัมพันธ์หรือติดต่อกับผู้อื่น และเนื่องจากแต่ละคนต้องการ
ผลประโยชน์ตอบแทนที่มากที่สุดจากสิ่งที่ตนนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น จึงต้องสร้างกฎเกณฑ์หรือ
ระเบียบแบบแผนในการแลกเปลี่ยนที่ดีมีความยุติธรรมขึ้น ความต้องการซึ่งกันและกันจึงทำให้เกิด

ความสัมพันธ์ระหว่างกัน กฎระเบียบที่ร่วมกันสร้างขึ้นจะควบคุมความประพฤติของกันและกัน กฎระเบียบที่อำนวยการประโยชน์สูงสุดจะช่วยรักษาความสัมพันธ์ภาพให้ดำรงอยู่ได้นานและมั่นคง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ อ่างใน เศษ สิทธิสุทธิ 2541: 31)

2.3.3 ทฤษฎีพหุนิยม (Pluralism Theory) ในสังคมหนึ่งๆ นั้น จะมีกลุ่ม สมาคม และองค์กรต่างๆ มากมาย ซึ่งเกิดขึ้นมาหรือมีวิธีการดำเนินการที่เป็นไปโดยเสรี และด้วยความสมัครใจ ไม่ได้ถูกบีบบังคับหรือถือกำเนิดขึ้นมาและอยู่ได้ด้วยการอุปถัมภ์ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากรัฐบาล มีการจัดระเบียบการบริหารงานของกลุ่ม เช่น มีการระบุตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ มีการประชุมเพื่อการปรึกษาหารือเป็นครั้งคราว เปิดรับสมัครสมาชิกอย่างเปิดเผย

กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่หลากหลายและยึดมั่นในวิธีการเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจนั้น จะปรากฏได้ชัดในประเทศกลุ่มยุโรปตะวันตก สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีองค์กรต่างๆ นับจำนวนไม่ถ้วน บางองค์กรก็ดำรงอยู่ได้นานนับร้อยปี แต่บางองค์กรก็มีขึ้นชั่วคราว เพียงชั่วระยะเวลาที่บรรลุเป้าหมายหรือหมดสิ้นประเด็นที่มีผู้สนใจอยู่เท่านั้น จุดประสงค์ขององค์กรต่างๆ จะมีผิดแผกแตกต่างไปตามปัญหาของอาชีพ และความสนใจที่มีสารพัดประการ

การมีกลุ่มหลากหลายทั้งในด้านจำนวนและชนิด ทำให้บุคคลหนึ่งๆ นั้นอาจเป็นสมาชิกได้หลายกลุ่มหลายสมาคมในขณะเดียวกันได้ เช่น เป็นสมาชิกสมาคมครูและผู้ปกครองโรงเรียนแห่งหนึ่ง และเป็นสมาชิกสมาคมอาชีพอีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งเป็นสมาชิกสมาคมของภูมิภาคหนึ่งแห่งหนึ่งในเวลาเดียวกัน เป็นต้น การเป็นและการมีเพื่อนสมาชิกต่างสมาคมกันย่อมมีความขัดแย้งกันเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงด้วยวิธีการประนีประนอม ทำให้ความแตกต่างในเพื่อนมนุษย์ปรากฏขึ้น และลดความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันและกันลง เกิดการกระจายศูนย์แห่งอำนาจภายในสังคมอีกด้วย ไม่ให้อำนาจทางการตัดสินใจต้องตกอยู่ภายใต้บุคคลหรือคณะบุคคลใดโดยเฉพาะ มีดุลแห่งอำนาจเนื่องจากกลุ่มต่างๆ ที่มีในสังคมนั้นจะดูแลผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง จึงพยายามคอยถ่วงรั้งและดุลอำนาจซึ่งกันและกันไว้ ในบางครั้งการต่อรองของกลุ่มกับรัฐบาลอาจกลายเป็นมหาชนได้ เพราะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นจำนวนมาก ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการต่อรองนั้นจึงไม่ใช่เป็นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มเท่านั้น หากแต่จะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือสาธารณะประโยชน์ด้วย

นอกจากนั้นการเกิดมีกลุ่มหลากหลายขึ้นในสังคม ย่อมทำให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกของกลุ่มต่างๆ นั้น จะเป็นไปได้อย่างเสรีและการเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกย่อมต้องยอมเสียสละลักษณะนิสัยการตามใจตัวเอง รู้จักอ่อนหนักอ่อนเบา ประนีประนอมเพื่อให้เข้ากับกลุ่มของสังคมได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการฝึกการทำงานกันเป็นหมู่คณะ (Team Work) ความรู้สำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ทั้งยังร่วมกันตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ตามเหตุผลของที่ประชุม

กลุ่ม จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่มที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มิใช่ทำตามคำสั่งหรือความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มแต่ฝ่ายเดียว

นอกจากนี้ โรเบิร์ต ซาลิสเบอรี (Robert Salisbury) (อ้างใน วรพันธุ์ สุวรรณยุหะ 2535: 38-41) เป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่ได้พัฒนาทฤษฎี “การแลกเปลี่ยนของกลุ่มผลประโยชน์” (an exchange theory of interest group) ขึ้น เพื่ออธิบายการรวมกลุ่มอย่างสมเหตุสมผลมากขึ้น โดยมีความคิดว่ากลุ่มที่เกิดจากการสอดคล้องต้องกันทางผลประโยชน์ระหว่างผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่ม (group organizer) กับผู้เป็นสมาชิกกลุ่ม กล่าวอีกนัยหนึ่ง กลุ่มเกิดขึ้นมาเพราะมีผู้นำซึ่งเรียกว่า ผู้ก่อตั้ง (entrepreneur organizer) ที่ชักชวนคนให้เข้ามาร่วม โดยมีผลประโยชน์เป็นแรงจูงใจ ผลประโยชน์ดังกล่าวนี้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ผลประโยชน์ทางวัตถุ (Material) เช่น งาน เงิน ภาษา ชื่อของถูก
2. การให้ความรู้สึกใกล้ชิดอารมณ (solidary) เช่น การได้สังสรรค์และการมีเพื่อนจากการเข้าร่วมกลุ่ม
3. การมีจุดมุ่งหมาย (Purposive) คือ ได้รับการพึงพอใจในอุดมการณ์

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนมีรากเดิมมาจากทฤษฎีการเพิ่มขยายและทฤษฎีดุลยภาพ (Theory of proliferation and equilibrium) ซึ่งผู้วิจัยใครจะอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการเพิ่มขยายและทฤษฎีดุลยภาพ ดังนี้

ทฤษฎีการเพิ่มขยาย อธิบายว่า กลุ่มเป็นผลมาจากกระบวนการของการมีความแตกต่างกันทางสังคมซึ่งเชื่อมโยงกัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้หน้าที่ของประชาชนมีลักษณะเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น มีบทบาททางสังคมเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์ของกลุ่มแต่ละหน้าที่ บทบาททางสังคมจึงนำไปสู่จุดหมายทางสังคมที่แตกต่างกัน สมมติฐานสำคัญของทฤษฎีการเพิ่มขยายอยู่บนพื้นฐานที่ว่า กลุ่มเป็นผลผลิตของความแตกต่างทางผลประโยชน์คือคุณค่าทางสังคม และถ้าเวลานั้นความแตกต่างทางสังคมยิ่งปรากฏมากขึ้นก็ยิ่งไปเพิ่มกลุ่มเฉพาะเจาะจงในวงการ เศรษฐกิจและการเมืองยิ่งขึ้นเสมือนขบวนการแตกตัวทางสังคม ซึ่งเป็นขบวนการที่มีค่านิยมถูกทำให้เปลี่ยนไปเราจึงสามารถอธิบายสำหรับการสร้างกลุ่ม ได้บนรากฐานของความแตกต่างเฉพาะอย่าง

นอกจากนี้ทฤษฎีดุลยภาพได้อธิบายการเกิดกลุ่มในลักษณะการเสียดุลยภาพสังคมซึ่งแทนที่จะอธิบายในทำนองเกี่ยวกับทฤษฎีการเพิ่มขยาย ทฤษฎีดุลยภาพกลับอธิบายโดยใช้สาเหตุเดียวกัน แต่การวิเคราะห์ในเชิงซับซ้อนกว่าระดับหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อสังคมมีลักษณะแตกต่างกันมากขึ้น ดุลยภาพระหว่างกลุ่มทางสังคมดั้งเดิมก็เริ่มเสียไปอันเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ เป็นต้นว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้น เกิดสงคราม เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการ

ขนส่งและการสื่อสาร นอกจากนี้อาจเกิดจากกระบวนการทางสังคมในระดับมหภาค เช่น เกิดกระบวนการทางประชาชน เกิดการปั่นป่วนในวงการธุรกิจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงให้เป็นอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มขึ้นเพื่อทำให้เกิดคุณภาพอย่างเดิม หรือเพื่อการต่อรองที่เป็นธรรมมากขึ้น

แม้ว่า ซาลส์เบอรี จะเน้นการเกิดกลุ่มในลักษณะการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ก่อตั้งกับสมาชิกของกลุ่ม แต่ก็ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการขัดแย้งเป็นรากเหง้าแห่งการก่อให้เกิดการสร้างกลุ่ม ส่วนสาเหตุของความขัดแย้งนั้นอาจเป็นเรื่องของการเพิ่มขยายมากเกินไป หรือเสียดุลยภาพของการแตกต่างทางผลประโยชน์ หน้าที่ หรือบทบาท และคุณค่าทางสังคม

2.4 องค์ประกอบของสหภาพแรงงานต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานมีพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มต่อไปได้ กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานจะต้องมีปัจจัยในหลายด้านประกอบกันจึงจะสามารถเกิดกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือเกิดเป็นสหภาพแรงงานขึ้นมาได้ และการมีปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงานหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานเท่านั้น จึงจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ และสามารถจะใช้ปัจจัยต่างๆ ในการพัฒนากลุ่มหรือสหภาพแรงงานของตนต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.4.1 ขนาดของกลุ่ม (Size) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อความสำเร็จในการที่จะทำให้กลุ่มได้รับสิ่งที่ต้องการ จากการศึกษาได้ค้นพบว่ากลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมากได้รับการคาดหวังว่าจะประสบหรือพบกับความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมากมีพลังมากกว่า เช่น ในกรณีของการเลือกตั้งไม่ว่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นกลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมาก สามารถจะทำให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งได้พบกับความสำเร็จหรือไม่พบกับความสำเร็จก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้อำนาจในการต่อรองของกลุ่มในกรณีดังกล่าวก็ย่อมมีมาก เมื่ออำนาจในการต่อรองมีมาก โอกาสที่กลุ่มจะพบกับความสำเร็จในสิ่งที่กลุ่มต้องการก็ย่อมมีมากไปด้วย

2.4.2 สถานภาพทางสังคม (Social Status) ในสหรัฐอเมริกาในช่วงปลายปี 1945 มีการต่อสู้แข่งขันที่สำคัญในทางการเมืองอยู่อันหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายที่บังคับให้มีการประกันสุขภาพแห่งชาติการต่อสู้แข่งขันครั้งนั้น เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มกดดัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม AFL-CIO และกลุ่ม AMA (American Medical Association) เป็นกลุ่มสมาคมวิชาชีพ (Professional Association) ถ้าดูจำนวนสมาชิกทั้งสองกลุ่มแล้วจะเห็นได้ว่ากลุ่ม AFL-CIO น่าจะชนะ เพราะมีจำนวนสมาชิกมากกว่า กล่าวคือมีถึง 15 ล้านคน แต่กลุ่ม AMA ซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่ากลับ

ชนะกลุ่ม AFL-CIO ส่วนหนึ่งของเหตุผลที่สำคัญที่นำมาใช้ในการอธิบายก็คือ สถานภาพเกียรติภูมิทางสังคมของกลุ่ม AMA ดีกว่า ทั้งนี้ เพราะคนอเมริกันส่วนใหญ่ซึ่งก็คงจะเหมือนกับคนทั่วโลกอื่นๆ ที่คิดว่าพวกหมอไม่ใช่พวกที่ *เรียนเก่ง มีความรู้ความสามารถมากเพียงอย่างเดียว แต่เป็นบุคคลที่อุทิศตนให้กับสังคมในการรักษาชีวิตมนุษย์* ในขณะที่มองกลุ่ม AFL-CIO ซึ่งเป็นกลุ่มของสหภาพแรงงานว่าเป็นพวกคนธรรมดาที่ไม่เจริญ เกียจคร้าน มุ่งแต่เงิน ตรงนี้แสดงให้เห็นว่า สถานภาพทางสังคมต่อความสำเร็จของกลุ่ม

2.4.3 ความสามัคคีของกลุ่ม (Cohesion) ปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งความสำเร็จของกลุ่ม เพราะปรากฏเสมอว่าเวลาที่มีการต่อสู้ซึ่งกันและกันในการเมือง กลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีขนาดใหญ่มักจะแพ้กลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีขนาดเล็กกว่า ทั้งนี้ โดยทฤษฎีกลุ่มยังมีขนาดใหญ่พลังสามัคคีของกลุ่มยังมีน้อยกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะขณะที่กลุ่มใหญ่ขึ้น ความถี่ของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกภายในกลุ่มจะลดลง ดังนั้น เป็นไปได้ที่ความสามัคคีของกลุ่มจะลดลงไปด้วย ตรงกันข้ามกับกลุ่มที่มีขนาดเล็ก โอกาสที่สมาชิกจะมีโอกาสปฏิสัมพันธ์ความใกล้ชิดกันมีมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ความสามัคคีของกลุ่มก็จะมีเพิ่มตามไปด้วย และผลของการที่สมาชิกของกลุ่มสามัคคีกันยิ่งมาก อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อการปฏิบัติงานต่อความสำเร็จในการที่จะบรรลุเป้าหมายยิ่งมากตามไปด้วย

2.4.4 ความเป็นผู้นำ (Leadership) ความมีประสิทธิผลของกลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็เหมือนกับกรณีของกองทัพ คือ ขึ้นอยู่กับคุณภาพความเป็นผู้นำของกลุ่มด้วยเหมือนกัน ความเป็นผู้นำของกลุ่มที่มีคุณภาพคือผู้นำที่มีคุณลักษณะอย่างไร ความเป็นผู้นำของกลุ่มที่มีคุณภาพคือการสามารถดำเนินหน้าที่ภายในและภายนอกกลุ่ม สามารถกำหนดว่าเรื่องนี้หรืองานอย่างนี้ใครคือคนที่ควรจะได้รับผิดชอบ ใครควรจะเป็นผู้ที่ทำการตัดสินใจ สามารถเรียกร้องให้สมาชิกของกลุ่มสนับสนุนนโยบายได้อย่างพร้อมเพรียง ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสามัคคีของกลุ่มไว้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธีของกลุ่มในการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม สามารถเป็นผู้แทนของกลุ่มในการติดต่อกับผู้นำกลุ่มอื่นได้ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นลักษณะของผู้นำของกลุ่มที่มีคุณภาพ ที่จะนำกลุ่มให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จในสิ่งที่กลุ่มต้องการหรือพึงปรารถนาได้ (จุมพล หนิมพานิช 2545: 27-30)

ปัจจัยหรือองค์ประกอบของกลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้ยกมากล่าวนี้ เป็นลักษณะของกลุ่มการเมืองรูปแบบหนึ่ง เพราะมีการต่อสู้แข่งขันให้ได้มาซึ่งชัยชนะด้วยการเลือกตั้งดังนั้น และกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานก็ถือว่าเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งเช่นกัน

ดังนั้นหากกล่าวโดยสรุปกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานหากต้องการประสบความสำเร็จในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการยื่นข้อเรียกร้อง ข้อเสนอ การชุมนุม การนัดหยุดงาน หรือในเรื่องใดๆ ที่กลุ่มของตนมีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วรวมกัน และมีการบริหารจัดการภายในกลุ่มที่ดี ไม่มีความแตกแยกภายในกลุ่ม ซึ่งการแตกความสามัคคีจะนำมาซึ่งความอ่อนแอของกลุ่มและอาจนำมาซึ่งความล้มเหลวของกลุ่มนั้นๆ ได้นั่นเอง ดังแสดงเป็นแผนภาพที่ 2.1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน
ที่มา : จุมพล หนิมพานิช (2545: 27)

2.5 ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถึงแม้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยมากกว่า 70 ปีแล้ว แต่ตลอดระยะเวลาของการเป็นประชาธิปไตยที่ผ่านมานั้น ได้มีการเบียดแทรกของการเป็นเผด็จการเป็นระยะๆ และบางครั้งดำรงอยู่ต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้งโดยกลุ่มบุคคลต่างๆ โดยอ้างความเดือดร้อนของประชาชน และการไม่เป็นประชาธิปไตย ทำให้ในอดีตประชาชนชาวไทยแทบมิได้เข้าไปมีบทบาทหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อย่างใด อำนาจส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มและอยู่ที่ฝ่ายบริหาร และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อำนาจทางการเมืองที่ประชาชนได้รับเป็นเพียงการมีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น และบางครั้งการเลือกตั้งดังกล่าวก็ยังมีข้อสงสัยในความบริสุทธิ์ยุติธรรมอีกด้วย

ในที่สุดกระแสการเป็นประชาธิปไตยของโลกได้เข้าสู่ประเทศไทย ทำให้ประชาชนรู้ถึงการที่ตนควรมีสิทธิ เสรีภาพ และมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น เพื่อผลักดันให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยเต็มใบเสียที โดยประชาชนเชื่อว่าเป็นระบอบการปกครองที่จะนำพวกเขา

เขาไปสู่การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สันติสุขและตลอดไป กลุ่มประชาชนจึงเรียกร้องเพื่อการได้มาซึ่งประชาธิปไตยเต็มใบหลายครั้ง อาทิ เหตุการณ์ตุลาคม พ.ศ. 2516, ตุลาคม พ.ศ. 2519 และ พฤษภาคม พ.ศ. 2535 แต่ในที่สุดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ เมื่อพฤษภาคม พ.ศ. 2535 นั้น นำมาสู่การปฏิรูประบบการเมืองของไทยอย่างเห็นได้ชัด โดยการเรียกร้องของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการต่างๆ ของการกำหนดนโยบายของรัฐและอื่นๆ ได้รับการคำนึงถึงจนในที่สุดได้นำมาสู่ การที่ประเทศไทยได้มีระบอบการเมืองการปกครองที่จัดว่าเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และเป็น “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เนื่องจากมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีเจตนารมณ์อย่างชัดเจนในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างระบบการตรวจสอบอำนาจรัฐและก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง เพื่อความยั่งยืนของประชาธิปไตย ซึ่งด้วย สิทธิ เสรีภาพ และการเข้าใจถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของตนเอง ประชาชนจึงสามารถตรวจสอบและเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ได้ ซึ่งแตกต่างจากอดีตอย่างชัดเจน โดยหลายมาตราในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติแล้ว หลายมาตรามีการนำไปปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน แต่หลายมาตรายังมีได้นำไปปฏิบัติ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ถวิลวดี บุรีกุล 2548: 1-2)

ในกระแสการเรียกร้องหาความถูกต้องและความเป็นธรรมของผู้คนในสังคมไทย การเรียกร้องหาการเมืองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง เพื่อสร้างความยุติธรรม (Justice) ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หรือการเรียกร้องหาคุณธรรมและจริยธรรม (Ethic and Moral) จากผู้นำทางการเมือง นักการเมือง ข้าราชการ และสถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมการเมือง ที่ทุกคนต้องการให้เป็นที่พักพิงที่พึ่งปรารถนาที่จะก่อเกิดเป็นสังคมที่เพียบพร้อมไปด้วยความดี ที่มีความเอื้ออาทรต่อกันและกันของคนในสังคมมาโดยตลอด แต่สิ่งที่เรียกร้องนั้นในปัจจุบันกลับทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม สังคมไทยขาดซึ่งความเอื้ออาทรต่อกัน ขาดความเห็นอกเห็นใจกัน กลายเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัวต่างคนต่างเอาตัวรอด เป็นสังคมที่ผลิตประชากรให้เป็นนักบริโภคนิยม (Consumerist) มีความเป็นปัจเจกชนสูงที่ขาดการเอาใจใส่ต่อสังคมส่วนรวม เพราะการรับเอากระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) อย่างไม่ลืมหูลืมตา ไม่คัดเลือกลั่นกรองสิ่งที่ถาโถมเข้ามากับกระแสโลกดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นในด้านระบบเศรษฐกิจที่รับเอาระบบทุนนิยมเสรี (Liberal Capitalism) การรับเอาวัฒนธรรมของสังคมตะวันตกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ทำให้สังคมไทยต้องพบกับความผิดพลาดในการจัดการกับระเบียบของสังคม (Social Order) ทำให้สังคมต้องพบกับความอ่อนแอและก่อเกิดปัญหาตามมาอย่างเห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว กระแสโลกที่ไหลบ่าเข้ามาสู่สังคมไทยไม่ว่าจะเป็น ระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและ

เพื่อการส่งออก ทำให้เงินทุนข้ามชาติเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรภายในประเทศ แล้วกอบโกยผลประโยชน์ส่งกลับไปให้ประเทศแม่ของตน ทำให้เกิดเป็นช่องว่างที่ถ่างกว้างมากขึ้นของสังคมไทยระหว่างคนจนกับคนรวย ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างชัดเจนและมากขึ้น เกิดชนชั้นใหม่ในสังคมไทย คือ จากอดีตที่มีชนชั้นเจ้าขุนมูลนายกับไพร่-ทาส เปลี่ยนมาเป็นชนชั้นนายจ้างกับลูกจ้างหรือนายทุนกับผู้ขายแรงงานในปัจจุบัน การเอารัดเอาเปรียบของนายทุนหรือนายจ้างต่อลูกจ้างในด้านค่าจ้างแรงงาน ทำให้ผู้ใช้แรงงานผู้ขายแรงงานส่วนใหญ่มีรายได้เพียงแค่อำชีพเท่านั้น ไม่สามารถที่จะยกระดับฐานะของตนให้ดีขึ้นได้ เมื่อผู้ใช้แรงงานเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องค่าจ้างแรงงาน และมีการยื่นข้อเรียกร้องขอเพิ่มค่าแรงเพื่อให้เพียงพอต่อการยังชีพ นายจ้างมักไม่สนองตอบต่อข้อเรียกร้องหรือหันไปจ้างแรงงานต่างด้าวที่มีค่าจ้างแรงงานที่ถูกกว่า ทั้งที่เป็นแรงงานที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย จนนำมาซึ่งการว่างงานของแรงงานในประเทศ และแรงงานต่างด้าวบางครั้งก็ได้สร้างปัญหาให้กับสังคมไทยด้วย เช่น การก่ออาชญากรรมของแรงงานต่างด้าวที่มีข่าวอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยมาอย่างยาวนาน

ตารางที่ 2.1 จำนวนคนต่างด้าวถูกกฎหมายคงเหลือทำงานอยู่ในประเทศไทย ณ มิถุนายน 2551

ภาค	ประเภทการอนุญาต Type of Permission				
	รวม	ตลอดชีพ	ชั่วคราว	ส่งเสริมการลงทุน	คนต่างด้าวตามมาตรา 12
รวม	185,110	14,423	89,601	25,619	55,467
กรุงเทพมหานคร	76,635	7,306	48,530	14,406	6,393
ภาคกลาง	44,054	1,460	19,629	9,437	13,528
ภาคเหนือ	39,629	921	5,199	619	32,890
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4,827	2,069	1,993	369	396
ภาคใต้	19,965	2,667	14,250	788	2,260

ที่มา : สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน (2551: 7)

จะเห็นได้ว่าแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายที่แสดงในตารางที่ 2.1 นั้นส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่ในเขตเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและภาคกลางรวมกันจำนวนแรงงานต่าง

คำว่าจำนวนรวมกันมากกว่าครึ่งหนึ่งของแรงงานต่างด้าวทั้งหมด ซึ่งน่าจะสันนิษฐานได้ว่า แรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้เข้ามาแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมของแรงงานไทยด้วย และเป็น ที่ทราบกันว่าแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองมาทำงาน โดยผิดกฎหมายนั้นมีมากกว่าแรงงานที่ขึ้น ทะเบียนอย่างถูกกฎหมายอีกมาก

และในทางการเมืองที่ยังขาดเสถียรภาพภายในรัฐบาลอยู่ตลอดนั้น ทำให้รัฐบาลไม่ได้ ใส่ใจในปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง เพราะต้องคอยประสานประโยชน์ให้กับ กลุ่มผลประโยชน์ภายในพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลมีอายุในการปกครองบริหาร ประเทศให้นานที่สุด ความเดือดร้อนหรือปัญหาของประชาชนเป็นเรื่องรองลงไป จึงเป็นสาเหตุ ให้ประชาชนในสังคมเกิดความเบื่อหน่ายต่อระบบการเมือง นักการเมือง หรือพรรคการเมือง จนก่อ เกิดความเคียดแค้นและสะสมกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบเกลียดชังหรือเพิกเฉยต่อ การเมืองในที่สุด โดยไม่คิดอยากจะทำไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้รัฐธรรมนูญจะเปิดช่องให้ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากเพียงใดก็ตาม

ประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมไทยที่ยังไม่มีความพร้อมที่จะรับมือได้กับความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดในเรื่องดังกล่าวได้ เนื่องจากขาดความรู้ ขาดการศึกษาที่มีคุณภาพ ขาดการดูแล เอาใจใส่ที่ดีและจริงใจจากรัฐบาล ทำให้ประชาชนของสังคมไทยต้องตกเป็น “ไพร่ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ของการจัดระเบียบโลกใหม่ของประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่าง สหรัฐอเมริกา และยุโรป” ยิ่งประชาชนไม่ให้ความสำคัญหรือไม่สนใจต่อเรื่องการเมืองการ ปกครอง ไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Participation or study) ซึ่งเรื่องเหล่านี้มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยตรง ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการที่ประชาชนขาดการเรียนรู้ทางการเมือง เนื่องจากการ ได้รับความศึกษาต่ำ หรือได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพหรือประสิทธิภาพที่แท้จริง จึงมีผลต่อการ เรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การไม่มีความรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของตน ว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ทำให้ประชาชนขาดความรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อย่างไม่ใยดีต่อ ระบบการเมืองการปกครอง ต่อนักการเมือง พรรคการเมือง มีความคิดที่เป็นไปในทางลบหากมีการ กล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ ทำให้ประเทศไทยที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและ เพียงพอต่อการที่จะพัฒนาประเทศได้ แต่ในทางตรงกันข้ามที่ประจักษ์ต่อหน้าเราในขณะนี้ หากได้เป็น เช่นนั้นไม่ เพราะเรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ปี 2504 จนถึงขณะนี้เป็นเวลา กว่า 47 ปี เราไม่สามารถที่พัฒนาประเทศให้ไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง ไม่ว่า รัฐบาลที่มาจากคณะปฏิวัติรัฐประหาร หรือรัฐบาลที่มาจากเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยก็ ตาม มักมีข้อครหาหนีทาว่า มีการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ทุกยุคทุกสมัย การที่ประชาชนในสังคมไทย

ขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อชาติต่อการเมืองหรือไม่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจจะเนื่องมาจากหลายสาเหตุดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในการศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองนั้น ได้มีนักรัฐศาสตร์พยายามสร้างแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ขึ้นมาเพื่อใช้อธิบายความหมายของการศึกษาการเมืองการปกครองเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะในการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ คำว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ได้ปรากฏใช้กันอย่างแพร่หลายในระยะหลัง ค.ศ.1960 เพื่อใช้ในการอธิบายวิเคราะห์ปรากฏการณ์และพฤติกรรมทางการเมือง

ทั้งนี้ ได้มีผู้ที่ได้สำรวจกรอบแนวคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายลักษณะ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะตีความแนวคิดของรัฐศาสตร์ที่ผ่านมาที่ได้เคยศึกษา โดยเน้นหนักในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ดังปรากฏ ดังนี้

มิลเบรท (Milbrath อ้างใน ประสิทธิ์ บุญลิขิต 2531: 14-15) ได้ประมวลแนวคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้โดยอธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพฤติกรรมสะสม กล่าวคือ บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง มักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เขาได้กำหนดแนวคิดในการอธิบายพฤติกรรม โดยพยายามอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นลักษณะของการเข้าร่วมทางการเมือง (Political Involvement) โดยเน้นว่าการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ เป็นการพยายามศึกษาการเมืองเปรียบเทียบในระดับย่อย เพื่อตอบปัญหาว่าลักษณะของระบบการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอย่างไรบ้าง รวมทั้งปัญหาว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมดังกล่าวมีผลต่อการทำหน้าที่ของระบบการเมืองอย่างไร ซึ่ง Milbrath ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดทางการเมืองของ Almond และ Verba โดยจำแนกเป็นมิติของพฤติกรรม คือ เป็นแบบ Active และ Inactive ซึ่งเขาได้ประมวลลักษณะแบบแผนกิจกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองไว้เป็นลำดับขั้นของการเข้าร่วมทางการเมือง (Hierarchy of Political Involvement) ไว้ดังนี้

1. ดำเนินกิจการบริหารในพรรคการเมือง 2. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง 3. วิ่งเต็นหาเงินทุนให้พรรคการเมือง 4. เข้าร่วมประชุมในการกำหนดนโยบายกลยุทธ์ของพรรค 5. เป็นสมาชิกกรรมการของพรรค 6. ระยะเวลาให้แก่การรณรงค์ต่อสู้ทางการเมืองของพรรค	}	กิจกรรมการมีส่วนร่วม ระดับเข้มแข็ง
7. เข้าร่วมรณรงค์ช่วยเหลือพรรค 8. สนับสนุนเงินทุนให้แก่พรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง 9. ติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ผู้นำ 10. ใส่ชุดติดเครื่องหมายพรรค	}	กิจกรรมการมีส่วนร่วมระดับ หัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างแข่งขัน กับสังคมนอก
11. พยายามชักจูงโน้มน้าวผู้อื่นเลือกตั้งผู้สมัครของพรรค 12. พุดจาโน้มน้าวผู้อื่นในการสนทนาทางการเมือง 13. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 14. สนองตอบต่อแรงกระตุ้นทางการเมือง	}	กิจกรรมการมีส่วนร่วม ในลักษณะเป็นผู้ สังเกตการณ์รอบนอก

การกำหนดลำดับชั้นลักษณะนี้ น่าที่จะเป็นการอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยอาศัยระบบพรรคการเมืองที่มีรากฐานฝังลึกในสังคม ซึ่งมีลแบรท ได้ประมวลแนวคิดนี้จากข้อมูลส่วนใหญ่ศึกษาวิจัยในประเทศแถบยุโรปตะวันตก และสหรัฐอเมริกา

ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner อ้างใน โสภณ คณชาชุนท์ 2520: 91) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง “การปฏิบัติการโดยสมัครในใดๆ (any voluntary action) ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์การหรือไม่ เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีการที่ถูกต้องยอมรับหรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งประสงค์ที่จะไปมีอิทธิพล (Influence) ต่อการเลือก (Choice) นโยบายสาธารณะ (Public Policies) การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะในระดับไหนของรัฐบาล ระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ”

คำนิยามของ Weiner เกี่ยวกับการกระทำที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น มุ่งอยู่เฉพาะในระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) เท่านั้น เพราะถ้าพิจารณาคุณค่าจำกัดความข้างต้นแล้ว จะเห็นว่าประดว้ปัจจัยสำคัญที่จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดเสียไม่ได้รวม 3 อย่าง กล่าวคือ

1. เกิดการกระทำ (Action)
2. ด้วยความสมัครใจ (Voluntary)
3. มีทางเลือก (Choice)

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยปัจจัยดังกล่าวครบถ้วน แต่การปกครองระบอบเผด็จการหรือสังคมนิยมก็ตาม มีปัจจัย 2 ประการหลัง คือความสมัครและทางเลือกนั้น ไม่สมบูรณ์หรือไม่มีเลยก็เป็นได้

นอกจากนั้นคำนิยามของ Weiner ข้างต้น ไม่ได้อธิบายถึงกรรมวิธี (Means) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง ที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ แต่บอกถึงเป้าหมายของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองเฉพาะที่ “จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง” เท่านั้น การมีส่วนร่วมในทางการเมืองจึงต้องระบุวิธีการและเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่ถูกต้องมั่นคง

ฮันติงตันและเนลสัน (Huntington and Nelson) (อ้างใน สมควร ชันเงิน 2533: 51) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมของประชาชนแต่ละบุคคลที่มุ่งหมายจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งเขาระบุว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ และเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลเท่านั้น กิจกรรมดังกล่าวมี 5 ประเภท คือ

1. การเลือกตั้ง หมายถึงรวมถึง กิจกรรมการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วย
2. การล็อบบี้ หมายถึงรวมถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมือง เพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์
3. กิจกรรมองค์กรทางการเมือง โดยมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเมืองเฉพาะอย่าง
4. การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นการส่วนตัว โดยมุ่งหวังผลประโยชน์บางอย่าง
5. การใช้กำลังรุนแรง คือกิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล โดยอาจมีการใช้กำลังทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน

อัลมอนต์ (Almond) และ เพาเวลล์ (Powell) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ค่อนข้างจะละเอียดกระจำจัดเจน และครอบคลุมเนื้อหามากกว่าการจำแนกดังกล่าวข้างต้น โดยแบ่งรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ แบบปกติ

(Conventional) และแบบไม่ปกติ (Unconventional) และในแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อยๆ อีกจำนวนหนึ่ง ดังตารางข้างล่างนี้ (สมควร ชั้นเงิน 2533: 51)

ตารางที่ 2.2 การแบ่งรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

แบบปกติ	แบบไม่ปกติ
1. การออกเสียงเลือกตั้ง	1. การยื่นข้อเรียกร้อง
2. การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง	2. การเดินขบวน
3. กิจกรรมการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3. การเข้าประจันหน้ากัน
4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ	4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง	5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
	5.1 ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
	5.2 ประทุษร้ายต่อบุคคล
	6. สงครามกองโจรและปฏิวัติ

ที่มา : สมควร ชั้นเงิน (2533) “แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 52

ยังมีนักรัฐศาสตร์ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อีกหลายลักษณะ แต่โดยภาพรวมแล้วแต่ลักษณะก็คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงขอขมก่าว่าพอสังเขป

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง วิธีการ รูปแบบ กระบวนการกระทำของประชาชนที่เรียกร้องหรือยื่นข้อเสนอดต่อรัฐบาล ไม่ว่าจะวิธีการ รูปแบบ หรือกรรมวิธีที่ใช้ นั้นจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม จะเป็นไปในรูปแบบปกติหรือไม่ปกติก็ตาม ย่อมถือว่าประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว แม้การยื่นข้อเรียกร้องหรือข้อเสนอ นั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตาม

3.1 ปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน มีปัจจัยต่างที่สำคัญ ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การที่ผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นผู้ขายแรงงานอยู่ทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศนั้น เป็นส่วนหนึ่งของประชากรที่มีอยู่ในสังคมไทย และมีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างช้านาน ประเทศไทยมีประชากรในปัจจุบัน ทั้งหมดประมาณ 66,511,700 คน มีแรงงานทั้งหมดประมาณ 38,344,700 คน ดูตารางที่ 2.3 ประกอบ

ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรจำแนกตามสถานภาพกำลังแรงงานและภาค ทัวราชอาณาจักร ปี 2551

สถานภาพกำลัง แรงงาน	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคต่อ./น	ภาคใต้	รวม
ประชากรรวม	6,854.2	15,754.8	12,089.1	22,660.7	9,152.9	66,511.7
กำลังแรงงานรวม	3,938.4	9,267.0	7,110.4	12,865.0	5,163.9	38,344.7
1. กำลังแรงงาน ปัจจุบัน	3,935.3	9,265.3	7,101.4	12,823.8	5,161.7	38,287.5
1.1 ผู้มีงานทำ	3,884.2	9,140.1	7,026.7	12,688.8	5,096.7	37,836.6
1.2 ผู้ว่างงาน	51.0	125.2	74.7	135.0	64.9	450.9
2. กำลังแรงงานที่รอ ฤดูกาล	32.0	1.7	8.9	41.2	2.2	57.2
ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป	1,633.6	3,298.6	2,634.0	4,593.5	1,733.1	13,892.8
1. ทำงานบ้าน	582.7	1,091.4	741.2	1,298.3	598.3	4,311.9
2. เรียนหนังสือ	411.1	913.4	835.2	1,600.9	559.7	4,320.2
3. อื่นๆ	639.9	1,293.8	1,057.6	1,694.3	575.1	5,260.7
ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	1,282.1	3,189.3	2,344.7	5,202.2	2,255.9	14,274.2
อัตราการว่างงาน	1.3	1.4	1.1	1.0	1.3	1.2

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสที่ 3 ปี 2551, สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2551) หน้า 48

หลังจากประเทศไทยได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มาตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาประเทศไปตามการชี้แนะของประเทศที่ให้การสนับสนุนในเรื่องเงินทุน คือ สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาประเทศที่เน้นระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สังคมไทยที่เคยเป็นสังคมเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพ ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตร แต่การกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา ตามคำชี้แนะของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา โครงสร้างทางสังคมไทยได้ปรับเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมกึ่งเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรม วิถีชีวิตของประชาชนเริ่มเปลี่ยนไป เพราะแรงงานภาคเกษตรกรรมเริ่มลดจำนวนลง เนื่องจากค่าแรงในภาคเกษตรกรรมนั้นน้อยกว่า ค่าแรงในภาคอุตสาหกรรม ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาชุมชนแออัดเกิดขึ้นในสังคมเมืองใหญ่ๆ ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาสุขภาพ การก่ออาชญากรรม ยาเสพติด การขายบริการทางเพศ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของแรงงานเพื่อเข้ามาขายแรงงานทั้งสิ้น เมื่อการกระจายรายได้และการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำของรัฐบาลมีความแตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานผู้ขายแรงงานมุ่งเข้าสู่การขายแรงงานในเมืองใหญ่หรือเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ เนื่องจากค่าแรงงานที่มีความแตกต่างกัน ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2551

ค่าจ้างขั้นต่ำ (บาท)	พื้นที่
203	กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร
197	ภูเก็ต
180	ชลบุรี
179	สระบุรี
173	ฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา และระยอง
170	นครราชสีมา
169	ระนอง
168	พังงา และ เชียงใหม่

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ค่าจ้างขั้นต่ำ (บาท)	พื้นที่
165	กระบี่ และ กาญจนบุรี
164	เพชรบุรี และ ราชบุรี
163	จันทบุรี ปราจีนบุรี และลพบุรี
162	เลย
161	สิงห์บุรี และ อ่างทอง
160	ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และ สระแก้ว
158	ชุมพร และ อุทัยธานี
157	เชียงราย ตรัง สงขลา หนองคาย และอุดรธานี
156	กำแพงเพชร ตราด นครนายก และลำพูน
155	กาฬสินธุ์ นครศรีธรรมราช นครสวรรค์บุรีรัมย์ ปัตตานี พัทลุง ยโสธร ยะลา สกลนคร สตูล และสุราษฎร์ธานี
154	ขอนแก่น ชัยนาท ร้อยเอ็ด ลำปาง สุพรรณบุรี หนองบัวลำภู
153	นครพนม นครราชสีมา มุกดาหาร สุโขทัย * และอำนาจเจริญ
152	ชัยภูมิ * พิษณุโลก และอุตรดิตถ์ *
151	ตาก น่าน มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน และสุรินทร์
150	พะเยา พิจิตร แพร่ และศรีสะเกษ

ที่มา : กระทรวงแรงงาน

หมายเหตุ * คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 2) เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2551

จะสังเกตได้ว่าค่าจ้างขั้นต่ำระหว่างจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจหรือมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ จะมีการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำสูงกว่าจังหวัดที่ไม่ค่อยมีโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัด และค่าแรงขั้นต่ำสูงสุดอยู่ที่ 203 บาท และค่าแรงขั้นต่ำต่ำสุดอยู่ที่ 150 บาท ซึ่งมีความแตกต่างกันถึง 53 บาท ซึ่งมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อแรงงานประสบกับปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แรงงานอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อยื่นข้อเสนอหรือเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ให้กับตนหรือกลุ่มตนมากขึ้น

3.1.2 ปัจจัยด้านสถานประกอบการหรือโรงงาน โครงสร้างของสถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นขนาดเล็กและขนาดกลาง ทำให้การรวมตัวของลูกจ้างกระทำได้ยาก นโยบายการจ้างงานที่ยังมีลักษณะการจ้างชั่วคราว การจ้างงานแบบมีระยะเวลา การจ้างงานตามฤดูกาล การจ้างงานเป็นโครงการ การจ้างงานรับเหมาช่วง การจ้างงานทำงานรายชิ้น ฯลฯ ก็เป็นปัจจัยที่เหนี่ยวรั้งการพัฒนาการมีส่วนร่วมของลูกจ้าง ซึ่งลูกจ้างที่อยู่ภายใต้ลักษณะการจ้างงานดังกล่าวเข้ามาทำงานอย่างปราศจากความมั่นคงในการทำงาน ขาดหลักประกันในการสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานหรือเข้าร่วมในกิจกรรมของสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นการปิดกั้นการมีส่วนร่วมในสถานประกอบการของลูกจ้าง ในส่วนของขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงานก็เป็นปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะสถานประกอบการขนาดใหญ่การรวมตัวของลูกจ้างจะเป็นไปได้ดีกว่า ความสัมพันธ์ในสถานประกอบการขนาดใหญ่จะเป็นลักษณะทางการมีตัวแทนฝ่ายลูกจ้างชัดเจน สถานประกอบการขนาดเล็กความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง จะมีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบส่วนตัวมาก (นาลินี ศรีกสิกุล 2536: 47)

3.1.3 ปัจจัยด้านกฎหมายแรงงานและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ปัจจัยที่เป็นปัญหาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานอีกปัญหาหนึ่ง คือ จุดอ่อนของกฎหมายที่ผู้ปฏิบัติมีภาระการบังคับใช้กฎหมายแรงงานอยู่โดยทั่วไป การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ ทำให้พัฒนาการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร แม้จะมีกฎหมายและพระราชบัญญัติอยู่หลายฉบับที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของแรงงาน แต่เพราะการขาดการบังคับใช้ที่จริงจังและต่อเนื่อง จึงทำให้แรงงานไม่มีความมั่นใจต่อกฎหมายว่าจะเป็นหลักประกันในความยุติธรรมให้กับตนได้หรือไม่เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา จึงทำให้แรงงานขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ อันเนื่องมาจากปัญหาดังกล่าว

3.1.4 ปัจจัยด้านสหภาพแรงงาน การมีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงานได้รับการรับรองโดยกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2544) ที่อนุญาตให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปสามารถรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “สหภาพแรงงาน” ในสถานประกอบการได้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้าง หมายถึง การรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพการจ้างงานของลูกจ้าง โดยวิธีด้านแรงงานสัมพันธ์ คือ การเรียกร้อง การเจรจา การนัดหยุดงาน เป็นต้น

2) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง และระหว่างลูกจ้างด้วยกัน คือ พยายามแสวงหาและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

3) เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของลูกจ้าง ให้ลูกจ้างได้รับสวัสดิการที่ดี มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ส่งเสริมให้สังคมเห็นคุณค่าของลูกจ้าง (สมคิด บางโม 2550: 57)

หากสหภาพแรงงานสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมและแสดงบทบาทของสหภาพได้อย่างเด่นชัด และเข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกหรือลูกจ้างผู้ใช้แรงงานแล้ว ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานมั่นใจในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้

3.2 สถาบันทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน สถาบันทางการเมืองนั้นมีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นแบบอย่างที่ได้รับ การปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม ดังนั้นการจะศึกษาว่าประชาชนหรือผู้ใช้แรงงานผู้ขายแรงงานซึ่งเป็นสังคมส่วนย่อยในสังคมโดยรวมนั้น จะมีความเชื่อมั่นต่อสถาบันทางการเมืองมากน้อยเพียงใด จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นด้วยเช่นกัน

โครงสร้างของการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองในปัจจุบัน สถาบันทางการเมืองประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ สถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ สถาบันฝ่ายบริหาร และสถาบันฝ่ายตุลาการ

3.2.1 รัฐธรรมนูญ เป็นที่ยอมรับในวิชาการทางรัฐศาสตร์ว่ารัฐธรรมนูญ (Constitution) เป็นกฎหมายสูงสุด (Supreme law) และกฎหมายมูลฐาน (Fundamental law) เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่วางกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกลไกของรัฐบาลโดยทั่วไป นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญมีลักษณะบังคับใช้เหนือกฎหมายธรรมดา ฉะนั้นกฎหมายใดที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายฉบับนั้นก็จะเป็นโมฆะ ไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย เพราะกฎหมายทั้งหมดภายในรัฐจะต้องสอดคล้องหรือไม่ขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้ทุกประเทศที่เป็นเอกราชต่างมีรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักแนะแนวทางในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือกันว่ารัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการที่จะอำนวยความสะดวกให้บรรลุปเป้าหมายของประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้จำกัดอำนาจของรัฐบาลไว้ในรัฐธรรมนูญ และขณะเดียวกันได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ (อานนท์ อากาภิรม 2545: 57)

เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ อย่างชัดเจนในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม ไว้ในมาตราที่ 63-64 ดังนี้

มาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา 64 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญนั้น ได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างมากตามที่มิบบทบัญญัติเอาไว้ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของตน จึงเป็นที่น่าเสียดายว่าการขาดการเรียนรู้ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริงของประชาชนอาจเป็นที่มาของการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ หากประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญมากขึ้นอาจช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้เช่นกัน

3.2.2 สถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ สถาบันฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่สำคัญโดยตรงในการออกกฎหมาย ซึ่งเป็นกลไกและเครื่องมือในการบริหารและการปกครองประเทศ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่คุ้มครองรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน อนึ่งสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติในระบบรัฐสภา (Parliamentary Government) ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่หรือการบริหารของสถาบันฝ่ายบริหารด้วย เช่น ให้ความเห็นชอบในนโยบายของรัฐบาล ควบคุมการใช้จ่ายเงินและระบบการภาษีอากรของรัฐบาล การตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร รวมทั้งทำหน้าที่ในการไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐมนตรีรายบุคคลหรือคณะรัฐมนตรีทั้งคณะก็ได้ (อานนท์ อาภาภิรมย์ 2545: 67)

ดังนั้นอำนาจหน้าที่ของสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอยู่นั้น หากใช้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือเพื่อประชาชนอย่างจริงจังย่อมนำมาสู่ความไว้วางใจและความไว้วางใจของประชาชน และประชาชนก็จะมีความมั่นใจมากขึ้นในการที่จะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนรัฐบาล

หรือมีส่วนร่วมในการยื่นข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องต่างๆ ต่อรัฐบาลมากขึ้นหากมีสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติที่เข้มแข็ง แต่หากเป็นไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาหรือเป็นไปได้แค่ “สภาตราข่าง” ประชาชนอาจไม่ให้ความไว้วางใจและอาจไม่ให้ความร่วมมือใดๆ หรือไม่ต้องการมีส่วนร่วมใดๆ ได้เช่นกัน

3.2.3 สถาบันฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและรับผิดชอบในการปกครองทั่วไป กล่าวได้ว่าฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายที่มีบทบาทมากในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองทั้งหมด ความหมายของคำว่า “ฝ่ายบริหาร” นั้นตรงกับคำว่า “Executive” ซึ่งหมายถึงคณะบุคคลหรือตัวบุคคลซึ่งมีหน้าที่นำกฎหมายไปใช้ ในบางประเทศมีคณะบุคคลจำนวนมาก บางประเทศประกอบด้วยบุคคลจำนวนไม่มาก และในบางประเทศโดยเฉพาะที่ใช้ระบบเผด็จการรวบยอดอำนาจ อำนาจฝ่ายบริหารอยู่ที่คนเพียงคนเดียว (อานนท์ อากาภิรมย์ 2545: 73)

ดังนั้นฝ่ายบริหารจึงมีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนมากที่สุดหากฝ่ายบริหารไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยชอบธรรมหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความเสมอภาคหรือเท่าเทียม หรือการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ก็เช่นกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นจะตกแก่ประชาชน

3.2.4 สถาบันฝ่ายตุลาการ หน้าที่สำคัญของสถาบันฝ่ายตุลาการ คือ การป้องกันเสรีภาพและการศึกษาสิทธิของประชาชน สถาบันนี้จึงเป็นที่พึ่งของประชาชน ในกรณีที่เกิดการขัดแย้งหรือมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยฝ่ายตุลาการเป็นผู้ใช้อำนาจอย่างเสมอภาคต่อประชาชนทุกฐานะอาชีพ และทั่วทุกแห่งภายในอาณาเขตรัฐนั้นเพราะฉะนั้นสถาบันฝ่ายตุลาการจึงมีหน้าที่ในการให้ความยุติธรรม โดยการใช้อำนาจของรัฐเป็นเครื่องมือในการตัดสิน และในบางประเทศฝ่ายตุลาการมีอำนาจในการตีความว่ากฎหมายฉบับใดขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (อานนท์ อากาภิรมย์ 2545: 78)

กล่าวโดยสรุป สถาบันทางการเมืองนั้นมีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับประชาชนอยู่โดยตลอด และมีผลต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน หากสถาบันต่างๆ ทางการเมืองสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่และแสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องชอบธรรมย่อมได้รับความยอมรับและความไว้วางใจจากประชาชน แต่หากสิ่งที่สถาบันทางการเมืองประพฤติปฏิบัตินั้นกระทำออกนอกเส้นทางของความชอบธรรมหรือไม่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ยอมให้ถูกแทรกแซงจากสถาบันทางการเมือง ยอมทำให้ประชาชนไม่ได้รับการยอมรับได้เช่นกัน ดังนั้นหากต้องการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น สถาบันต่างๆ ในทางการเมืองที่มีอยู่ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเป็นธรรมกับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาค จน

เป็นที่ยอมรับ โดยไม่ทำให้ประชาชนเกิดความหวาดระแวงหรือความสงสัย มิเช่นนั้นประชาชนอาจถอยห่างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้

3.3 สื่อสารมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนหรือผู้ใช้แรงงานจะมีมากหรือน้อยนั้น ปัจจัยส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองด้วยเช่นกัน เพราะสื่อสารมวลชนมีช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและประชาชนโดยทั่วไปได้อย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร หนังสือ ตำรา รายงานทางวิชาการ ฯลฯ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่อเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ ของประชาชนในวงกว้าง หากประชาชนโดยทั่วไปและผู้ใช้แรงงานผู้ใช้แรงงานได้ติดตามข้อมูลข่าวสารหรือได้รับสารผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ประชาชนย่อมรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่อาจจะส่งผลในทางที่ดีหรือมีผลเสียหายในเรื่องผลประโยชน์กับตนได้ จนนำมาสู่การปรึกษาหารือกันภายในครอบครัวภายในกลุ่ม หรือมีการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง พรรคการเมือง หรือรัฐบาลได้ หรืออาจมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแสดงออกในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวกันเพื่อเดินขบวนประท้วงเพื่อคัดค้านหรือเพื่อสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ระหว่างสื่อสารมวลชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แต่ในทางกลับกันหากสื่อมวลชนไม่มีจรรยาบรรณ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยส่วนรวม นำเสนอข่าวสารที่บิดเบือนหรือเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง ขาดความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวสารต่อประชาชน ก็อาจทำให้เกิดความแตกแยกขึ้นได้ในสังคมอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ที่มีสื่อสารมวลชนบางแห่งนำเสนอข่าวโจมตีฝ่ายตรงข้ามหรือคู่แข่งทางการเมืองของกลุ่มตน โดยใช้ข้อมูลที่จริงบ้างเท็จบ้างนำเสนอซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง ยิ่งประชาชนที่ไม่ได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่องหรือไม่ได้ติดตามข่าวสารจากสื่อที่มีความหลากหลาย เพียงรับข่าวสารจากสื่อที่ไม่มีความเป็นกลางอย่างแท้จริง ประชาชนย่อมตกเป็นเหยื่อของสื่อเหล่านั้นได้ไม่ยากนัก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการถูกครอบงำจากสื่อ และหากมีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองก็ไม่สามารถที่จะตัดสินใจอยู่บนฐานของความเป็นกลางทางการเมืองได้

3.4 ผู้นำทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน การที่จะทำให้ประชาชนเข้ามาสนับสนุนหรือเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำทางการเมืองต้องแสดงบทบาทหน้าที่ของตนให้เป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับจากสังคมหรือประชาชน ซึ่งการที่ผู้นำทางการเมืองจะทำเช่นนั้นได้ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ผู้นำจะต้องมีความสามารถโดยเฉพาะความสามารถในการใช้อำนาจ โดยทั่วไปผู้นำแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะมีฐานอำนาจที่แตกต่างกัน

ประการที่สอง นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับประเภทของผู้นำทางการเมืองด้วยว่าเป็นผู้นำประเภทไหน คือ เป็นผู้นำทางทหาร ผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำทางศาสนา หรือผู้นำทางด้านความสามารถ

ประการที่สาม ที่สำคัญคุณลักษณะของตัวผู้นำเองก็มีความสำคัญ โดยทั่วไปผู้นำทางการเมืองมักจะมียุ่ 2 ประเภท **ประเภทแรก** จะมีคุณลักษณะที่มีความฉลาด ปราดเปรื่อง มีไหวพริบ มีความรอบรู้ มีความสามารถสูงในการบริหารงาน มีความรับผิดชอบ มีการรับฟังข้อคิดเห็นใหม่ๆ จากประชาชน **ประเภทที่สอง** จะมีคุณลักษณะที่มีความซื่อสัตย์ รักษาดีอย่างแรงกล้า และมีความคิดเชิงอนุรักษ์สูง โดยทั่วไปผู้นำทางการเมืองมักจะมีคุณลักษณะทั้ง 2 ประเภทนี้ควบคู่กันไป

ประการที่สี่ ผู้นำที่จะวางแผนสร้างสถาบันทางการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ขณะเดียวกันมีการใช้อุดมการณ์ทางการเมืองเข้าช่วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสนับสนุนจากมวลชนได้จะต้องมีคุณลักษณะทั้ง 2 ประการประกอบกัน

ประการที่ห้า ถ้าผู้นำสามารถสร้างสถาบันทางการเมืองที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ ก็มักจะสามารรักษาอำนาจทางการเมืองการปกครองของตนไว้ได้

(จุมพล หนิมพานิช 2548: 77-78)

ดังนั้นผู้นำทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการที่จะทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ด้วยเช่นกัน

3.5 ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน
คำว่า “สถานภาพส่วนบุคคล” ในที่นี้ผู้วิจัย หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพราะปัจจัยในด้านสถานภาพส่วนบุคคลนี้จะสัมพันธ์กับสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของผู้ใช้แรงงานด้วยไม่มากนักน้อย เช่นหากผู้ใช้แรงงานเป็นผู้ที่มีรายได้ดี มีสถานะความเป็นอยู่ทางสังคมที่ดี มีการติดต่อสื่อสารในทางการเมืองกับเพื่อน ญาติ หรือกลุ่ม สมาคม สหภาพแรงงานอยู่ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า บุคคลที่มีสถานภาพส่วนบุคคลที่ต่ำกว่า

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนคร จังหวัดปทุมธานี” พบว่ามีงานวิจัยที่สามารถนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ และปัญหาที่พบจากรายงานการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้น เกิดจากปัจจัยในหลายด้านด้วยกัน เช่น ปัจจัยในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง ปัจจัยด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฯลฯ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีส่วนต่อการแสดงบทบาททางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน และปัญหาอื่นๆ ที่ได้ค้นพบในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วรวิทย์ เจริญเลิศ และ นภาพร อติวานิชยพงศ์ ศึกษาในงานวิจัยเรื่อง “งานการพัฒนา ระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์” พบว่า มีการเคลื่อนไหวของผู้ป่วยด้วยโรคจากการทำงานในนาม สภาเครือข่ายกลุ่มผู้ป่วยจากการทำงานและสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย เพื่อเรียกร้องสิทธิของผู้ป่วยด้วยโรคจากการทำงานให้ได้รับคำรักษาพยาบาลและค่าทดแทนจากกองทุนเงินทดแทนในปัจจุบัน ขบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าวได้พัฒนาสู่การเคลื่อนไหวให้จัดตั้งสถาบันคุ้มครองสุขภาพความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ การเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม มีการยกระดับความรู้ด้านสิทธิและสวัสดิการของตนเอง และในขณะเดียวกันคนงานก็ได้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสวัสดิการสังคมโดยตรง (วรวิทย์ เจริญเลิศ และ นภาพร อติวานิชยพงศ์ 2546: 135)

สมควร ชันเงิน ศึกษาในงานวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีกรมการสภาตำบล อำเภอประเหลียน จ. ตรัง” พบว่า มีหลักฐานทางวิชาการจำนวนมากที่แสดงข้อค้นพบ เกี่ยวกับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อค้นพบนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยขาดความกระตือรือร้นทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเข้ามีส่วนร่วม นักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่ใช้ประเทศไทยเป็นกรณีศึกษา เช่น เฮอร์เบิร์ต ฟิลลิปส์ (Herbert P. Philipps) พบว่าคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งผูกพันอยู่กับโครงสร้างทางสังคมแบบกสิกรรม และมีการศึกษาต่ำ มีแนวโน้มจะยอมรับอำนาจของผู้นำ (Superior Authority) โดยปราศจากข้อโต้แย้ง มีความเชื่อชาติต่อการรับสั่งร่ำทางการเมือง และมี

ความรู้ที่กล่าวอยู่ห่างจากผลกระทบทางการเมือง และ เดวิด วิลสัน (David A. Wilson) ก็พบในทำนองเดียวกันว่า ลักษณะเฉื่อยชานี้เกิดจากการอบรมและให้ความรู้แบบพุทธศาสนา (Buddhist Teaching) เช่นเดียวกับ โดนัลด์ ฮินด์ลีย์ (Donald Hindley) ที่เห็นว่าคนไทยขาดความสนใจ และขาดความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเขาเรียกลักษณะการเมืองแบบนี้ว่า การเมืองเฉื่อยช (The Politics of Passivity) (สมควร ชันเงิน 2533: 105)

ประสิทธิ์ บุญลิขิต เขียนไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิจัยเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย อ.เวียงชัย จ.เชียงราย” พบว่า แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ได้มีการศึกษาวิจัยไว้ และทำการจำแนกประเภทกิจกรรมทางการเมือง โดยนำเอากิจกรรมทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมาผสมผสานเข้าด้วยกันจำนวน 11 กิจกรรม และสามารถจัดกลุ่มประเภทพฤติกรรมทางการเมืองได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. การใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง
2. การวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงปัญหาการเมือง การร่วมประชุมกรรมการหมู่บ้าน
3. การไปฟังการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
4. การเสนอปัญหาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักการเมือง
5. การสนับสนุนนักการเมืองหรือสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นสมาชิกองค์กรทางการเมืองต่างๆ

การเมืองต่างๆ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ตัวแปรด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม คือ เพศและอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย ส่วนการศึกษาและรายได้ไม่มีความสัมพันธ์แต่อย่างใด (ประสิทธิ์ บุญลิขิต 2531: บทคัดย่อ)

โสภณ คณิศร มีผลงานวิจัยเรื่อง “กรรมกรกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประเทศไทย” พบว่า เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่จะผลักดันผู้ใช้แรงงานให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมทางการเมือง การศึกษา และเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้มิได้ส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างเพียงพอ ถึงแม้ทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่อการเมือง อาทิ กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ตาม แต่บางครั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ใช้แรงงานเสื่อมศรัทธาและเบื่อหน่าย จนเป็นผลให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานอยู่ในระดับต่ำ ดังจะเห็นได้จาก การไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยอนุমানจากสถิติการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศในครั้งต่างๆ ประกอบการพิจารณาการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์หรือสหภาพแรงงานเป็นจำนวนน้อย ทั้งเมื่อเกิด

ปัญหาของผู้ใช้แรงงานขึ้นแล้ว ผู้ใช้แรงงานมักจะตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง หรือผู้ฉวยโอกาสที่ไม่หวังดีต่อบ้านเมืองของผู้ใช้แรงงาน ไม่เคารพกฎหมายและใช้กำลังอาวุธเข้าบีบบังคับ ขู่เข็ญรัฐบาลหรือนายจ้าง ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายแก้ปัญหาดังกล่าวไปได้ และถ้าปัจจัยอื่นๆ และกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้ใช้แรงงาน จะมีทัศนคติและการเข้าร่วมทางการเมืองเป็นประชาธิปไตยก็ตาม ก็ยังทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะผู้ใช้แรงงานก็เป็นกลุ่มชนใหญ่กลุ่มหนึ่งของประชากรทั้งหลาย ที่มีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (โสภณ ตันตพูนท์ 2520: 143-144)

5. สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านต่างๆ ทั้งที่เกิดจากทั้งปัจจัยภายในและที่เกิดมาจากปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ซึ่งจะแบ่งเป็นการพิจารณาในด้านปัจจัยกว้างๆ เป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านระยะเวลาทำงาน และปัจจัยด้านค่าจ้างหรือค่าแรงงาน
2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ขนาดของสถานประกอบการ กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน และปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึง ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ใช้แรงงานที่เป็นแรงงานทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ปัจจุบันเขตอุตสาหกรรมนวนครมีโรงงานของบริษัทต่างๆ ตั้งอยู่ 197 บริษัท มีผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครประมาณ 95,356 คน แบ่งเป็นแรงงานชาย 30,987 คน และแรงงานหญิง 64,369 คน เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ เพราะเขตอุตสาหกรรมนวนครที่ตั้งอยู่ใน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีนั้น เป็นเขตอุตสาหกรรมที่มีพื้นที่ในการประกอบการหรือตั้ง โรงงานมากที่สุด มีการลงทุนมากที่สุด และมีการขยายตัวมากที่สุดของอุตสาหกรรมโรงงานในจังหวัดปทุมธานี ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เขตประกอบการอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ประเภทเขตประกอบการ	พื้นที่รวม (ไร่)	พื้นที่เหลือ (ไร่)	จำนวน (โรงงาน)	เงินทุน (ล้านบาท)	แรงงาน (คน)
ชุมชนอุตสาหกรรม (เอกชน)	8,687	Na	385	126,033	112,786
- นวนคร	7,000	Na	199	93,600	84,954
- บางกะดี	1,174	-	45	29,121	22,127
- แฟคคอม	76	Na	27	389	685
- รังสิตพรอสเพอร์ เอสเตท	113	Na	28	592	956
- บิ๊กแลนด์	80	Na	31	368	610
- อรดา	86	Na	26	643	1,143
- แฟคเฮ้าส์	39	-	13	332	1,193

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ประเภทเขตประกอบการ	พื้นที่รวม (ไร่)	พื้นที่เหลือ (ไร่)	จำนวน (โรง)	เงินทุน (ล้านบาท)	แรงงาน (คน)
- เขตอุตสาหกรรมไทยชูชุกิ	119	Na	1	763	689
- แจนเซ็น มินิแฟคตอรี	na	Na	12	166	363
- เอ็มเอ็มซี มินิแฟคตอรี	na	na	3	59	66

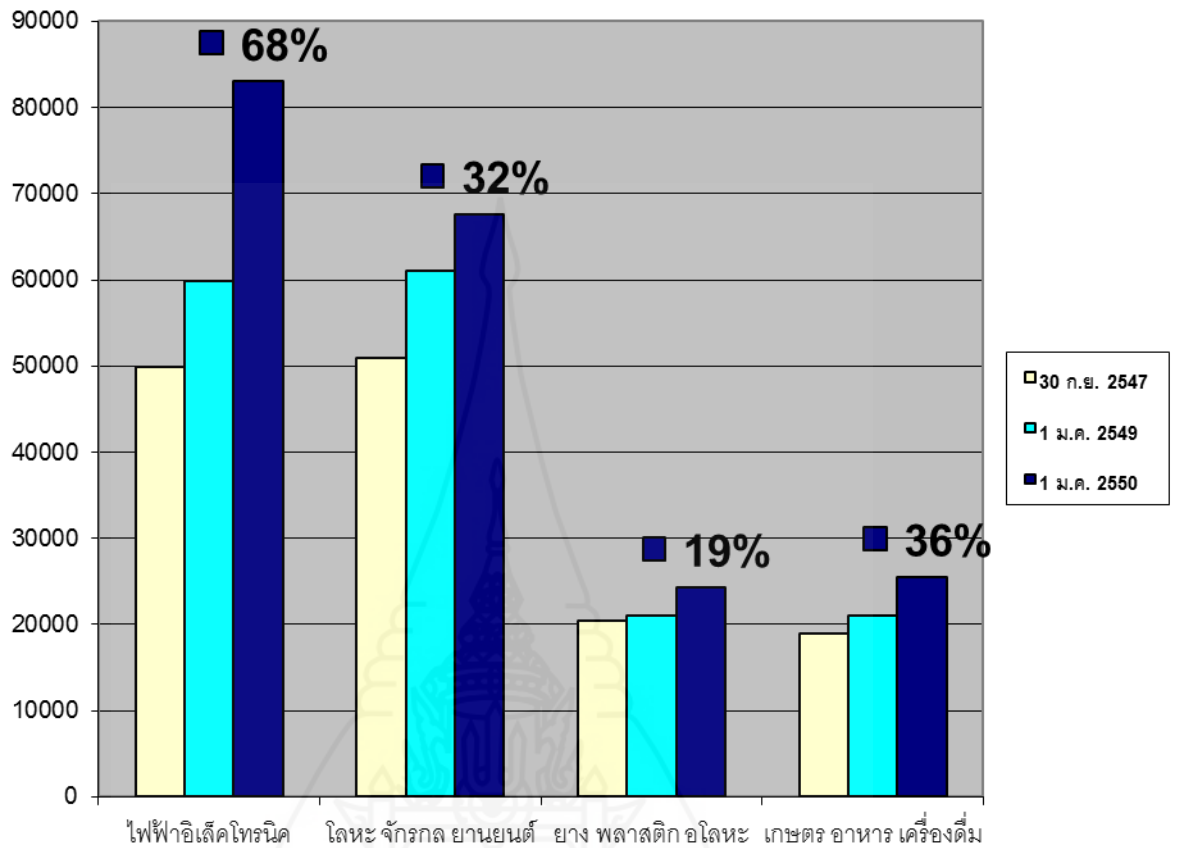
หมายเหตุ : ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

และในพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานี มีขยายตัวและการลงทุนด้านไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด คือ มีการลงทุนด้านไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในสัดส่วนร้อยละ 68 ของการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานี มีเงินลงทุนถึง 83,403 ล้านบาท จึงทำให้มีการจ้างแรงงานมากถึง 89,276 คน ดูตารางที่ 3.2 และตารางภาพที่ 3.1 ประกอบดังนี้

ตารางที่ 3.2 ประเภทอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน (โรง)	เงินทุน (ล้านบาท)	แรงงาน (คน)
เกษตร อาหาร เครื่องดื่ม	289	25,504	28,445
สิ่งทอ เครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง	124	10,115	17,692
ไม้และเฟอร์นิเจอร์	250	5,128	12,946
กระดาษและสิ่งพิมพ์	110	7,978	6,465
เคมี ปิโตรเคมี	175	12,450	10,416
ยาง พลาสติก อโลหะ	408	24,313	33,432
โลหะ เครื่องจักรกล ยานยนต์	789	67,686	56,394
ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	158	83,403	89,276
อุตสาหกรรมอื่นๆ	236	16,597	21,614
รวม	2,539	253,174	276,680

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ภาพที่ 3.1 การขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญ (ก.ย.47-ม.ค.50)

หน่วย : ล้านบาท

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

จากข้อมูลประชากรที่เป็นแรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครจึงมีความเหมาะสมที่เลือกนำมาเป็นประชากรในการวิจัยในครั้งนี้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากแรงงานที่ทำงานในโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่มีอยู่ทั้งหมด 197 โรงงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี) โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และได้ทำการแบ่งกลุ่มโรงงานออกเป็น 4 กลุ่ม ตามขนาดของโรงงานที่วัดจากจำนวนแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานนั้นๆ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ โรงงานที่มีแรงงานต่ำกว่า 2,000 คน ซึ่งมีอยู่ 141 โรงงาน กลุ่มที่ 2 คือ โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 2,000 คน ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 5,000 คน มีอยู่ 41 โรงงาน กลุ่มที่ 3 คือ โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 5,000 คน ขึ้นไปแต่ไม่ถึง

10,000 คน มีอยู่ 9 โรงงาน และกลุ่มที่ 4 คือ โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไปซึ่งมีอยู่ 6 โรงงาน โดยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโรงงานมากลุ่มละ 1 โรงงาน โรงงานละ 100 คน คือ โรงงานเจวีซี เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 โรงงานคาวาซุมิลาบอราทอรี เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 โรงงานฟูจิคุระเอ็นจิเนียริง เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 และ โรงงานโตชิบาประเทศไทย เป็นตัวแทนกลุ่ม ตัวอย่างกลุ่มที่ 4 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ โดยทำการคัดเลือกมาจากพนักงานที่ทำงานในโรงงานทั้ง 4 แห่ง ที่เป็นโรงงานที่ได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงให้เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของประชากรทั้งหมดจากโรงงานทั้งหมด 197 โรงงาน และเป็นพนักงานที่ดำรงตำแหน่ง ผู้จัดการฝ่ายบุคคล หัวหน้าคนงาน ผู้นำแรงงาน และผู้ใช้แรงงานในโรงงานทั้ง 4 แห่ง โดยคัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างตำแหน่งละ 1 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 16 คนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำการนัดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลได้ ดังตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 การนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากโรงงาน.....
วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สัมภาษณ์ที่	เวลา สัมภาษณ์
1		ผู้จัดการฝ่ายบุคคล		
2		หัวหน้าคนงาน		
3		ผู้นำแรงงาน		
4		ผู้ใช้แรงงาน		

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบเชิงปริมาณถึงคุณภาพ โดยได้จัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

- 1) ศึกษาข้อมูลเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) นำแบบสอบถามไปนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเนื้อหา
- 4) นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา ในเขตอุตสาหกรรมที่ใกล้เคียงเขตอุตสาหกรรมนวนคร จำนวน 25 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach method or Alpha coefficiency) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .6537

- 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสม เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด ชนิดมาตรประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งทั้งหมดมีด้วยกัน 3 ส่วน คือ

2.2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยด้านข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้แรงงานผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ชื่อ-สกุล เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยใช้แบบสอบถามในลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list) มีทั้งหมด 8 ข้อ

2) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนที่ผู้ใช้แรงงานใช้เปิดรับข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บันทึกวีดีโอ/วีซีดี/ดีวีดี และอินเทอร์เน็ต โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตรประมาณค่า (Rating Scale) มีทั้งหมด 8 ข้อ โดยมีตัวเลือกแบ่งเป็น 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3) ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานผ่านบุคคลากรที่มีความรู้ทางการเมือง ได้แก่ ตัวแทนพรรคการเมือง นักการเมือง ผู้นำชุมชน ผู้นำผู้ใช้แรงงาน เพื่อนร่วมงาน และการจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ ที่เป็นการจัดการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับผู้ใช้แรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตรประมาณค่า (Rating Scale) มีทั้งหมด 6 ข้อ โดยมีตัวเลือกแบ่งเป็น 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

4) ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เป็นแบบสอบถามวัดความคิดเห็นชนิดตรวจสอบรายการ (Check list) เป็นลักษณะแบบสอบถามที่

เกี่ยวกับปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน และปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ทางด้านการเมือง และน่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน มีทั้งหมด 3 ข้อ คำถามมีตัวเลือกแบ่งเป็น 5 ระดับ ในแต่ละคำตอบ และให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การกำหนดค่าคะแนนของความคิดเห็น (หรือความพึงพอใจ) ของคำถามตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เป็นดังนี้

(ก) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ค่าระดับคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยมาก	1

(ข) สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยมาก

5) ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.2.2 ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน แบ่งเป็น 2 ตอนมีทั้งหมด 7 ข้อ ดังนี้

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาททางการเมืองมีทั้งหมด 3 ข้อ

(1) ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ-สกุล เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว กับการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

(2) ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนที่ผู้ใช้แรงงานใช้เปิดรับข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บันทึกวีดิโอ/วีซีดี/ดีวีดี และอินเทอร์เน็ต กับการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

(3) ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานผ่าน บุคคลากรที่มีความรู้ทางการเมือง ได้แก่ ตัวแทนพรรคการเมือง นักการเมือง ผู้นำชุมชน ผู้นำผู้ใช้แรงงาน เพื่อนร่วมงาน และการจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ ที่เป็นการจัดการให้การเรียนรู้ทางการเมือง กับการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ตอนที่ 1 เป็นการใช่แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มีทั้งหมด 3 ข้อ โดยมีตัวเลือกแบ่งเป็น 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน มีทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

- (1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการยื่นเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน
- (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเรียกร้องสวัสดิการหรือค่าจ้างต่อนายจ้างหรือสหภาพนายจ้าง
- (3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการคัดค้านกฎหมายที่คิดว่าไม่เกิดความยุติธรรมที่เกี่ยวกับแรงงาน
- (4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับแรงงาน

ในส่วนที่ 2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น และข้อเสนอเหตุผลมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิโดยใช้วิธีการส่งแบบสอบถาม และวิธีการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายเพื่อทำการนัดวัน เวลา ในการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามจาก 4 โรงงาน ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.3 จำนวนแบบสอบถามที่นำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 ชุด และแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 16 ชุด

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทฤษฎีได้จากการค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์โดย มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลตามแบบสอบถามโดยการสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เชิงสถิติ ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ทำการวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพรรณนา และการใช้ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ โดยใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 การจัดกระทำข้อมูล จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ในรูปแบบของการบันทึก การสังเกตการณ์ และเอกสาร นำมาจัดเตรียมก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อให้มีความเหมาะสมกับวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.2 การตรวจสอบข้อมูล ในขั้นตอนนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบว่า ข้อมูลที่ได้มาและมีอยู่นั้นมีความถูกต้อง ครบถ้วน หรือมีความเพียงพอต่อความต้องการหรือไม่ และสามารถที่จะตอบปัญหาของการวิจัยได้หรือไม่ ถ้าหากตรวจสอบแล้วพบว่า ข้อมูลที่ได้มาและมีอยู่นั้นไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้องครบถ้วนก็จะได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังเป็นข้อบกพร่องของข้อมูล เพื่อจะได้นำไปสู่ความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลต่อไป และจะได้นำไปตอบปัญหาของการวิจัยได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงมากที่สุด

4.2.3 การจัดเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ เป็นการจัดเรียงเอกสารการบันทึกจากการสังเกตตามลำดับเวลา สถานที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การนำเทปจากการสัมภาษณ์มาถอดคำสัมภาษณ์ทั้งหมดแบบคำต่อคำ และถอดเฉพาะบางส่วน ต่อจากนั้นจึงทำการจัดเตรียมข้อมูลเอกสารเพื่อทำการตรวจสอบว่ามีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ข้อมูลเอกสารได้มาอย่างไร ใครเป็นผู้เขียน มีอคติอย่างไร และมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการเขียนเพื่อจะทำได้เข้าใจถึงข้อมูลที่ได้มาอย่างลึกซึ้งมากที่สุด และจะได้เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกัน 2 ระยะ ได้แก่

1) การวิเคราะห์ระหว่างเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลให้มีความครอบคลุมในประเด็นปัญหา วัตถุประสงค์ และตรงกับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์อย่างถูกต้องเที่ยงตรงมากที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จัดระบบข้อมูลแบบมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหลากหลาย และความสัมพันธ์ของข้อมูล ด้วยวิธีการพรรณนาตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี ที่ได้เสนอไว้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามของการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน และได้นำเสนอตามกรอบแนวคิดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ส่วนที่หนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยภายในในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน และส่วนที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งแต่ละส่วนแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ปัจจัยภายในในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานแบ่งเป็น 6 ตอน

- ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านระยะเวลาการทำงาน
- ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง
- ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ส่วนที่สอง ปัจจัยภายนอกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน แบ่งเป็น 10 ตอน

- ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน
- ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
- ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง
- ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง
- ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน
- ตอนที่ 6 ปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ/โรงงาน
- ตอนที่ 7 ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
- ตอนที่ 8 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน
- ตอนที่ 9 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 10 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ส่วนที่หนึ่ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นลักษณะทางประชากรศาสตร์ และปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ร้อยละของปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	140	36.4
หญิง	245	63.6
รวม	385	100.0
สถานภาพ		
โสด	176	45.7
สมรส	189	49.1
หย่าร้าง	12	3.1
หม้าย	8	2.1
รวม	385	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	32	8.3
มัธยมศึกษา	149	38.7
ปวช. หรือ เทียบเท่า	54	14.0
ปวส. หรือ เทียบเท่า	54	14.0
ปริญญาตรี	89	23.2
สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.8
รวม	385	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
17 – 30 ปี	174	45.2
31 – 40 ปี	122	31.7
41 – 50 ปี	69	17.9
51 – 60 ปี	14	3.6
61 ปีขึ้นไป	6	1.6
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.6) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 49.1) โดยมีอายุระหว่าง 17 -30 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 45.2) รองลงมาได้แก่อายุระหว่าง 31 – 40 ปี (ร้อยละ 31.7) มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 38.7) และรองลงมาคือมีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 23.2)

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านระยะเวลาการทำงาน

ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของปัจจัยด้านระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

ระยะเวลาทำงาน/สัปดาห์	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 42 ชั่วโมง	68	17.7
42 -48 ชั่วโมง	196	50.9
49 -60 ชั่วโมง	95	24.7
61 -72 ชั่วโมง	22	5.7
73-84 ชั่วโมง	4	1.0
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้นส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา 42 -48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มากที่สุด (ร้อยละ 50.9) รองลงมาคือทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา 49 -60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 24.7)

ในลักษณะของการทำงานของผู้ใช้แรงงานในด้านปัจจัยในด้านระยะเวลาทำงานจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร กล่าวคือ ผู้ใช้แรงงานที่มีระยะเวลาทำงานต่อสัปดาห์น้อยจะมีเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระยะเวลาทำงานต่อสัปดาห์ที่มาก

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง

จากการส่งแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในด้านปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง ของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร สามารถแสดงได้ ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ร้อยละของปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง ของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อัตราค่าจ้าง		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	156	40.5
10,000 – 20,000 บาท	188	48.8
20,001 – 30,000 บาท	32	8.3
30,001 บาท ขึ้นไป	9	2.4
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรงที่ผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่ได้รับมากที่สุดอยู่ในช่วงรายได้ที่มีอัตราค่าจ้าง/ค่าแรงต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 48.8) รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 40.5)

ปัจจัยในด้านค่าจ้าง/ค่าแรงของผู้ใช้แรงงานนั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร เพราะผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้น้อยมักจะทำงานล่วงเวลามาก

ขึ้นจึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองเท่าที่ควร และส่งผลต่อการไม่มีเวลาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยภายในว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร โดยสอบถามความคิดเห็นดังกล่าวจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานระดับผู้นำแรงงาน 16 คน ได้ผลการวิจัยตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ร้อยละความคิดเห็นในด้านปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (n = 16)

ปัจจัยภายในกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพส่วนบุคคล		
มีผล	11	68.75
ไม่มีผล	5	31.25
รวม	16	100.00
2. ระยะเวลาทำงาน		
มีผล	9	56.25
ไม่มีผล	7	43.75
รวม	16	100.00
3. ค่าจ้าง/ค่าแรง		
มีผล	13	81.25
ไม่มีผล	3	18.75
รวม	16	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เห็นตรงกันว่า ปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 81.25) รองลงมาคือปัจจัยด้านสถานะส่วนบุคคล (ร้อยละ 68.75) และลำดับสุดท้ายของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ปัจจัยด้านระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 56.25)

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยในส่วนของปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดทั้งหมด 16 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้เจาะจงในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานดังนี้ ประธานสหภาพแรงงาน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล หัวหน้าคนงาน และพนักงานประจำ ของแต่ละโรงงานตำแหน่งละ 1 คน ทั้งหมด 4 โรงงานรวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด 16 คน และได้ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ตรงกันและใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. รัฐควรมีการจัดการในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับประชาชน (แรงงาน-ผู้เขียน) มากกว่าที่เป็นอยู่ และมีความต่อเนื่อง
2. ควรมีการลดเวลาทำงานของแรงงานลง เพื่อให้แรงงานมีเวลาในการทำกิจกรรมอย่างอื่น
3. ควรมีการขึ้นค่าจ้างหรือค่าแรงงานให้เกิดความเป็นธรรมกับแรงงานมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน ในด้านปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

ในแง่ของหลักการนั้น ถ้าหากผู้ใช้แรงงานจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะใดและอยู่ในระดับใดนั้น ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานที่ได้ทำการศึกษาขึ้นจึงมีส่วนสำคัญต่อการจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเช่นกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ในด้านปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร โดยพบว่ามีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	มีผล (%)	ไม่มีผล (%)	รวม (%)	X ²	p
ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง				7.970*	0.018
น้อยที่สุด	21 (53.8)	18 (46.2)	39 (100.0)		
น้อย	47 (67.1)	23 (32.9)	70 (100.0)		
ปานกลาง	84 (88.4)	11 (11.6)	95 (100.0)		
มาก	140 (88.6)	18 (11.4)	158 (100.0)		
มากที่สุด	15 (65.2)	8 (34.8)	23 (100.0)		
รวม	349 (90.6)	36 (9.4)	385 (100.0)		

*P < .05

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากปัจจัยภายใน ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่นัยสำคัญในทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อทำการพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้นปัจจัยภายในมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก (ร้อยละ 88.6) รองลงมาก็คือระดับปานกลาง (ร้อยละ 88.4)

ส่วนที่สอง ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขต
อุตสาหกรรมนวนคร

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างในด้านปัจจัยภายนอก
ของผู้ใช้แรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้
แรงงาน

สื่อสารมวลชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	272	70.6
ไม่มีผล	115	29.4
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อสารมวลชนมีผลต่อการ
ตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 70.6) ไม่มีส่วน (ร้อยละ 29.4)

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของสื่อที่ผู้ใช้แรงงานเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

สื่อที่เปิดรับข่าวสารทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์	342	88.8
วิทยุ	6	1.6
นิตยสาร/วารสาร	1	0.3
หนังสือพิมพ์	27	7.0
อินเทอร์เน็ต	9	2.3
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้ใช้แรงงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากที่สุดคือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 88.8) รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 7.0) ส่วนสื่อที่ผู้ใช้แรงงานเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุดคือ นิตยสาร/วารสาร (ร้อยละ 0.3)

การที่ผู้ใช้แรงงานรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชนที่มากที่สุดคือโทรทัศน์นั้นน่าจะมาจากความสะดวกในการรับข่าวสารมากกว่าสื่อในด้านอื่นๆ ที่อาจจะมีค่าใช้จ่ายและต้องมีความรู้ประกอบด้วยจึงจะทำการรับข่าวสารได้ เช่น อินเทอร์เน็ต จึงมีผลต่อการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างได้

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ว่ามีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากน้อยเพียงใด ดังตารางที่ 4.8 – 4.9

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	294	76.4
ไม่มีผล	91	23.6
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผู้ใช้แรงงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นเห็นว่าสื่อสารมวลชนมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.4) และเห็นว่าไม่มีผล (ร้อยละ 23.6)

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

ความถี่ของการรับข่าวสารทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์		
ไม่เคยรับ	8	2.1
2-4 สัปดาห์ต่อครั้ง	13	3.4
สัปดาห์/ครั้ง	17	4.4
2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	40	10.4
ทุกวัน	307	79.7
รวม	385	100.0
วิทยุ		
ไม่เคยรับ	128	33.2
2-4 สัปดาห์ต่อครั้ง	63	16.4
สัปดาห์/ครั้ง	95	24.7
2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	46	11.9
ทุกวัน	53	13.8
รวม	385	100.0
หนังสือพิมพ์		
ไม่เคยรับ	41	10.6
2-4 สัปดาห์ต่อครั้ง	55	14.3
สัปดาห์/ครั้ง	93	24.2
2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	69	17.9
ทุกวัน	127	33.0
รวม	385	100.0
นิตยสาร/วารสาร		
ไม่เคยรับ	143	37.1
2-4 สัปดาห์ต่อครั้ง	92	23.9
สัปดาห์/ครั้ง	83	21.6
2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	36	9.4
ทุกวัน	31	8.0

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ความถี่ของการรับข่าวสารทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
รวม	385	100.0
อินเทอร์เน็ต		
ไม่เคยรับ	162	42.1
2-4 สัปดาห์ต่อครั้ง	52	13.5
สัปดาห์/ครั้ง	76	19.7
2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	38	9.9
ทุกวัน	57	14.8
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองทุกวันที่มีจากสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 79.7) รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 33.0)

จะเห็นว่าสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและมีราคาไม่แพงหรือไม่เสียค่าใช้จ่ายจะทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงข่าวสารได้ง่ายและบ่อยกว่าสื่อที่ต้องมีค่าใช้จ่ายและต้องใช้ทักษะความรู้ทางเทคโนโลยีประกอบการเข้าถึงสื่อ นั้น ก็จะมีส่วนต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้แรงงาน และจะมีผลต่อการจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านสถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังตารางที่ 4.10 – 4.11

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของปัจจัยด้านสถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

สถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	269	69.9
ไม่มีผล	116	30.1
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 69.9) ไม่มีส่วน (ร้อยละ 29.9)

ตารางที่ 4.11 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่าสถาบันทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
สถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
1. รัฐธรรมนูญมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง		
น้อยที่สุด	9	2.3
น้อย	19	4.9
ปานกลาง	95	24.7
มาก	114	29.6
มากที่สุด	33	8.6
2. สถาบันนิติบัญญัติมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง		
น้อยที่สุด	10	2.6
น้อย	24	6.2
ปานกลาง	112	29.1
มาก	109	28.3
มากที่สุด	15	3.9
3. สถาบันบริหารมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง		
น้อยที่สุด	11	2.9
น้อย	24	6.2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ปานกลาง	84	21.8
มาก	134	34.8
มากที่สุด	17	4.4
4. สถาบันตุลาการมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง		
น้อยที่สุด	15	3.9
น้อย	32	8.3
ปานกลาง	87	22.6
มาก	112	29.1
มากที่สุด	24	6.2

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนที่เห็นว่าสถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้ สถาบันรัฐธรรมนูญมีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก มากที่สุด (ร้อยละ 29.6) รองลงมาคือในระดับปานกลาง (ร้อยละ 24.7) สถาบันนิติบัญญัติมีผลต่อการตัดสินใจในระดับปานกลาง มากที่สุด (ร้อยละ 29.1) รองลงมาคือในระดับมาก (ร้อยละ 28.3) สถาบันบริหารมีส่วนต่อการตัดสินใจทางการเมืองในระดับมาก มากที่สุด (ร้อยละ 34.8) รองลงมาคือในระดับปานกลาง (ร้อยละ 21.8) และสถาบันตุลาการมีส่วนการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในระดับมาก มากที่สุด (ร้อยละ 29.1) รองลงมาคือ ระดับปานกลาง (ร้อยละ 22.6)

จากตารางที่ 4.10 – 4.11 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยในด้านสถาบันทางการเมืองในระดับปานกลางถึงระดับมาก ในแง่ของหลักการหากผู้ใช้แรงงานมีความเชื่อมั่นต่อสถาบันทางการเมืองมากเท่าใดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานก็จะมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังตารางที่ 4.12 – 4.13

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของปัจจัยด้านผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้
แรงงาน

ผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	295	76.6
ไม่มีผล	89	23.1
ไม่ตอบ (ข้อมูลไม่สมบูรณ์)	1	0.3
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการ
ตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.6)

ตารางที่ 4.13 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่าผู้นำทางการเมือง
มีผลต่อการตัดสินใจ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้ แรงงาน		
1. ผู้นำทางการเมืองสามารถทำให้ท่านเชื่อถือศรัทธา อัน เนื่องมาจากการแสดงบทบาททางการเมืองที่สนองตอบต่อข้อ เรียกร้องและความต้องการของท่าน		
น้อยที่สุด	35	9.1
น้อย	30	7.8
ปานกลาง	110	28.6
มาก	92	23.9
มากที่สุด	29	7.5
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านเกิดจากความเชื่อมั่นและ ศรัทธาต่อผู้นำทางการเมือง		
น้อยที่สุด		

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	33	8.6
ปานกลาง	107	27.8
มาก	92	23.9
มากที่สุด	33	8.6

จากตารางที่ 4.13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากตนมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำที่อื่นเนื่องมาจากการแสดงบทบาททางการเมือง จะมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 28.6) รองลงมาคือในระดับมาก (ร้อยละ 23.9) ส่วนประเด็นการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่สนองตอบต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของผู้ใช้แรงงาน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 27.8) รองลงมาคือในระดับมาก (ร้อยละ 23.9)

ดังนั้นปัจจัยในด้านผู้นำมีส่วนต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในระดับปานกลางถึงระดับมาก มากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน

ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังตารางที่ 4.14 – 4.15

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	296	76.9
ไม่มีผล	89	23.1
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.9) และมีกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 23.1)

ตารางที่ 4.15 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการตัดสินใจ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
น้อยที่สุด	19	5.0
น้อย	26	6.8
ปานกลาง	85	22.0
มาก	226	58.7
มากที่สุด	29	7.5
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน จะมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 58.7) รองลงมาคือในระดับปานกลาง (ร้อยละ 22.0)

ดังนั้นการที่กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานที่บัญญัติออกมาแล้วมีผลกระทบต่อแรงงานนั้น จะมีผลต่อการรวมตัวกันของผู้ใช้แรงงานหากผู้ใช้แรงงานที่เห็นว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานนั้น ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่ให้ความคุ้มครองแรงงานเท่าที่ควรจะเป็น ก็จะนำมาซึ่งการรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องสิ่งที่ตนเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งนั่นหมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั่นเอง

ตอนที่ 6 ปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ/โรงงาน

ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังตารางที่ 4.16 – 4.17

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	196	50.9
ไม่มีผล	189	49.1
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ระหว่างเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจกับไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 4.17 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่าขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานมีผลต่อการตัดสินใจ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
1. โรงงานที่มีแรงงานต่ำกว่า 2,000 คน		
น้อยที่สุด	20	5.2
น้อย	45	11.7
ปานกลาง	89	23.1
มาก	36	9.4
มากที่สุด	8	2.1
2. โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 2,000 คนแต่ไม่ถึง 5,000 คน		
น้อยที่สุด	12	3.1
น้อย	36	9.4
ปานกลาง	89	23.1
มาก	56	14.5
มากที่สุด	5	1.3
3. โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 5,000 คน แต่ไม่ถึง 10,000 คน		
น้อยที่สุด	14	3.6
น้อย	30	7.8
ปานกลาง	59	15.3
มาก	79	20.5
มากที่สุด	16	4.2
4. โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป		
น้อยที่สุด	18	4.7
น้อย	36	9.4
ปานกลาง	40	10.4
มาก	60	15.6
มากที่สุด	44	11.4

จากตารางที่ 4.16 - 4.17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือเห็นว่า

มีผลต่อการตัดสินใจ (ร้อยละ 50.9) กับไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 48.6) และระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานที่มาจากปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงาน คือสถานประกอบการหรือโรงงานที่มีแรงงานต่ำกว่า 2,000 คน เห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 23.1) รองลงมาคือระดับน้อย (ร้อยละ 11.7) โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 2,000 คน แต่ไม่ถึง 5,000 คน เห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 23.1) รองลงมาคือระดับมาก (ร้อยละ 14.5) โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 5,000 คน แต่ไม่ถึง 10,000 คน เห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 20.5) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 15.3) และโรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป เห็นว่าเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 15.6.) รองลงมาคือระดับมากที่สุด (ร้อยละ 11.4)

ในแง่ของหลักการนั้น ขนาดของสถานประกอบการนั้นมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายิ่งขนาดสถานประกอบการมีจำนวนแรงงานมากเห็นว่ารระดับของการมีส่วนร่วมก็จะยิ่งมาก หากขนาดของสถานประกอบการมีจำนวนแรงงานน้อย ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะน้อยลง

ตอนที่ 7 ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังตารางที่ 4.18 – 4.19

ตารางที่ 4.18 ร้อยละของปัจจัยด้านปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน	จำนวน	ร้อยละ
มีผล	279	72.5
ไม่มีผล	106	27.5
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 72.5)

ตารางที่ 4.19 ร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กรณีคิดว่าปัจจัยด้านการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผล ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วน ร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
น้อยที่สุด	12	3.1
น้อย	15	3.9
ปานกลาง	97	25.2
มาก	125	32.5
มากที่สุด	31	8.1
2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วน ร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
น้อยที่สุด	9	2.3
น้อย	20	5.2
ปานกลาง	91	23.6
มาก	130	33.8

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	29	7.5
3. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน		
น้อยที่สุด	20	5.2
น้อย	15	3.9
ปานกลาง	77	20.0
มาก	126	32.7
มากที่สุด	42	10.9

จากตารางที่ 4.18 - 4.19 พบว่า ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าปัจจัยในด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้าน โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 72.5) ไม่มีผล (ร้อยละ 27.3) ส่วนระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีผลมาจากปัจจัยในด้านการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้าน โครงสร้างเศรษฐกิจมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 32.5) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 25.2) การเปลี่ยนแปลงทางด้าน โครงสร้างทางสังคม มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 33.8) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 23.6) และการเปลี่ยนแปลงทางด้าน โครงสร้างทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 32.7) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 20.0)

ในการเปลี่ยนแปลงในด้าน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น มีส่วนต่อการที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุดและรองลงมาคือในระดับปานกลาง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่ตรงกัน

ตอนที่ 8 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ชุด ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 385 ชุด และมีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 385 คน คิดเป็น

ร้อยละ 96.25 ผลการวิเคราะห์ที่ตรงกันและใกล้เคียงกัน ดังนี้

ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง (n = 385)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงของแรงงาน	76	19.7
2. อยากให้นายจ้างลดเวลาทำงานต่อวันของแรงงาน	43	11.2
3. อยากให้นายจ้างจัดสวัสดิการให้กับแรงงานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพที่ดีกว่าเป็นอยู่ในปัจจุบัน	28	7.3
4. ให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	56	14.5
5. การให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน	47	12.2
6. อื่นๆ	135	35.1
รวม	385	100.0

จากตารางที่ 4.20 กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุดโดยไม่รวมข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่ ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงของแรงงาน (ร้อยละ 19.7) รองลงมาได้แก่ให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ร้อยละ 14.5) อันดับถัดมาคือการให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 12.2) และลำดับสุดท้ายที่แรงงานต้องการคือการลดเวลาการทำงานของแรงงาน (ร้อยละ 11.2)

ตอนที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

การที่ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากหรือนั้น มีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือปัจจัยที่เกิดจากปัจจัยภายนอกด้วย เพราะปัจจัยภายนอกในด้านต่างๆ นั้นมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร โดยพบว่ามีความสัมพันธ์กัน ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้
แรงงาน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	มีผล (%)	ไม่มีผล (%)	รวม (%)	X ²	p
ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง				16.130	0.001
น้อยที่สุด	7 (58.3)	5 (41.7)	12 (100.0)		
น้อย	11 (78.6)	3 (21.4)	14 (100.0)		
ปานกลาง	95 (92.2)	8 (7.8)	103 (100.0)		
มาก	197 (93.4)	14 (6.6)	211 (100.0)		
มากที่สุด	39 (86.7)	6 (13.3)	45 (100.0)		
รวม	349 (90.6)	36 (9.4)	385 (100.0)		

*P < .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากปัจจัยภายนอก ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่นัยสำคัญในทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อทำการพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้นปัจจัยภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก (ร้อยละ 93.4) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 92.2)

ส่วนที่สาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างระดับผู้นำแรงงาน

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้
แรงงาน

1.1 ปัจจัยภายในกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานระดับผู้นำทั้ง 16 คน ส่วนใหญ่มีความเห็นที่ตรงกันหรือมีความใกล้เคียงกันในประเด็นเรื่องค่าจ้าง/ค่าแรงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด(ร้อยละ 81.25) ส่วนความคิดเห็นในประเด็นรองลงมาคือสถานะภาพส่วนบุคคล (ร้อยละ 68.75) ส่วนประเด็นสุดท้ายที่มีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 56.25)

1.2 ปัจจัยภายนอกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานระดับผู้นำทั้ง 16 คน ส่วนใหญ่มีความเห็นที่ตรงกันหรือมีความใกล้เคียงกันในประเด็นเรื่องกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 100.0) ส่วนความคิดเห็นในประเด็นรองลงมาคือสื่อมวลชน (ร้อยละ 85.75) และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (ร้อยละ 68.75)

ดังนั้น การที่ผู้ใช้แรงงานจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ และจะมากหรือน้อยนั้น ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและที่เกิดจากปัจจัยภายนอกนั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นระดับผู้นำแรงงานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

2.1 ข้อเสนอแนะ

ผู้นำแรงงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 16 คน มีข้อเสนอแนะสำหรับปัจจัยที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยได้ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่มีความสำคัญหลักๆ ที่มีความเหมือนและใกล้เคียงกันมา 4 ประเด็น ประเด็นแรกซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานระดับผู้นำให้ความสำคัญ คือ การที่รัฐควรให้ความรู้ทางการเมืองกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ (ร้อยละ 75) ประเด็นที่สอง ภาครัฐควรให้การสนับสนุนแรงงานให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าที่เป็นอยู่ (ร้อยละ 18.75) ประเด็นที่สาม สื่อควรเสนอข่าวสารการเคลื่อนไหวของแรงงานเพิ่มมากขึ้นและสม่ำเสมอ (ร้อยละ 12.5) ประเด็นสุดท้าย คือผู้ใช้แรงงานควรได้รับการลดเวลาทำงานลง (ร้อยละ 6.25)

2.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับไตรภาคี

สำหรับกรณีความขัดแย้งทางด้านแรงงานระหว่างฝ่ายนายจ้างและผู้ใช้แรงงาน รวมถึงกรณีการเรียกร้องค่าแรงเพิ่มจากฝ่ายลูกจ้าง หรือการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำโดยรัฐบาล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้นำแรงงานเพิ่มเติม ได้ข้อสรุปดังนี้

2.2.1 ความสำคัญขององค์กรไตรภาคีกรณีพิพาทแรงงาน เมื่อเกิดกรณีพิพาทแรงงาน ความสำคัญของภาคีรัฐบาล โดยกระทรวงแรงงาน, ตัวแทนฝ่ายนายจ้างและตัวแทนฝ่ายผู้ใช้แรงงาน ต้องมีความเท่าเทียมกัน โดยต้องมียุทธศาสตร์ไตรภาคีที่มีการยอมรับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้แรงงาน นายจ้างและรัฐบาล ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ องค์กรไตรภาคีในทัศนะขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ เป็นการตั้งขึ้นเพื่อการร่วมปรึกษาหารือ (Consultation) และการร่วมมือ (Co-operation) เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ประเทศไทยได้นำเอาระบบไตรภาคีมาใช้ในการบริหารแรงงานของประเทศในรูปแบบคณะกรรมการไตรภาคี ปัจจุบันกระทรวงแรงงานมีคณะกรรมการไตรภาคีของหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดภายในกระทรวงแรงงาน รวม ๑๗ คณะ และแต่ละคณะก็มีที่มาที่แตกต่างกันไปตามที่กฎหมายแต่ละฉบับกำหนดไว้ บางคณะก็มีที่มาจากแต่งตั้งโดยภาครัฐ บางคณะก็มาจากการเลือกตั้งโดยสมาคมนายจ้าง สหภาพแรงงาน แล้วแต่กรณี ซึ่งองค์กรไตรภาคีจะต้องทำหน้าที่ให้ผู้ใช้แรงงานได้รับความยุติธรรมด้านแรงงาน ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้ฝ่ายนายจ้างสามารถประกอบการได้โดยไม่เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อธุรกิจอันจะกระทบต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

2.2.2 ความสำคัญขององค์กรไตรภาคีกรณีภาครัฐประกาศใช้นโยบายเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำทั่วประเทศ สำหรับการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำเป็นสิ่งที่คุณใช้แรงงานทั่วประเทศเรียกร้องมาตลอดทุกยุคทุกสมัย หน้าที่ขององค์กรไตรภาคีต้องเข้ามาตรวจสอบว่าค่าแรงขั้นต่ำจะต้องอยู่ในจุดใดที่พอเหมาะพอสมกับการดำรงอยู่ได้ทั้งฝ่ายผู้ใช้แรงงานและฝ่ายผู้ประกอบการ สำหรับภาคีรัฐบาลแล้ว นโยบายของพรรคการเมืองที่ประกาศเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้วก็ย่อมจะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ได้ประกาศไป แต่ทั้งนี้รัฐบาลจะเร่งปฏิบัติโดยไม่ศึกษาถึงผลกระทบในด้านความเสียหายต่าง ๆ ย่อมไม่ถูกต้อง เช่นกรณีการย้ายฐานของผู้ประกอบการไปยังประเทศอื่น ๆ หรือการที่ผู้ประกอบการรายย่อยต่างทยอยปิดกิจการเป็นต้น ซึ่งบางครั้งรัฐบาลอาจจะต้องปรับเพิ่มทีละกลุ่มจังหวัด, การเพิ่มแบบค่อยเป็นค่อยไป หรือแม้กระทั่งเลื่อนช่วงเวลาออกไปตามความเหมาะสม รวมทั้งการออกมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการเพื่อให้ดำรงอยู่และมีขีดความสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการประเทศอื่น ๆ ได้ เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ระยะเวลาทำงาน และปัจจัยด้านค่าจ้างหรือค่าแรง

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน ขนาดของสถานประกอบการ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมนวนครที่ได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงมา 4 โรงงาน ที่เป็นผู้ใช้แรงงานทั่วไป โรงงานละ 100 คน และแรงงานที่เป็นระดับผู้นำแรงงานอีกโรงงานละ 4 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 416 คน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ชนิดปลายเปิด และปลายปิด

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามแจกให้กับผู้ใช้แรงงานทั่วไปทั้ง 4 โรงงาน โรงงานละ 100 ชุด รวมทั้งหมด 400 ชุด มีการตอบแบบสอบถามกลับมา 385 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.25 และมีการสัมภาษณ์แรงงานที่เป็นระดับแกนนำหรือระดับหัวหน้าแรงงานตามแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 16 คน คิดร้อยละ 100

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์

1.3 ผลการวิจัย จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

1) ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในเขตอุตสาหกรรมนวนครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่า มีสถานภาพสมรส โดยมีอายุระหว่าง 17-30 ปี มากที่สุด และมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากที่สุดรองลงมาคือมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2) ปัจจัยในด้านระยะเวลาทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาทำงานอยู่ระหว่าง 42 -48 ชั่วโมง/สัปดาห์ รองลงมาคือทำงานอยู่ระหว่าง 49 – 60 ชั่วโมง/สัปดาห์

3) ปัจจัยในด้านค่าจ้าง/ค่าแรง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร มีรายได้หรืออัตราค่าจ้างแรงงานอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาท/เดือน มากที่สุด รองลงมาคือมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน

1.3.2 ผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน พบว่า ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าปัจจัยด้านค่าจ้าง/ค่าแรง มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 81.25) รองลงมาคือปัจจัยด้านสถานะส่วนบุคคล (ร้อยละ 68.75) และลำดับสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ปัจจัยด้านระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 56.25) โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแรงงานระดับผู้นำแรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้น ได้ให้ความคิดเห็นต่อทุกปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการขึ้นค่าจ้างหรือค่าแรงงานให้เกิดความเป็นธรรมกับแรงงานมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการลดเวลาทำงานของแรงงานลง เพื่อให้แรงงานมีเวลาในการทำกิจกรรมอย่างอื่น และรัฐควรมีการจัดการในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับประชาชน (แรงงาน-ผู้เขียน) มากกว่าที่เป็นอยู่และมีความต่อเนื่อง

1.3.3 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

1) ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน พบว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า สื่อสารมวลชนมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 70.6)

โดยกลุ่มตัวอย่างนั้นมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากที่สุดคือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 88.8) รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 7.0) ส่วนสื่อที่ผู้ใช้แรงงานเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุดคือ นิตยสาร/วารสาร (ร้อยละ 0.3)

2) *ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง* พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการสื่อสารมวลชนมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.4) โดยการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองทุกวันที่มาจากสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 79.7) รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 32.5)

3) *ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง* พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน (ร้อยละ 69.9) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลาง

4) *ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง* พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.6) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากตนมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำที่อันเนื่องมาจากการแสดงบทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองที่สนองตอบต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของผู้ใช้แรงงานได้ จะมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมาคือในระดับมาก

5) *ปัจจัยด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน* พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 76.9) โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากกฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด รองลงมาคือในระดับปานกลาง

6) *ปัจจัยด้านขนาดของสถานประกอบการ* พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการ/โรงงานมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ระหว่างเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจกับไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 50.9) มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายิ่งขนาดสถานประกอบการมีจำนวนแรงงานมาก ระดับของการมีส่วนร่วมก็จะ

มาก หากขนาดของสถานประกอบการมีจำนวนแรงงานน้อย ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะน้อยลง

7) *ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง* พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (ร้อยละ 72.5) ส่วนระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีผลมาจากปัจจัยในด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด รองลงมาคือระดับปานกลาง

1.3.4 *ผลการทดสอบสมมติฐาน* พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกนั้นมีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคืออยู่ในระดับปานกลาง

1.3.5 *ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน* พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงของแรงงานให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ อยากให้นายจ้างลดเวลาทำงานต่อวันของแรงงาน เพื่อให้มีเวลาพักผ่อนหรือร่วมทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้มากขึ้น อยากให้นายจ้างจัดสวัสดิการให้กับแรงงานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพที่ดีกว่าเป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้รัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร

ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้วว่า ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรมนวนครนั้น ประกอบด้วยปัจจัยในด้านสถานะส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านระยะเวลาทำงาน และปัจจัยด้านค่าจ้างหรือค่าแรงนั้น มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้แรงงานทั้งระดับแรงงานทั่วไป และระดับผู้นำแรงงานมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การที่ผู้ใช้แรงงานมีรายได้จากการทำงาน หรือได้ค่าจ้างค่าแรงงานต่ำ ในขณะที่ค่าครองชีพของแรงงานนั้นถีบตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้แรงงานต้องมีภาระค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้น จึงมีผลต่อแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานโดยตรงที่ต้องหารายได้เพิ่มขึ้น ด้วยการทำงานนอกเวลาหรือทำงานล่วงเวลา (Over Time) เพื่อที่จะได้ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นให้เพียงพอกับรายจ่าย นี่จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เพราะเวลาส่วนใหญ่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ใช้แรงงานนั้นหมดไปกับการให้เวลากับการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ตนทำงานอยู่นั่นเอง และจากการศึกษาที่พบคือระดับการศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่อยู่นั้นอยู่ในระดับมัธยมศึกษา

จึงนับเป็นปัญหาหนึ่งที่ประชาชนในสังคมไทยต้องตกอยู่ในสภาพการณ์ดังกล่าว คือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาค่ำและไม่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เพราะระบบการศึกษาของไทยไม่สามารถที่จะกระจายเข้าไปสู่สังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่สามารถที่จะรู้เท่าทันผู้ที่ได้รับการศึกษาคดี จึงถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผลประโยชน์ที่คอยแสวงหาประโยชน์จากจุดอ่อนหรือจุดด้อยที่มีอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่ไยดี หรือไม่เคยคิดว่าประชาชนจะเดือดร้อนหรือทุกข์สุขอย่างไร และทำให้ประชาชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมในทุกภาคส่วนไม่สามารถที่จะยกระดับชนชั้นทางสังคมได้เหมือนกับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาที่ดี หรือพวกนายทุนหรือชนชั้นกระฎุมพี ที่ปัจเจกชนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าและสามารถยกระดับชนชั้นทางสังคมได้ง่ายกว่า ประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาค่ำที่เป็นแรงงานในทุกภาคส่วนของไทย (สมชาย ตระการกิริติ 2530: 2)

หากเราต้องการให้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น เราควรมีการแก้ไขในปัจจัยในด้านที่กล่าวมาแล้วให้ได้ คือต้องมีการกำหนดค่าจ้างแรงงานของผู้ใช้แรงงานให้เหมาะสมกับค่าครองชีพของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีเวลาในการดำเนินกิจกรรมในด้านอื่นๆ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพราะหากรายได้ของผู้ใช้แรงงานเพียงพอต่อรายจ่ายในชีวิตประจำวัน ผู้ใช้แรงงานก็ไม่จำเป็นต้องทำงานนอกเวลาหรือทำงานล่วงเวลามาก ผู้ใช้แรงงานก็จะมีเวลามากขึ้น หรือผู้ใช้แรงงานสามารถที่จะยกระดับสถานะทางสังคมของตนได้มากขึ้น

แต่ที่ผ่านมามาสังคมไทยอยู่ในเส้นทางการพัฒนาในระบบทุนนิยม โดยเฉพาะความพยายามเน้นย้ำอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากการมีกฎหมายส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการ

อุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 เป็นต้นมา แนวทางพัฒนาดังกล่าวทำให้มีการขยายตัวของทุนเพิ่มมากขึ้น เมื่อทุนขยายแรงงานก็ขยายเสมือนหนึ่งหัวก้อยของเหรียญ โดยที่แรงงานต้องยังชีพอยู่ด้วยการขายพลังแรงงานตาม โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ สภาพแรงงานโดยทั่วไปได้ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพการดำรงชีพ ในสภาพการกดค่าจ้างแรงงานพิจารณาในทางทฤษฎี ก็คือการถูกขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน นอกจากนี้แรงงานยังต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่อันตรายทั้งต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาในทางทฤษฎี ก็คือ การถูกกดขี่จากระบวนการผลิต (สมชาย ตระการเกียรติ 2530: 1)

และจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานทั้งปัจจัยในด้านข้อมูลส่วนบุคคล ค่าจ้างแรงงาน และระยะเวลาในการทำงานนั้น ปัจจัยในด้านต่างๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ โสภณ ตันตขุณห์ ศึกษาพบว่า ผู้ใช้แรงงานมีทัศนคติความคิดเห็นที่เป็นไปในลักษณะเป็นประชาธิปไตยพอสมควรแล้วนั้น แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่จะผลักดันผู้ใช้แรงงานให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมทางการเมือง การศึกษา และเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้มิได้ส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างเพียงพอ ถึงแม้ทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่อการเมือง อาทิ กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็ตาม แต่บางครั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ก็ไม่ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ใช้แรงงานเสื่อมศรัทธาและเบือนหน้า จนเป็นผลให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานอยู่ในระดับต่ำ (โสภณ ตันตขุณห์ 2520 : 143)

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การที่ผู้ใช้แรงงานจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากหรือน้อยนั้น ปัจจัยภายนอกนั้นมีส่วนอย่างยิ่งในการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าว จากผลการวิเคราะห์ในเรื่องปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงานนั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ได้แก่

2.2.1 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร และสื่อมวลชน จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานจากสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพราะว่่าสื่อมวลชนนั้นสามารถที่จะสื่อสารข่าวสารทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ไปได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข่าวสารได้โดยไม่ได้เสียค่าใช้จ่าย หรือมีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข่าวสารน้อยมากเมื่อเทียบกับการเข้าถึงสื่ออย่างอื่น หากสื่อมวลชนสามารถสื่อสารหรือนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้

แรงงานหรือประชาชนทั่วไป มีความเป็นกลาง ตรงไปตรงมา ผู้ที่รับข่าวสารหรือผู้ใช้แรงงานที่รับข่าวสารจากสื่อก็จะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น ไม่ว่าเรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองนั้น จะมีผลกระทบต่อตนเองมากน้อยหรือไม่ และผลกระทบนั้นจะส่งผลดีหรือร้ายกับตนหรือกลุ่มของตนมากน้อยเพียงใด หากการรับสื่อของผู้ใช้แรงงานนั้นมีการรับอยู่ตลอดเวลาหรือมีความสม่ำเสมอ ผู้ใช้แรงงานก็จะมีความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น หากมีเรื่องใดมีผลกระทบไปในแนวทางที่เป็นผลร้ายกับผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตนเอง ก็จะนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์หรือการรวมกลุ่มกันขึ้น และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานจากสื่อมวลชนก็สามารถที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานสามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมาในกลุ่มของตนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lawrence A. Scaff กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 2 แนวทาง กล่าวคือ แนวทางที่หนึ่งอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะการกระทำเพื่อเป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย ซึ่งจะเน้นให้ความเกี่ยวพันของอิทธิพลและอำนาจเป็นการแบ่งปันอำนาจทางการเมือง การเมืองในที่นี้จึงเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางอำนาจอันทรงคุณค่า ในขณะที่แนวที่สองได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการปฏิสังสรรค์ ซึ่งเน้นความคิดในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม เป็นผู้ตระหนักตนในฐานะพลเมืองที่จะต้องมีส่วนร่วมได้รับความเป็นธรรม และมีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อส่วนรวมในฐานะพลเมืองดี การเมืองในแนวทางนี้จึงเป็นชุดของกิจกรรมและความสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของสังคม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม และกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน (สุจิต บุญบงการ 2546: 201) และในกรณีเดียวกันแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ปริญญา เทวานฤมิตรกุล เห็นว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียกกระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง และในการตัดสินใจในระดับต่างๆ มากขึ้น มิใช่ว่าประชาชนจะสามารถทำได้เพียงเลือกตั้งอย่างเดียว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เช่น การเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของการบริหารจัดการประเทศ โดยผู้ทำหน้าที่แทนประชาชน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลแก่ผู้ทำหน้าที่แทนประชาชนซึ่งขาดประสิทธิภาพ บกพร่องต่อหน้าที่ หรือไม่สุจริต แล้วแต่กรณี (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล 2541: 60)

ซึ่งการที่สื่อมวลชนสามารถที่จะทำหน้าที่ของตนเองอย่าง

ตรงไปตรงมา ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์ ไม่ถูกครอบงำจากอำนาจของรัฐบาลหรือการบิดเบือนข่าวสารหรือความจริงจากอำนาจรัฐ ก็จะทำให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง จนนำมาสู่การตัดสินใจในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองของผู้ใช้แรงงานได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล หรือการรวมกลุ่มกันเสนอข้อเรียกร้องในเรื่องต่างๆ ต่อรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

2.2.2 ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง สถาบันทางการเมืองนั้นถือได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ และมีส่วนต่อพัฒนาการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมืองสามารถแยกวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1) **สถาบันรัฐธรรมนูญ** รัฐธรรมนูญถือได้ว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองของประเทศไทย หรือที่เรียกกันว่ากฎหมายแม่บท ที่ประชาชนทุกคนต้องเคารพกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญร่วมกัน และอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมจึงจะทำให้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ หากกฎหมายไม่สามารถคุ้มครองประชาชนทุกคนได้อย่างเท่าเทียม ก็อาจมีส่วนต่อการไม่กล้าที่จะออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนทั่วไปได้เช่นกัน กล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้ทุกประเทศที่เป็นเอกราชต่างมีรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักและแนวทางในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือกันว่ารัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการที่จะอำนวยความสะดวกให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้จำกัดอำนาจของรัฐบาลไว้ในรัฐธรรมนูญ และขณะเดียวกันได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ (อานนท์ อาภาภิรม 2545: 57) แต่อย่างไรก็ตามหากต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นกฎหมายรัฐธรรมนูญก็มีส่วนสำคัญอย่างมาก

2) **สถาบันนิติบัญญัติ** สถาบันฝ่ายนิติบัญญัตินี้มีหน้าที่สำคัญโดยตรงในการออกกฎหมาย ซึ่งเป็นกลไกและเครื่องมือในการบริหารและการปกครองประเทศ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่คุ้มครองรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน อนึ่งสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติในระบบรัฐสภา (Parliamentary Government) ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่หรือการบริหารของสถาบันฝ่ายบริหารด้วย เช่น ให้ความเห็นชอบในนโยบายของรัฐบาล ควบคุมการใช้จ่ายเงินและระบบการภาษีอากรของรัฐบาล การตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร รวมทั้งทำหน้าที่ในการไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร ได้แก่ รัฐมนตรีรายบุคคลหรือคณะรัฐมนตรีทั้งคณะก็ได้ (อานนท์ อาภาภิรม 2545: 67) ความสำคัญของสถาบันนิติบัญญัตินั้น หากกระทำตามบทบาทหน้าที่จนได้รับความไว้วางใจจากประชาชนก็จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาต่อสถาบันดังกล่าว และประชาชนก็สามารถที่จะไว้วางใจได้ในเมื่อต้องการที่จะยื่นเสนอข้อเรียกร้องความต้องการของ

คนหรือกลุ่มคนอาจจะโดยผ่านตัวแทน เช่นการยื่นข้อให้มีการแก้ไขกฎหมายแรงงานหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานในเรื่องค่าจ้างหรือสวัสดิการของแรงงานให้เกิดความเป็นธรรม ซึ่งนี่ก็คือส่วนหนึ่งหรือทางหนึ่งของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน แต่ถ้าหากแรงงานเห็นว่าการยื่นข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องใดไปแล้วสถาบันนิติบัญญัติไม่สนองตอบต่อข้อเรียกร้องนั้นได้ หรือในทางกลับกันนั้นกลับไปทำให้แรงงานหรือผู้ใช้แรงงานเสียเปรียบต่อนายจ้างหรือนายทุนเพราะความไม่โปร่งใสของสถาบันนิติบัญญัติ ผู้ใช้แรงงานก็อาจจะเบี่ยงเบนทางการเมืองซึ่งมีสาเหตุมาจากสถาบันทางการเมืองไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับกลุ่มของตนได้ ก็อาจจะมีส่วนต่อการตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

3) *สถาบันฝ่ายบริหาร* ฝ่ายบริหารนั้นมีความสำคัญต่อการนำกฎหมายไปบังคับใช้ในการปกครองและการบริหารประเทศโดยรวม จะเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลก็ได้ ดังที่อานนท์ อาภาภิรม สรุปไว้ว่า ฝ่ายบริหารมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและรับผิดชอบในการปกครองทั่วไป กล่าวได้ว่าฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายที่มีบทบาทมากในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองทั้งหมด ความหมายของคำว่า “ฝ่ายบริหาร” นั้นตรงกับคำว่า “Executive” ซึ่งหมายถึงคณะบุคคลหรือตัวบุคคลซึ่งมีหน้าที่นำกฎหมายไปใช้ ในบางประเทศมีคณะบุคคลจำนวนมาก บางประเทศประกอบด้วยบุคคลจำนวนไม่มาก และในบางประเทศโดยเฉพาะที่ใช้ระบบเผด็จการรวบยอดอำนาจอำนาจฝ่ายบริหารอยู่ที่คนเพียงคนเดียว (อานนท์ อาภาภิรม 2545: 73) สำหรับประเทศไทยที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตย จะมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และคณะรัฐมนตรีเป็นผู้รับนโยบายจากนายกรัฐมนตรีนำไปปฏิบัติ ดังนั้นการที่สถาบันฝ่ายบริหารจะสามารถได้รับความไว้วางใจจากประชาชนจนประชาชนเกิดความเชื่อมั่นได้หรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับผลงานของคณะรัฐมนตรีที่มีนายกรัฐมนตรีคอยกำกับอีกทีหนึ่ง โดยเฉพาะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับผู้ใช้แรงงานหากฝ่ายบริหารสามารถคัดสรรบุคคลที่จะเข้ามาบริหารงานในตำแหน่งดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ตรงกับสายงานที่ได้รับมอบหมาย และมีระบบระเบียบการทำงานที่ตรงไปตรงมา จนสามารถสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ใช้แรงงาน สามารถแก้ปัญหาให้กับแรงงานได้ในระดับที่แรงงานพึงพอใจเมื่อมีการเสนอข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลหรือต่อตัวรัฐมนตรีโดยตรง จนนำมาสู่ความไว้วางใจในรัฐบาล หรือตัวรัฐมนตรีว่าการ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งหรือปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถทำให้ผู้ใช้แรงงานมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมาก แต่หากการคัดสรรบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะเข้ามาเป็นฝ่ายบริหารได้คนที่ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ที่ตรงกับสายงานที่รับผิดชอบ หรือการเล่นพรรคเล่นพวกโดยมีการกดดันขอตำแหน่งรัฐมนตรีจากกลุ่มนายทุนของพรรคเพื่อให้คนของตนให้ได้ตำแหน่ง โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถ และประสบการณ์

การบริหารงานอาจจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร หรือไม่เป็นที่พึงพอใจของประชาชนทั่วไป และอาจส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นไปได้เช่นกัน

ดังนั้น จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สถาบันฝ่ายบริหารมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4) สถาบันฝ่ายตุลาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นที่ตรงกันว่า ฝ่ายตุลาการมีส่วนต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของตน

ปัจจัยในด้านสถาบันทางการเมืองทั้ง 4 สถาบัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะห่วงโซ่หรือลูกโซ่กันที่สถาบันหนึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับสถาบันหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำให้สถาบันทางการเมืองมีความสำคัญและมีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนรวมทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วย เพราะหากนำตัวอย่างที่ยกมาว่าอ้างที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีความชอบธรรมนั้น เปลี่ยนมาเป็นกรณีการพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และคณะตุลาการศาลแรงงานตัดสินคดีที่มีลักษณะที่เข้าข้างฝ่ายนายจ้างเพราะมีเงินทุนมีฐานะทางสังคมที่เหนือกว่าลูกจ้าง รู้จักมักคุ้นกับผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอิทธิพลที่สามารถจะแทรกแซงการตัดสินใจได้ ผลการตัดสินสวนทางกับความเป็นจริงกับที่ผู้ใช้แรงงานคาดหวัง ก็จะทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่มีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อสถาบันศาลได้ ในที่สุดผู้ใช้แรงงานก็จะเบื่อหน่ายและไม่อยากจะทำอะไรในสิ่งต่างๆ เพราะอาจคิดว่าต่อสู้ไปก็ไม่สามารถจะสู้พวกนายจ้างหรือนายทุนได้ ผู้ใช้แรงงานก็จะไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ แม้แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

2.2.3 ผู้นำทางการเมือง จากผลการวิเคราะห์ในเรื่องผู้นำทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า ผู้นำทางการเมืองมีส่วนต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพราะผู้นำทางการเมืองนั้นเป็นตัวแทนของกลุ่มประชาชนที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง เมื่อผู้นำทางการเมืองสามารถแสดงบทบาทและสนองตอบต่อกลุ่มของตนเองได้ตามที่ตนต้องการผู้นำทางการเมืองผู้นั้นก็จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ประชาชนจะมีความเชื่อถือศรัทธาต่อตัวผู้นำ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือสนับสนุน แต่หากในทางกลับกันนั้นผู้นำทางการเมืองไม่มีความสามารถไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ผู้นำก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนอาจเสื่อมความนับถือศรัทธาในที่สุด ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเบรธ (Milbrath อ้างใน ประสิทธิ์ บุญลิขิต 2531: 14-15) ได้ประมวลแนวคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้โดยอธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพฤติกรรมสะสม กล่าวคือ บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมใด

กิจกรรมหนึ่ง มักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย ซึ่งพฤติกรรมสะสมที่ Milbrath กล่าวถึงนั้น หากเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้ใช้แรงงานหรือประชาชนจะมีความเชื่อถือศรัทธาต่อตัวผู้นำหรือไม่ก็น่าจะมีจากการได้รับรู้และการเห็นการแสดงออกด้วยบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองของคุณ และพฤติกรรมสะสมที่ว่านั้นจะนำมาสู่การตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.4 กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เห็นว่ากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานนั้นมีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะหากการที่รัฐบาลมีการตรากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับแรงงานมีส่วนได้ส่วนเสียผลประโยชน์ของตนนั้น จะต้องมีผลบวกหรือผลลบต่อแรงงานทั้งสิ้น หากการตรากฎหมายหรือพระราชบัญญัติขึ้นมาเป็นส่วนที่เป็นผลดีต่อแรงงานนั้นคงไม่มีการต่อต้านจากแรงงานแน่นอน แต่หากการตรากฎหมายเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ให้แก่นายทุนหรือนายจ้างและส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงาน ในด้านที่เสียเปรียบนายจ้าง การต่อต้านจากแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานต้องออกมาต่อต้านอย่างแน่นอน เช่น การที่นายทุนหรือนายจ้างต้องการได้กำไรมากขึ้นด้วยการลดต้นทุนด้านค่าจ้างแรงงาน จึงได้มีการติดต่อนักการเมืองที่มีอำนาจทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นให้มีการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ให้สามารถเปิดรับแรงงานต่างด้าวได้มากขึ้นกว่าเดิม และขยายเวลาในการต่อสัญญาแต่ละครั้งให้มีเวลาที่อยู่ทำงานในประเทศไทยได้ยาวนานมากกว่าเดิม เป็นต้น กฎหมายนี้หากผ่านการพิจารณาจากรัฐบาลก็จะส่งผลกระทบต่อแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ผู้ใช้แรงงานจะต้องตกงานเนื่องจากโรงงานหรือนายจ้างจ้างแรงงานต่างด้าวที่มีค่าแรงถูกกว่าแรงงานภายในประเทศ หรือหากผู้ใช้แรงงานต้องการทำงานในโรงงานที่เดิมของตนต้องรับค่าแรงเท่าที่นายจ้างกำหนด ฯลฯ จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่างที่ยกมานั้นเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นของกฎหมาย ที่หากมีการบัญญัติออกมาไม่เหมาะสมแล้วจะมีผลโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงานทั้งสิ้น และจะมีปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมาอีกมาก ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

2.2.5 ขนาดของสถานประกอบการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงานนั้นมีส่วนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือ การที่สถานประกอบการมีขนาดใหญ่มีคนงานมาก แรงงานมีการรวมกลุ่มกันเรียกร้องกดดันเรื่องผลประโยชน์จากรัฐบาลได้ง่าย และการรวมกลุ่มจะเป็นไปได้รวดเร็วและมีจำนวนมากกว่าสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ จุมพล หนีมพานิช เรื่ององค์ประกอบของสหภาพแรงงานต่อความสำเร็จ ที่ว่าในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานมีพัฒนาการทางการเมืองของกลุ่มต่อไปได้ กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานจะต้องมีปัจจัยใน

หลายด้านประกอบกันจึงจะสามารถเกิดกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือเกิดเป็นสหภาพแรงงานขึ้นมาได้ และการมีปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงานหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานเท่านั้น จึงจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ และสามารถจะใช้ปัจจัยต่างๆ ในการพัฒนาหรือสหภาพแรงงานของตนต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือสหภาพแรงงานสามารถสรุปได้ ดังนี้... ขนาดของกลุ่ม (Size) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลหรือผลกระทบต่อความสำเร็จในการที่จะทำให้กลุ่มได้รับสิ่งที่ต้องการ จากการศึกษาได้ค้นพบว่ากลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมากได้รับการคาดหวังว่าจะประสบหรือพบกับความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมากมีพลังมากกว่า เช่น ในกรณีของการเลือกตั้งไม่ว่าระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นกลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนมาก สามารถจะทำให้ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้พบกับความสำเร็จหรือไม่พบกับความสำเร็จก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้อำนาจในการต่อรองของกลุ่มในกรณีดังกล่าวก็ย่อมมีมาก เมื่ออำนาจในการต่อรองมีมากโอกาสที่กลุ่มจะพบกับความสำเร็จในสิ่งที่กลุ่มต้องการก็ย่อมมีมากไปด้วย

ดังนั้น การที่ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าขนาดของสถานประกอบการมีส่วนต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้น น่าจะหมายถึงการที่ผู้ใช้แรงงานจะสามารถรวมกลุ่มกันได้ง่าย กลุ่มสามารถรวบรวมสมาชิกได้มาก มีการสื่อสารหรือติดต่อกันได้ง่าย และรวดเร็วเพราะอยู่ในโรงงานเดียวกัน การรวมตัวกันได้ง่าย รวดเร็ว และมีจำนวนสมาชิกของกลุ่มที่มีปริมาณมากพอจะทำให้การเรียกร้องต่อผลประโยชน์ในเรื่องต่างๆ ของกลุ่มมีน้ำหนักมากขึ้น และมีความคาดหวังที่จะสำเร็จมากกว่า

2.2.6 การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ใช้แรงงานกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นมีส่วนสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่นด้วย เช่น หากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนรัฐบาลใหม่และมีแนวทางการบริหารด้านเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐบาลเก่า มีการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ไม่สอดคล้องกับของรัฐบาลที่ผ่านมา ก็จะเกิดปัญหาในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจได้ อาจทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ชะลอตัวหรือไม่เติบโต หรือมีแนวโน้มที่จะถดถอยกว่ารัฐบาลเก่า ก็จะทำให้เกิดผลกระทบกับสังคมโดยรวม เช่น การกำหนดนโยบายในการบริหารงานของรัฐบาลไม่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจของโลก ทำให้ประเทศไม่สามารถแข่งขันในด้านเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ ได้ ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ โรงงานอุตสาหกรรมไม่สามารถส่งออกได้ เพราะรัฐบาล ไม่ได้ส่งเสริมการส่งออกเหมือนกับรัฐบาลที่ผ่านมา โรงงานอุตสาหกรรมทนแบก

ภาระค่าใช้จ่ายค่าแรงงานไม่ไหวจำเป็นต้องปลดแรงงานหรืออาจต้องปิดโรงงาน ก็จะส่งผลให้แรงงานตกงาน ปัญหาดังกล่าวก็จะก่อให้เกิดปัญหาในด้านอื่นๆ ติดตามมา เช่น ผู้ใช้แรงงานที่ตกงานเนื่องมาจากเศรษฐกิจไม่ดีหางานใหม่ทำไม่ได้ไม่มีรายรับมีแต่รายจ่าย แรงงานเหล่านั้นบางส่วนอาจจะตัดสินใจก่ออาชญากรรม การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี ฯลฯ ดังนั้นปัจจัยในด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะโครงสร้างด้านใดเปลี่ยนแปลงไปอีกโครงสร้างหนึ่งก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย

ดังนั้น ปัจจัยในด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงเห็นว่ามีส่วนต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.3 ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ที่มีผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยในด้านต่างๆ มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและที่เกิดมาจากปัจจัยภายนอก ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การรวมกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง นั้นมีระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน เกิดมาจากปัจจัยในด้านต่างๆ ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น เรื่องเพศ การศึกษา สถานะสมรส ก็มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาสูง มีค่าจ้างแรงงานมากกว่า จะมีเวลามากกว่าจึงทำให้สามารถมีเวลากระทำกิจกรรมในเรื่องต่างๆ ได้มากกว่ารวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนแรงงานที่มีการศึกษาต่ำได้ค่าจ้างแรงงานต่ำมักไม่มีเวลาที่จะร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ เพราะต้องทำงานหนักและบางครั้งต้องทำงานล่วงเวลามากจน ไม่มีเวลาแม้จะได้ติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือไม่มีแม้เวลาที่จะพักผ่อนอย่างเพียงพอ จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในด้านปัจจัยภายในมีความแตกต่างกันได้

ส่วนในด้านปัจจัยภายนอกนั้นก็ยังมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแรงงานเช่นกัน ไม่ว่าจะปัจจัยในด้านสื่อสารมวลชน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ผู้นำ กฎหมาย หรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นั้นย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของแรงงานไม่มากนักน้อย เช่น หากแรงงานได้ติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือด้านเศรษฐกิจและสังคมจากสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ก็จะทำให้แรงงานสามารถเรียนรู้ วิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ สามารถรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะผลกระทบต่อตนเองหรือกลุ่มของตนเอง หากผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีผลต่อตนเองในด้านลบหรือไม่เป็นผลดี ก็จะสามารถติดต่อสื่อสารกันรวมตัวกัน เพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน

เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน เช่นหากแรงงานที่ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและรู้ว่าผู้นำทางการเมืองนั้นบริหารงานไม่เป็น ไม่มีความสามารถที่จะนำพาประเทศไปได้ตามที่พวกตนคาดหวังไว้ บริหารงานจนทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ กระทบต่อการดำรงชีวิตของตน หรือมีการเล่นพรรคเล่นพวก มีการโกงกินงบประมาณของแผ่นดิน ซึ่งได้มาจากการเก็บภาษีของประชาชน ประชาชนที่ได้ติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สื่อมวลชนก็เสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาไม่บิดเบือนข่าวสาร ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ ประชาชนอาจจะมีการรวมกลุ่มกันวิพากษ์วิจารณ์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น หรือมีการรวมกลุ่มกันประท้วงต่อต้านการกระทำในสิ่งที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ได้

ดังนั้น ปัจจัยภายนอกในด้านต่างๆ นั้น จึงมีส่วนสำคัญต่อการที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานที่จะตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่

2.4 ผลของการศึกษาข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุดตามเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.4.1 ขอให้มีการปรับขึ้นค่าจ้าง/ค่าแรงของแรงงาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าค่าจ้างแรงงานที่กำหนดโดยนายจ้างนั้นไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพเท่าที่ควรเพราะราคาของใช้อุปโภคบริโภคนั้นมีราคาสูง ทำให้ผู้ใช้แรงงานที่มีค่าแรงงานต่ำจำเป็นต้องทำงานล่วงเวลามากขึ้นเพื่อจะได้มีรายรับเพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องมาจากราคาสินค้าดังกล่าว

2.4.2 อยากให้นายจ้างลดเวลาทำงานต่อวันของแรงงาน โดยกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่า ในแต่ละวันนั้นผู้ใช้แรงงานพวกตนมักไม่ค่อยจะมีเวลาในการทำกิจกรรมในด้านอื่นๆ มากนัก เพราะในวันหนึ่งๆ ใช้เวลาอยู่กับการเดินทางไป-กลับ เวลาทำงานปกติ และการทำงานนอกเวลาหรือทำงานล่วงเวลา จึงทำให้แทบไม่มีเวลาได้ทำกิจกรรมอื่นๆ

2.4.3 อยากให้นายจ้างจัดสวัสดิการให้กับแรงงานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพที่ดีกว่าเป็นอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า โรงงานที่พวกตนทำงานอยู่ทางนายจ้างยังให้สวัสดิการแก่พวกตนยังไม่ดีพอ เช่น บางโรงงานมีรถรับส่งแรงงานแต่ก็ไม่ค่อยเพียงพอ เพราะบางที่รถหนึ่งคันแรงงานหรือพนักงานของโรงงานนั้นต้องขึ้นไปเบียดเสียดอัดกันอยู่บนรถเป็นเวลานานๆ กว่าจะรถจะเดินทางไปถึงโรงงาน หรือรถโดยสารที่รับส่งคนงานมีสภาพที่เก่าอาจจะไม่ปลอดภัยกับการเดินทางได้ ทำให้พนักงานมีปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและเสีสุขภาพจิต หรือโรงงานมีห้องพยาบาลแต่มีเตียงพยาบาลไม่เพียงพอหรือไม่สมดุลต่อจำนวนคนงาน ยารักษาไม่มีคุณภาพ หรือ โรงงานมีโรงอาหารที่มีขนาดเล็กมีที่นั่งรับประทานอาหารไม่เพียงพอต่อจำนวน

คนงาน ต่อเวลาหรือหาที่นั่งเป็นเวลานาน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้แรงงานที่ทำงานในโรงงาน ต้องการให้นายจ้างแก้ไขให้กับพนักงาน

2.4.4 ให้ออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานที่จะมีผลสนับสนุนให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือการตรากฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมกับแรงงานมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น การกำหนดอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่มีผลบังคับใช้จริงจัง เช่น รัฐบาลกำหนดค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลไว้ที่ 203 บาท/วัน (คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ(ฉบับที่ 2) เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2551) แต่นายจ้างบางแห่งหรือหลายๆ แห่งไม่จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและมีการลงโทษนายจ้างหรือโรงงานที่กระทำการละเมิดกฎหมายต้องได้รับการลงโทษจึงจะทำให้เกิดความชอบธรรมกับผู้ใช้แรงงานอย่างแท้จริง

2.4.5 การให้รัฐให้ความรู้ทางการเมืองกับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น อยากให้รัฐจัดหาเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้กับแรงงานเป็นประจำ เพราะบางครั้งแรงงานมีปัญหาและไม่เข้าใจว่าปัญหาที่ตนมีอยู่จะมีความเกี่ยวข้องกับรัฐหรือไม่อย่างไร ก็ไม่รู้จะไปปรึกษาใครได้ หากรัฐมีเจ้าหน้าที่เข้าไปให้คำปรึกษาหรือช่วยแนะแนวทางแก้ปัญหาให้กับผู้ใช้แรงงานได้อย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นการดีต่อแรงงานโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จากปัญหาที่ศึกษาพบผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผู้ที่ต้องการที่ทำการศึกษเกี่ยวกับความร่วมมือทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาปัจจัยมีการรวมกลุ่มของแรงงาน พัฒนาการของกลุ่ม เป็นอย่างไร และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร ที่จะทำให้กลุ่มได้รับการยอมรับจากแรงงานมากขึ้น

3.1.2 ศึกษาโครงสร้างของกลุ่มแรงงาน การบริหารจัดการภายในกลุ่มว่าเป็นอย่างไร และมีทิศทางในการที่จะทำให้กลุ่มแรงงานมีความเข้มแข็ง และสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ของการรวมกลุ่มได้อย่างยั่งยืน

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.2.1 ผู้ใช้แรงงาน ในการทำวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร ในครั้งนี้พบข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยที่น่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงาน หากแรงงานได้อ่านหรือศึกษาผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ทั้งประเด็นที่เกิดมาจากปัจจัยภายในและประเด็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก และนำเอาผลการวิจัยไปปรับใช้อย่างเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยเชื่อว่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงานและส่วนรวมได้

3.2.2 นายจ้างหรือผู้ประกอบการ การที่นายจ้างหรือผู้ประกอบการจะสามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างราบรื่นหรือประสบความสำเร็จได้นั้น นายจ้างต้องมีความเข้าใจ รับผิดชอบต่อความเป็นไปในการดำรงชีพของแรงงาน ต้องมีความเห็นอกเห็นใจ ดูแลทุกข์สุข หรือมีความยุติธรรมกับแรงงาน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในที่ต่างๆ อีกทั้งทำให้มีกำลังใจในการทำงานให้กับนายจ้างหรือผู้ประกอบการมากขึ้น การเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำ ในขณะที่เดียวกันการเพิ่มค่าแรงตามประสิทธิภาพของแรงงานก็ควรทำควบคู่กันไปด้วย

ดังนั้นนายจ้างหรือผู้ประกอบการจึงควรจะทำการศึกษาและอาจนำผลการวิจัยนี้ไปจัดทำแผนในการปรับใช้อย่างเหมาะสมกับโรงงานหรือสถานประกอบการของตน

3.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.3.1 ผู้ใช้แรงงาน ในผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ยังมีความสนใจต่อการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าทางใดก็ตาม แต่ผู้ใช้แรงงานจากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้แรงงานยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานมักเป็นแรงงานในระดับผู้นำแรงงาน ซึ่งที่จริงแล้วกฎหมายแรงงานหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานนั้นมีส่วนสำคัญต่อตัวของแรงงานหรือผู้ใช้แรงงานเอง ดังนั้นหากผู้ใช้แรงงานได้อ่านหรือศึกษากฎหมายและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน และทำความเข้าใจจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ใช้แรงงานในการยื่นข้อเรียกร้อง ข้อเสนอ หรือเรื่องอื่น ๆ ต่อนายจ้างหรือรัฐบาล

3.3.2 กฎหมายและผู้ออกกฎหมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่าจะมีการแก้ไขระเบียบวิธีหรือขั้นตอนการพิจารณากรณีพิพาทระหว่างนายจ้างและแรงงานให้มีความกระชับมากขึ้น ลดขั้นตอนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการพิพาทแรงงานให้สั้นลง เพราะหากการพิจารณาคดีมีความยาวนานยืดเยื้อมาก ขั้นตอนมาก จะไม่เป็นผลดีต่อแรงงาน เพราะผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้น้อยจากการขายแรงงานเท่านั้น หากหยุดงานหรือไม่สามารถทำงานได้

เนื่องจากเกิดกรณีฟ้องร้องกับนายจ้างอยู่ แรงงานก็ยอมเดือดร้อนจากการขาดรายได้ และในระหว่างต่อสู้คดี แรงงานอาจต้องกู้หนี้ยืมสิน หากฝ่ายแรงงานเป็นผู้แพ้คดีต่อนายจ้าง แรงงานอาจถูกให้ออกจากงาน เป็นผู้ที่ตกงานมีหนี้สิน ปัญหาต่าง ๆ จะตามมาอีกมาก ซึ่งอาจเป็นกรณีศึกษาที่ทำให้แรงงานคนอื่นๆ ไม่กล้าที่จะฟ้องร้องนายจ้าง นี่คือนิสัยที่ทำให้แรงงานขาดความมั่นใจ และในกรณีของผู้ออกกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานนั้นผู้วิจัยขอเสนอว่าน่าจะมีบุคคลที่มาจากพรรคการเมืองของรัฐบาล โดยการคัดสรรบุคคลที่มาจากตัวแทนแรงงาน ตัวแทนนายจ้างหรือผู้ประกอบการ นักรัฐศาสตร์ นักกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชน ในสัดส่วนที่เท่ากัน เพื่อมาทำหน้าที่ในการร่างกฎหมาย แล้วส่งให้รัฐสภาพิจารณาออกเป็นกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานต่อไป

3.3.3 นายจ้างหรือผู้ประกอบการ กรณีของนายจ้างหรือผู้ประกอบการนั้น หากนายจ้างเปิดใจรับฟังปัญหาของผู้ใช้แรงงานมากกว่าที่ผ่านมา ปัญหาความขัดแย้งหรือกรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างนายจ้างและแรงงานก็น่าจะลดลง ในโรงงานที่เกิดกรณีพิพาทแรงงานบ่อยๆ นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการที่แรงงานเห็นว่าตนเองได้รับค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการที่ไม่เป็นธรรมจากนายจ้าง หากนายจ้างกำหนดเป็นนโยบายของสถานประกอบการได้ เช่น การกำหนดให้แรงงานรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละแผนกและส่งตัวแทนของแรงงานมาร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางช่วยกันแก้ไขกับนายจ้างหรือตัวแทนที่นายจ้างมอบอำนาจในการตัดสินใจแทนนายจ้างได้ อาจจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่แน่นอนในแต่ละเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง ถ้านายจ้างหรือผู้ประกอบการปฏิบัติได้ ปัญหาที่มีหรือเกิดขึ้นในสถานประกอบการหรือโรงงานนั้นๆ จะได้รับการแก้ไขได้ทันทั่วถึง หรือผ่อนหนักเป็นเบา ประสิทธิภาพของแรงงานก็จะไม่ถูกลดทอนลงไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล สมวิเชียร (2514) *วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง* ในวรรณ ไวยากร :

รัฐศาสตร์ พระนคร ไทยวัฒนาพานิช

กระทรวงแรงงาน (2552) *อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ*

กรุงเทพมหานคร กระทรวงแรงงาน

จุมพล หนีมพานิช (2545) *กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____ . (2545) *พัฒนาการเมืองไทย: อำมาตยาธิปไตย ธนาธิปไตย หรือ*

ประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โชคชัย สุทธาวศ (2539) *แรงงานสัมพันธ์ไทย : การสร้าง - พัฒนาทฤษฎีและการปฏิรูป*

กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

_____ . (2549) “แรงงานกับการเมือง : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศ

กับทางเลือกสำหรับประเทศไทย” รายงานวิจัยของคณะอนุกรรมการว่าด้วย

การศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักการ และ แนวคิดการบริหารแรงงาน คณะกรรมการการ

แรงงานและสวัสดิการสังคม วุฒิสภา สนับสนุนทุนวิจัยโดยวุฒิสภา

เดชะ สิทธิสุทธิ (2541) “การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในเมืองท้องถิ่น :

ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มสันติธรรมในเทศบาลเมืองนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญา

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำริห์ เรื่องสุธรรม (2544) *ขบวนการแรงงานไทยในการต่อต้านญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2*

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุภาพใจ

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม* พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี สถาบันพระปกเกล้า

นพดล สุคนชวิท (2539) “พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ”

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- นาตาชา วศินดิกล (2540) “โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเมืองพัทยา”
 วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นาลินี ศรีกสิกุล (2536) “การมีส่วนร่วมของลูกค้ำในสถานประกอบการ : ศึกษาในอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิคม จันทร์วิฑูร (2544) *แรงงาน : 35 ปี บนเส้นทางการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ*
 กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2548) *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม* พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี สถาบันพระปกเกล้า
- ประสิทธิ์ บุญลิขิต (2531) “การศึกษาวิจัยเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย อ.เวียงชัย จ. เชียงราย” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2541) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง” *วารสารกฎหมายปกครอง* เล่ม 17 ตอน 2 (สิงหาคม) : 57-81
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท” รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรพันธุ์ สุวรรณยุดะ (2535) “การรักษาอำนาจของกลุ่มการเมือง ในระบบการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มการเมือง "พลังสังคม" ในเทศบาลเมืองสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต รัฐศาสตร์ (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรวิทย์ เจริญเลิศ และ นภาพร อติวานิชยพงศ์ (2546) *การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*
 กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2521) “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทย: การศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาระดับปริญญาโท ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์”
 วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมควร ชันเงิน (2533) “แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล อำเภอประเหลียน จ.ตรัง”
 วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมคิด บางโม (2550) *แรงงานสัมพันธ์และรวมกฎหมายแรงงาน* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
 สำนักพิมพ์ยูเอ็นดีไอ
- สมชาย ตระการกิริติ (2530) “ความแปลกแยกของแรงงานในอุตสาหกรรมไทย” วิทยานิพนธ์
 ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิต
 พัฒนบริหารศาสตร์
- สุจิต บุญบงการ (2537) *การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน* กรุงเทพมหานคร
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โสภณ ต้นทฤษฎ์ (2520) “กรรมกรกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประเทศไทย”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาคสอง ทางรัฐศาสตร์ ลักษณะวิชา การปกครองภาคพิศดาร
 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2551) *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ที่ราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2551* รายงานลักษณะกำลังแรงงาน การมีส่วนร่วมใน
 กำลังแรงงาน กำลังแรงงานที่ผู้มีงานทำ ลักษณะของกำลังแรงงานที่ว่างงาน พิมพ์
 ที่สำนักพิมพ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- อนง เหล่าธรรมทัศน์ (2542) *ประชาสังคมในมุมมองตะวันตก : อ่านและสอนที่* จอห์น ฮอบกินส์
 กรุงเทพมหานคร สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม
- อานนท์ อาภาภิรม (2545) *รัฐศาสตร์เบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์

Almond, Gabriel A. (1956) *Comparative Political System*. Illinois: Free Pres.

Milbrath, Lester W. (1965) *Political Participation*. Chicago: Rand McNally.

William, T.Bluhm. (1974) *Idea and Attitudes: Modern Political Culture*. New Jersey: Prentice-Hall.

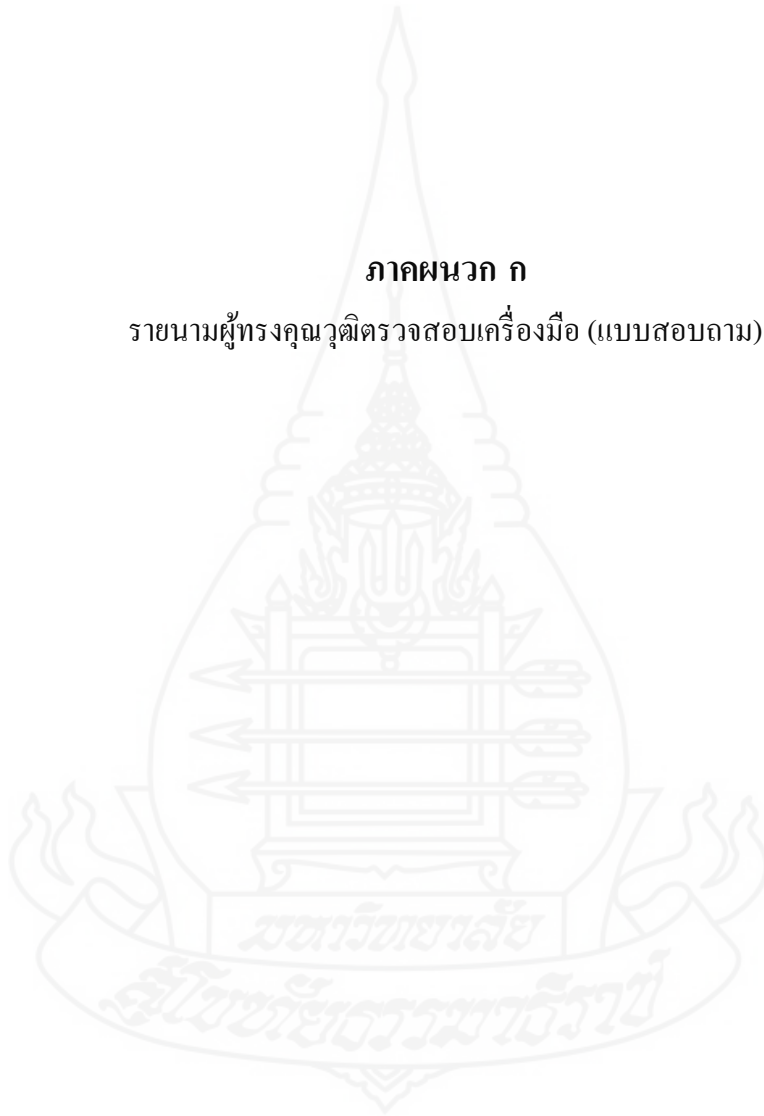
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

1. ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช

สถานที่ทำงาน อาจารย์พิเศษระดับปริญญาเอกด้านการสื่อสารทางการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ (ค.บ.) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2513
- ปริญญาโทด้านสังคมวิทยา (ศค.ม.) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2517
- ปริญญาโททางด้านการปกครอง (ร.ม.) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2521
- ปริญญาเอกทางด้านการปกครอง (ร.ค.) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2529

ประสบการณ์หรือความชำนาญ

ได้เข้าทำงานที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2522 โดยมาเป็นอาจารย์ สาขาวิทยาการจัดการ ต่อมาได้โอนมาเป็นอาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ เคยดำรงตำแหน่งทางบริหาร มาหลายตำแหน่ง อาทิ รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ (คณบดี) รักษาการแทนผู้อำนวยการวิจัยและสถาบัน รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน และรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2. ชื่อ รศ.วิทยากร เชียงกุล

ประวัติการศึกษา

2503-2508	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย	มัธยมปลาย	ประกาศนียบัตร
2508-2512	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปริญญาตรี	ศบ. (เกียรตินิยม)
2520	ILO INTERNATIONAL CENTRE FOR TRAINING ADVANCED TECHNICAL AND VOCATIONAL TRAINING, TURIN, ITALY	TRAINING METHODOLOGY FOR TRADE UNION	INSTRUCTORS CERTIFICATE
2523-2525	INSTITUTE OF SOCIAL STUDIES, THE HAGUES, NETHERLANDS	ปริญญาโทด้านพัฒนาสังคม	MSc. (DEVELOPMENT STUDIES)
2533, 2534	ไปปฏิบัติงานที่สหรัฐอเมริกา และยุโรปตะวันตก ครั้งละ 3 สัปดาห์ ในฐานะผู้อำนวยการประจำ คณะกรรมการการคลัง การเงิน การธนาคาร และสถาบันการเงิน ประจำสภา ผู้แทนราษฎร		

ประวัติการทำงาน

2512-2515	บริษัท ไทยวัฒนาพานิช	นักวิชาการ/นักเขียน
2515-2525	ฝ่ายวิจัยและวางแผน ธนาคารกรุงเทพฯ	เศรษฐกร/นักเขียน
2525-2531	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อาจารย์
2531	หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ	บรรณาธิการบริหาร
2531-2534	ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสำนักกรรมการ ผู้จัดการ(ดูแลงานด้านการวิจัยและวางแผน)
2534-2538	มหาวิทยาลัยรังสิต	รองอธิการบดี และ ผู้อำนวยการสำนักงานวางแผนและพัฒนา
2538-2540	มหาวิทยาลัยรังสิต	คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ผู้อำนวยการสำนักงานวางแผนและพัฒนา คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2540-2546	มหาวิทยาลัยรังสิต	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ และอาจารย์สาขาวิชาเศรษฐกิจและสังคม
2546 – ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยรังสิต	คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ตำแหน่งทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

งานอื่น ๆ

- ผู้อำนวยการ ประจำคณะกรรมการการคลังการธนาคาร และสถาบันการเงิน
ประจำสภาผู้แทนราษฎร (2532-2534)
- กรรมการสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (2525-2527, 2532-2534)
- บรรณาธิการวารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2524-2525)
- นักเขียนคอลัมน์ประจำหนังสือพิมพ์หลายฉบับ (2517-2540)
- ผู้บรรยายพิเศษ มหาวิทยาลัยและองค์กรสาธารณะต่างๆ

เกียรติคุณ

- รางวัลภูมิพล สำหรับนักศึกษาที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้คะแนนสูงสุด 3 คนแรก
- รางวัลนักเขียนบทความดีเด่น กองทุนอายุมงคลโสณกุล ปี 2536
- รางวัลศรีบูรพา ประจำปี 2541
- รางวัลอาจารย์ดีเด่นด้านการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยรังสิต ปี 2549

- ศิษย์เก่าดีเด่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 72 ปี ของมหาวิทยาลัย ปี 2549

3. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ

สถานที่ทำงาน รองคณบดีฝ่ายบริหาร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี คณะนิเทศศาสตร์ (นศ.บ.) สาขาวิชาการกระจายเสียง (เกียรตินิยม อันดับ 2) จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2533
- ปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ (ศศ.บ.) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองจาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2537
- ปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ (นศ.ม.) สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2535
- ปริญญาเอก คณะนิเทศศาสตร์ (นศ.ด.) สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2546

ประสบการณ์หรือความชำนาญ

1. ดำรงตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายบริหาร และอาจารย์ประจำ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต – ปัจจุบัน
2. รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (ปี 2536 -2541)
3. อาจารย์พิเศษคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ปี 2535 -2540)
4. Creative รายการสารคดี บริษัท ยูไนเต็ดคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (ปี 2533)

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง : แบบสอบถามชุดนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท
คณะรัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอความ
ร่วมมือจากท่านในการตอบข้อมูลตามความเป็นจริง เพื่อประเมินในการทำวิจัยต่อไป

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 39 ข้อ

ตอนที่ 1 ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

ผู้วิจัยขอขอบคุณในการที่ท่านได้ช่วยให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในครั้งนี้

(นายพิบูลย์ อรุณสันติโรจน์)

ตอนที่ 1 ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ข้างหน้าข้อความให้ตรงกับ
ความเป็นจริงของท่านและเติมตัวเลขหรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

1. อายุ.....ปี

2. เพศ ( ) 1.ชาย ( ) 2.หญิง

3. สถานภาพ

( ) 1.โสด ( ) 2.สมรส ( ) 3.หย่าร้าง ( ) 4.หม้าย

4. ระดับการศึกษา

( ) 1.ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษา ( ) 3.ปวช.หรือเทียบเท่า

( ) 4.ปวส.หรือเทียบเท่า ( ) 5.ปริญญาตรี ( ) 6.สูงกว่าปริญญาตรี

5. อัตราค่าจ้างต่อเดือนที่ได้รับ

( ) 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท ( ) 2. 10,001-20,000 บาท

( ) 3. 20,001-30,000 บาท ( ) 4. 30,001-40,000 บาท

( ) 5. 40,001 บาทขึ้นไป

6. ระยะเวลาทำงาน (ชั่วโมง/สัปดาห์)

( ) น้อยกว่า 42 ชั่วโมง ( ) 42-48 ชั่วโมง ( ) 49-60 ชั่วโมง ( ) 61-72 ชั่วโมง ( ) 73-84 ชั่วโมง

ตอนที่ 2. ปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ปัจจัยด้านสื่อมวลชน คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ( ) ลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงที่ท่านได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

7. ท่านเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนใดมากที่สุด

- ( ) โทรทัศน์ ( ) วิทยุ ( ) นิตยสาร,วารสาร
( ) หนังสือพิมพ์ ( ) อินเทอร์เน็ต ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

8.ท่านเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนต่างๆบ่อยครั้งเพียงใด

ข้อที่	สื่อ	ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน				
		ทุกวัน	2-3ครั้ง/ วัน	สัปดาห์/ ครั้ง	2-4สัปดาห์ ต่อครั้ง	ไม่เคยรับ
1	โทรทัศน์					
2	วิทยุ					
3	หนังสือพิมพ์					
4	นิตยสาร,วารสาร					
5	อินเทอร์เน็ต					

2.2 ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย () ลงในช่องว่างที่ตรงกับความจริงของท่าน

ข้อที่	สื่อ	ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง				
		ทุกวัน	2-3ครั้ง/ วัน	สัปดาห์/ ครั้ง	2-4สัปดาห์ ต่อครั้ง	ไม่เคยรับ
9	การสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว					
10	การสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองกับเพื่อนร่วมงาน					
11	การฟังอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องการเมืองจากสถานที่ต่าง ๆ					

ข้อที่	สื่อ	ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง				
		ทุกวัน	2-3 ครั้ง/ วัน	สัปดาห์/ ครั้ง	2-4 สัปดาห์ ต่อครั้ง	ไม่เคยรับ
12	การไปดูนิทรรศการเกี่ยวกับ เรื่องการเมืองจากสถานที่ต่างๆ					
13	การร่วมรับฟังการ วิพากษ์วิจารณ์การเมืองทาง วิทยุ					
14	การร่วมรับฟังการ วิพากษ์วิจารณ์การเมืองทาง โทรทัศน์					
15	การติดตามข่าวและเหตุการณ์ ทางการเมืองทางวิทยุ					
16	การติดตามข่าวและเหตุการณ์ ทางการเมืองทางโทรทัศน์					
17	การติดตามความเคลื่อนไหว ทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร,วารสาร					
18	การติดตามข่าวการทำงานของ นักการเมืองเพื่อ ทราบความเคลื่อนไหวและ สถานการณ์บ้านเมือง จากโทรทัศน์					
19	การติดตามข่าวสารการทำงาน หรือผลงานของ นักการเมืองแล้วนำประเด็นที่ น่าสนใจมาจับกลุ่ม วิพากษ์วิจารณ์					

2.3 ปัจจัยด้านผู้นำทางการเมือง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ข้างหน้าข้อความให้ตรงกับ
ความเป็นจริงของท่าน

2.3.1 ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่าน
หรือไม่

( ) 1. มี

( ) 2. ไม่มี (หากตอบข้อนี้ให้ข้ามไปข้อ 2.4)

2.3.1 กรณีที่ท่านคิดว่าผู้นำทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่าน เนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้ใช่หรือไม่

1) ผู้นำทางการเมืองสามารถทำให้ท่านเชื่อถือ ศรัทธา อันเนื่องมาจากการแสดงบทบาททางการเมืองที่ตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของท่าน

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านเกิดจากความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อผู้นำทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2.4 ปัจจัยด้านสถาบันทางการเมือง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ข้างหน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

2.4.1 ท่านคิดว่าหากสถาบันทางการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมและบทบาทไปตามหน้าที่จนได้รับการยอมรับ และความเชื่อมั่น มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่าน

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี (หากตอบข้อนี้ให้ข้ามไปข้อ 2.5)

2.4.2 กรณีที่ท่านคิดว่าสถาบันทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่าน สถาบันทางการเมืองดังต่อไปนี้มีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านในระดับใด

1) รัฐธรรมนูญมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2) สถาบันนิติบัญญัติมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

3) สถาบันบริหารมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

4) สถาบันตุลาการมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2.5 ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ข้างหน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

2.5.1 ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านหรือไม่

( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี (หากตอบข้อนี้ให้ข้ามไปข้อ 2.6)

2.5.2 หากท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่าน การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อยู่ในระดับใด

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2.6 ปัจจัยด้านสถานประกอบการหรือโรงงาน กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ข้างหน้า

ข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

2.6.1 ท่านคิดว่าขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านหรือไม่

( ) 1. มี เพราะ.....( ) 2. ไม่มี เพราะ..... (หากตอบข้อนี้ให้ข้ามไปตอนที่ 3)

2.6.2 หากท่านคิดว่าขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่าน ขนาดของสถานประกอบการดังต่อไปนี้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของท่านในระดับใด

1) โรงงานที่มีแรงงานต่ำกว่า 2,000 คน

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

2) โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 2,000 คน แต่ไม่ถึง 5,000 คน

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

3) โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 5,000 คน แต่ไม่ถึง 10,000 คน

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

4) โรงงานที่มีแรงงานตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป

( ) 1. น้อยที่สุด ( ) 2. น้อย ( ) 3. ปานกลาง ( ) 4. มาก ( ) 5. มากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

3.1 ท่านคิดว่าผู้ใช้แรงงานควรมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่

( ) ควร เพราะ.....

( ) ไม่ควร เพราะ.....

3.2 ตามแนวคิดของท่านการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานควรเป็นอย่างไร

1. ลักษณะ(การแสดงออก).....

2. รูปแบบ(วิธีการ).....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์

เรื่องที่สัมภาษณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานในเขตอุตสาหกรรมนคร
จังหวัดปทุมธานี

ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีอยู่ 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อายุ.....ปี เพศ.....ทำงานมาแล้ว.....ปี

1. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งอะไรภายในโรงงานและมีหน้าที่อย่างไร

.....
.....

2. ท่านทำงานในตำแหน่งดังกล่าวมาเป็นเวลานานเท่าไร

.....
.....

3. ก่อนที่ท่านจะดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ท่านเคยดำรงตำแหน่งอื่นๆ ภายในโรงงานหรือไม่

.....
.....

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน โดยแบ่งออกเป็น
2 ตอน

ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

1. ท่านคิดว่าสถานภาพส่วนบุคคลมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือไม่

.....
.....

2. ท่านคิดว่าระยะเวลาทำงานของผู้ใช้แรงงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่อย่างไร

.....
.....

3. ท่านคิดว่าค่าจ้างแรงงานของผู้ใช้แรงงานมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่อย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

1. ท่านคิดว่าสื่อมวลชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือไม่อย่างไร

.....
.....

2. ท่านคิดว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

3. ท่านคิดว่า ผู้นำทางการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4. ท่านคิดว่า สถาบันทางการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

5. ท่านคิดว่า การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

6. ท่านคิดว่า ขนาดของสถานประกอบการหรือโรงงาน มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

7. ท่านคิดว่า กฎหมายแรงงานและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแรงงาน มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงานหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลของปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 การสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน

1. ปัจจัยภายในของผู้ใช้แรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันท่านมีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

.....
.....

2. ปัจจัยภายนอกของผู้ใช้แรงงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันท่านมีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

.....
.....

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้มีพัฒนาการที่มีความเข้มแข็งเพื่อสนับสนุนการพัฒนาระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในอนาคต

1. ท่านคิดว่า การที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย ให้มีความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ควรจะมีแนวทางอย่างไร

.....
.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายพิบูลย์ อรุณสันติโรจน์
วัน เดือน ปีเกิด	13 กันยายน พ.ศ.2501
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต(รัฐศาสตร์) พ.ศ.2541 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	ห้างทองนวทองคำ อ.ชัยบุรี จ.ปทุมธานี
ตำแหน่ง	ผู้จัดการร้าน,รองประธานชมรมผู้ค้าทองจังหวัดปทุมธานี ปี 2541-ปัจจุบัน

